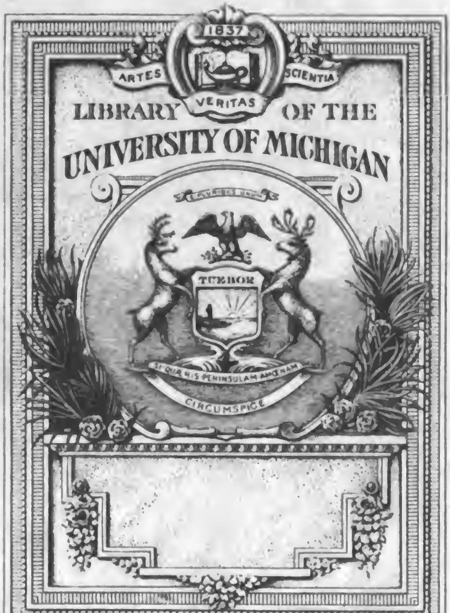
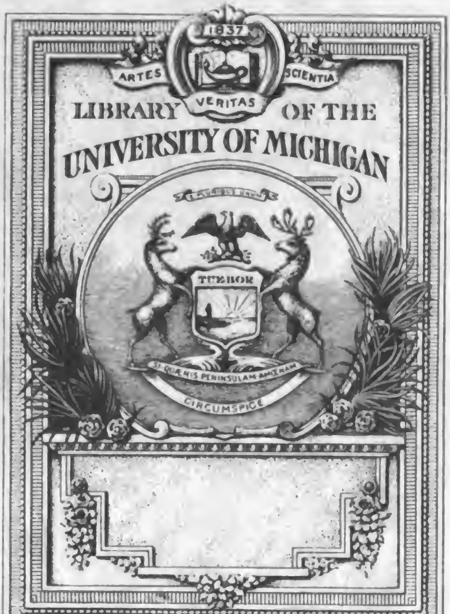
De astrologia dialogus

1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana.

Neue Erscheinungen 1894 und 1895.

Alexandri Lycopol. contr. Manichaei opin. disp. ed. A. Brinkmann. n. ℳ 1.—
Anthologia Graeca epigr. Palat. c. Planud. ed. H. Stadtmueller. Vol. I. n. ℳ 6.—
Anthologia Latina edd. Buecheler et Riese. P. I: Carmina in codicibus scripta rec. A. Riese. Fasc. I. Ed. II. n. ℳ 4.—
—— —— Pars II: Carmina epigraphica conl. F. Buecheler. Fasc. I. n. ℳ 4.—
Aristotelis Politica ed. F. Susemihl. Ed. III. ℳ 2.40.
—— —— *πολιτεία Ἀθηναίων* ed. Blass. Ed. II. ℳ 1.50.
Benedicti regula monachorum rec. Ed. Wölfflin. n. ℳ 1.60.
Callinici vita S. Hypatii edd. sem. philol. Bonn. sod. n. ℳ 3.—
Caesaris commentarii rec. B. Kübler. Vol. II. Ed. mai. ℳ —.90. Ed. min. ℳ —.60.
Catonis de agri cult. lib. ed. H. Keil. n. ℳ 1.—
Damasi epigrammata ed. M. Ihm. n. ℳ 2.40.
Dionis Cassii Cocceiani hist. Romana ed. (L. Dindorf-) I. Melber. Vol. II. n. ℳ 3.60.
Epicteti dissertationes rec. H. Schenkl. n. ℳ 10.—
Firmici Materni, Iulii, matheseos libri rec. C. Sittl. P. I. n. ℳ 2.40.
Herondae mimiambi ed. O. Crusius. Ed. II. n. ℳ 3.20.
Hipparchi in Arati et Eudoxi Phaenomena comm. rec. C. Manitius. n. ℳ 4.—
Hyperidis orationes ed. Fr. Blass. Ed. III. n. ℳ 2.10.
Iamblichi in Nicomachi arithm. introduct. lib. ed. H. Pistelli. n. ℳ 2.40.
Livi, Titi, a. u. c. libri. Ed. II. cur. M. Müller. P. II. Fasc. II. n. ℳ —.60.
Lucreti Cari, T., de rer. nat. ed. A. Brieger. n. ℳ 1.80.
Mythographi Graeci. Vol. I. Apollodorus, Pediasimus ed. R. Wagner. n. ℳ 3.60.
Rhetores Graeci. Vol. I. P. II. Ed. cur. C. Hammer. n. ℳ 3.60.
Scholia in Aeschyli Persas rec. C. Dähnhardt. n. ℳ 3.60.
Sidonius, C. Sollius Apollinaris, rec. P. Mohr. n. ℳ 4.—

Als Fortsetzung der Sammlung
sind zunächst in Aussicht genommen:

Aeschinis orationes ed. Fr. Blass.
Apulei Metamorphoseon ll. ed. de Vliet.
Aristophanis comoediae. Ed. II.
Aristotelis meteorologica — de mundo lib. ed. A. Goldbacher.
—— historia animalium — de animalium partibus, generatione, ingressu, motu et spiritu edd. L. Dittmeyer et G. Littig.
—— Organon.
Bassi, Cassiani, scholastici Geoponica ed. H. Beckh.
Boetii philosophiae consol. libri V ed. Peiper. Ed. II.

Choricii Gazaei orationes rec. Foerster.
Clementis Alexandrini excerpta ex Theodoto ed. P. Ruben.
Dionis Chrysostomi orationes. Ed. A. Sonny.
Epistolographi Graeci.
Flori epitomae ed. O. Rossbach.
Frontini de aquae duct. urbis Romae ll. II ed. Gundermann.
Gemini elementa astronomiae rec. Manitius.
Georgius Acropolites ed. A. Heisenberg.
Germanici Aratea ed. Breyssig.
Homeri Ilias ed. A. Ludwich.
Hippiatrica ed. E. Oder.
Hippocratis opera omnia edd. Ilberg et Kuehlewein.
Iamblichi de vita Pythagorica liber ed. E. Rohde.
Ioannis Scylitzae historiarum compendium ed. H. Seger.
Iurisprudentiae antehadrianae reliquiae ed. F. P. Bremer.
Isaei orationes ed. Fr. Blass.
Libanii opera ed. R. Foerster.
Lycurgus ed. Fr. Blass.
Lysiae orationes ed. Fr. Blass.
Manilii astronomicon ll. V ed. M. Bechert.
Metrici scriptores Graeci ed. Hoerschelmann.
Nemesius ed. K. J. Burkhard.
Nicephorus Blemmides ed. A. Heisenberg.
Oppiani Halieutica ed. R. Vári.
Oracula Sibyllina.
Palladius ed. J. G. Schmitt.
Pausaniae descriptio Graeciae ed. Spiro.
Philo Iudaeus ed. F. Hanssen.
Philoponus de aetern. mundi ed. Rabe.
Platonis opera. Ed. O. Immisch.
Plutarchi vitae parallelae. Ed. II.
Photii bibliotheca.
Procopii opera rec. J. Haury.
Ptolemaei opera omnia edd. Boll, Heiberg, Berger, alii.
Quintiliani instit. orat. libri XII ed. F. Becher.
Senecae, L. Annaei, tragoediae edd. Peiper et Richter. Ed. II.
—— quaestiones naturales ed. Gercke.
Sereni Antinoensis opuscula ed. Heiberg.
Statii silvae ed. Krohn.
Stobaei florilegium et eclogae.
Sulpicius Severus ed. I. Fuertner.
Symmachus ed. W. Kroll.
Synonyma Ciceronis ed. J. W. Beck.
Terenti comoediae ed. A. Fleckeisen. Ed. II.
Theophrasti characteres ed. Hanow.
—— de rebus naturalibus scripta ed. Stadler.
Thucydidis de bello Peloponn. libri VIII ed. A. Schoene.
Triphiodorus et Colluthus ed. Weinberger.
Vergili carmina ed. O. Ribbeck. Ed. II.

ANONYMI CHRISTIANI

HERMIPPUS

DE ASTROLOGIA DIALOGUS

EDIDERUNT

GUILELMUS KROLL ET PAULUS VIERECK

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCXCV.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI

PRAEFATIO.

Brevem libellum a duobus edi ne quis miretur, paucis narrabo qui factum sit, ut operam nostram consociaremus. Nam cum hieme 1892/93 Guilelmus Kroll Vaticanum codicem ceterosque aut contulisset aut inspexisset, insequenti anno idem fecit Paulus Viereck acta se agere nesciens. Comperta re fecimus id quod solum relictum erat: communi opera edere Hermippum constituimus. Postquam principio huius anni Berolini de rebus dubiis disceptavimus, convenit inter nos, ut Kroll praefationem et indices, Viereck ipsum libellum prelo traderet.

Libellum non immerito accuratius quam antea edi speramus concessuros esse paucos eos, qui eum perlecturi sint. Nam praeterquam quod lectu iniucundus non est veterisque doctrinae fragmenta servavit haud spernenda, Christianismi Platonismi astrologiae coniunctio admodum est memorabilis. Christiana ipsi fortasse iure tribuemus[1]); Platonicorum recentiorum

1) Praeter ea, quae ex indice facili negotio colliguntur, notandum est demiurgum summum esse deum, mundum creatum et corruptioni obnoxium: 5,26 sqq. 59,20 sqq. Animarum migratio improbatur 60,19 sqq. Christiani putandi sunt viri divini et sancti 5,29. 26,8. 53,15.

dogmata cum astrologia confudisse ante eum videtur philosophus aliquis ex astrologorum praeceptis ea expiscatus, quae etiam post Plotini de astrologia iudicium probari posse existimaret. Amputavit igitur magnas astrologiae partes: planetarum benevolarum malevolarum neutrarumque distinctionem (Plot. II 3,1), omnes de duodecim signorum natura definitiones accuratiores (30,14 sqq.), omnem Posidonii astrologiam geographicam (Boll neue Jahrb. Suppl. XXI 181 sqq.)[1]). Sed de his rebus alia fortasse praesto erit disceptandi occasio; nunc de aetate paucis exponamus. Non ante quartum saeculum auctorem scripsisse vel ex iis concluditur, quae modo attulimus; accedit quod usus est libello Pseudo-Galeniano *περὶ τοῦ πῶς ἐμψυχοῦται τὰ ἔμβρυα*, quem a Porphyrio conscriptum esse probavit Kalbfleisch editor princeps (Abh. d. Berl. Ak. 1895 Anhang). Ex hoc enim omnia desumpsit, quae libri alterius capite septimo decimo exponit (Kalbfleisch p. 25 sqq.); cuius rei haud leve est argumentum, quod *ἄπλαστα ζῷα* Platonem vocasse fetus dicit (62,14), apud quem est *ἀδιάπλαστα*, quod eo vocabula usus erat Porphyrius; quodque pro Aristotelicis affert, quae sunt Porphyriana (62,16). Ut paulo descendamus,

---

1) 51,14: quamquam quae ibi profert exempla aliunde desumpta sunt. Pythagoreorum redolet doctrinam quod diametrum benevolum dicit 30,10 contra consonam ceterorum opinionem ob numeri septenarii praestantiam (cf. Schmekel Philos. d. mittl. Stoa 411 sqq. Theol. arithm. p. 41—53 Ast). Animam humanam etiamsi valeat astrologia a fati dominatione eximi (10,24. 39,23 cf. Plot. II 3,8. 9 med. 15 ex. III 1,5 sqq. Zeller V^3 137^3. 229^6) fortasse docuerat Posidonius. Cf. Schmekel 244 sq.

suadet Gregorii Nazianzeni imitatio (cf. indicem s. v. *ἀπραγμάτευτος*) et Christianae fidei cum Platonicorum dogmatis coniunctio; ad quinti saeculi partem alteram vel adeo sextum (Diels Arch. f. Gesch. d. Philos. VII 155) detrudimur usu vocabulorum nonnullorum ante Proclum inauditorum. Nam etsi persaepe inanis est eorum opera, qui ex paucorum verborum usu aut absentia de aetate scriptorum atque etiam singulorum librorum ordine iudicium ferunt, aliter hic se habet res, quoniam e permultis diversorum philosophorum libris terminologiae Platonicae historiam probe cognitam habemus. Eiusmodi vocabula sunt *ἀμέσος καλοποιός οὐσιοῦν ὑπερκόσμιος.*[1])

Hermippi recensio uno nititur codice Vaticano V
graeco 175. Est membranaceus foliorum 159, cm 23 : 15½. Continet haec:

f. 1ʳ notae historicae in quibus commemoratur annus ͵ςωμε΄ (1337 p. Chr.) a manu diversa praemissae.

f. 1ᵛ *σύνοψις τῶν κόλπων τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης* (rubr.), in marg. *ἐκλεγεῖσα ἐκ τῆς γεωγραφίας Στράβωνος* (rubr.). Desinit f. 8ᵛ, sequuntur pauca de astrolabo.

f. 9ʳ incipit Hermippus ab altera manu scriptus in ceteris codicis partibus non obvia. In principio posita sunt capita libri prioris, deinde ipse liber qui desinit f. 22ᵛ;

---

1) Hermippum eum qui de astrologia disputat vocatum esse propter Hermippi Callimachei studia in astrologia posita apertum est (cf. Aeneae Gazaei Theophrastum); inscriptionem *Ἕρμιππος περὶ ἀστρολογίας* restituisse nos memores talium quales sunt *Tubero de origine humana, Laelius de amicitia* non est quod moneam.

sequitur capitum indice praemisso liber secundus desinens in f. 38^r. Sequentia vacua sunt, nisi quod in f. 39^r exstant nonnulla *περὶ τοῦ παρὰ Ῥωμαίοις βισέκτου.*

f. 40^r a priore ut videtur manu *Θέωνος Ἀλεξανδρέως εἰς τοὺς προχείρους κανόνας*, desinit f. 76^v. Adscripta sunt scholia, adnexae tabellae usque ad f. 158^v. In fine codicis f. 158^v librarius hos scripsit versus:

χεῖρες Κατραρίοι (sic) *βίβλον τήνδ' ἐξέπλησαν*
οὐ(ρα)νίης ποθέοντος ἐπιστήμης ἀγλαὸν κράτος,
ὃς μόνος οὐδὲ παρ' ἄλλου τήνδε μαθὼν ἤσκησεν
καὶ καιροὺς ἐσκέψατο καὶ ὕστατον ἔγνωκεν τέλος: —

inter asteriscos *ἔτει ϛωλ*: — (1322 p. Chr. n.).

Usus est qui Hermippum exaravit atramento pallido, ductibus inelegantibus, notis paucis, diligentia laudabili; nam et errores quales accidere solent librariis commisit perpaucos et omni coniectandi studio abstinuit. Itaque quamquam uno codice recenti traditur libellus, minus corruptus est quam alii scriptores in pluribus et vetustioribus extantes codicibus. — Contulimus uterque; ubicunque dissentiebamus, de vera scriptura certiores fecit qua est in utrumque amicitia I. Graeven.

Ex Vaticano fluxerunt ceteri qui supersunt Hermippi codices ad unum omnes.

L Laurentianus 86,28 (Bandini III 371 sqq.) chartaceus foll. 93, cm $23\frac{1}{2} : 17\frac{1}{2}$ saec. XV vel XVI. Post Heronis Alexandrini *πνευματικά* a prima manu scripta extat Hermippus f. 58^r—93^r a tribus manibus exaratus (f. 58—79^r ab altera, f. 79^v—89^v a tertia, f. 90^r—93^r a quarta). Ex ipso Vaticano descriptus est, quocum

vel in minimis consentit cuiusque ductibus dubiis interdum in errores inductus est. Ex hoc libro capitum indices edidit Bandini, p. 33,2—37,3 Schneider in Theophrasteis I p. XXV sqq. (unde nonnulla repetivit Norden neue Jahrb. Suppl. XIX 424), p. 25,7—26,22 Diels Archiv f. Gesch. d. Phil. VII 154 sqq.

Barberinus I 69 chartaceus in 8⁰ foll. 117 saec. XVII, collectanea varia ut videtur Holsteniana in diversi generis formaeque chartis continens. Hermippus extat f. 36—50, capitulorum indices in f. 50ᵛ.

Barberinus II 62 chartaceus in folio foliorum 152 saec. XVI. Prior manus scripsit f. 1ʳ—111ᵛ *Ἰωάννου ἀναγνώστου διήγησις περὶ τῆς τελευταίας ἁλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης συντεθεῖσα πρός τινα τῶν ἀξιολόγων πολλάκις αἰτήσαντα περὶ ταύτης ἐν ἐπιτόμῳ*, altera f. 114ʳ—152ᵛ *Ἕρμιππος ἢ περὶ ἀστρολογίας* indicibus hic quoque in fine adiectis.

Ex hoc codice (non ex V) factum est Fabricii apographon, quod nunc cum ceteris codicibus Fabricianis (Werlauff historiske Efterretninger Kjobenh. 1844 p. 224ˣ) est in bibliotheca univ. Hauniensis 58,2. Insunt ut comiter scribit Heiberg haec: 1) Varia ad Manethonis apotelesmata spectantia. 2) Hermippus in foliis 76 cm 21 : 17½ scriptus saec. XVII exeunte; praescribitur: *Incerti auctoris Christiani Hermippus sive de astrologia libri II. Ex ms. Vaticano.* 3) Manilii editio Argentoratensis anni 1655. — Ex hoc libro primum Fabricius ipse nonnulla protulit (bibl. graeca III 514 = IV 159 H.) indicesque capitum edidit (ibidem XII 261 sqq.), deinde O. D. Bloch totum libellum publicavit Hauniae 1830. Barberini erroribus cum suos adiecerit librarius, per- H

multis gravibusque haec editio inquinatur mendis, quamquam nonnulla correxerunt et Fabricius (F.) et Bloch (Bl.). Quibus locis nostra editio ab illa differat, commemorandum esse non putavimus; tantum adnoto interpunctionem falsissimam p. 5,26 et 70,27 a nobis mutatam esse.

Hamburgensis 86 chartaceus paginarum 312 saec. XVII (Omont Centralbl. f. Bibliotheksw. VII 365). Hermippus scriptus est in p. 47—131 (non Holstenii manu), praemittitur p. 45: *Incerti Auctoris Hermippus sive de astrologia libri duo. Ex Msto Vaticanae bibliothecae.* Hunc verisimile est esse eum, de quo Holstenius scribit ad Dormalium (epistulae p. 106 Boiss.): „exponas [Peirescio] etiam de Hermippo sive duobus dialogis de astronomicis rebus incerti auctoris quos postremo descripsisti“ quemque enumerat in librorum catalogo qui inest in Barber. XXXVIII 90 f. 2^v: „Ptolomei, Albinus, Ermippus et alii graece — Hamburgo.“ — Vratislaviae vidit Kroll, cum eo utebatur R. Foerster.

Dorvillianus X. I 4,6 chartaceus cm $21\frac{1}{2} : 16\frac{1}{2}$ paginarum scriptarum 175 saec. XVIII (Codices manuscripti ... olim D'Orvilliani qui in bibliotheca Bodleiana apud Oxonienses adservantur. Oxonii 1806 p. 21). Praemittitur in p. 1: *Incerti auctoris Christiani Hermippus sive de Astrologia libri II. Ex Ms. Vaticano.* Benigniter nostra causa inspexerunt I. Graeven et R. Foerster.[1])

---

1) Nescitur quid factum sit Pellisserii codice, quem affert Montfaucon bibl. bibl. 1199^b (53^a in catalogo quem edidit

De nostra edendi ratione non est cur multa verba faciamus. Codicis varias lectiones enotavimus omnes praeter falsos accentus spiritusque et ι mutum semper omissum. In textum eas tantum coniecturas recepimus, quae certae esse viderentur, id tamen agentes, ut nullum silentio praeteriremus locum, quem corruptum esse sive certum sive verisimile putaremus. In hac parte Pauli Wendland amici operam grato experti sumus animo.[1]) Si qui ἄν omissum similiaque mirabuntur, eos ad indicem relegamus, quem satisfacere voluimus et eis, qui linguae Graecae historiam rimantur et quibus philosophia astrologiaque illius aetatis cordi est.[2])

L. Cohn, Verz. d. Meermanhandschr. p. XXXVI), postea Claromontano 287, deinde Meermannio 282, chartaceo in 4° saec. XVI foll. 145: quem e Vaticano derivatum esse vel inde concluditur, quod Hermippum excipiebant Theonis canones.

1) De nonnullis locis restiterunt scrupuli; velut 13,28 *ὑπὸ τινοσοῦν* fortasse mutare non debebamus; etiam apud Damasc. I 30,18 in saeculi noni codice traditur *ἢ ὑπὸ τινοσοῦν*. 14,15 *ὥσπερ χορηγός* verum esse persuadere mihi non possum librariumque crebro vocabulorum *χορηγεῖν* et *χορηγία* usu inductum *χορηγός* fecisse puto ex *χορός* cl. Luciani rhet. praec. 13: *ἐπεὶ τούς γε ἄλλους τοσοῦτον ὑπερφωνοῦντα εὑρήσεις ὁπόσον ἡ σάλπιγξ τοὺς αὐλοὺς καὶ οἱ τέττιγες τὰς μελίττας καὶ οἱ χοροὶ τοὺς ἐνδιδόντας*. — 29,24 intellegerem si extaret *κινηθεὶς εἶτα τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν εἰς τριάδα ἔστησε*. — 56,8 *ἀνωτέρους* fortasse verum est, sed si quis corruptum dicet, non praefracte negabo. — 60,7 *καὶ ⟨αὐτὸ⟩ τοιοῦτον*, 69,15 *τῶν φυσικῶν συμβ.* sero conieci. — Kr.

2) De *ἄλλως τε* pro *ἄλλως τε καί* posito nuper disseruit Vahlen Herm. XXX 31; cuius exemplis addo Lucianea var. hist. II 18? catapl. 18 deor. dial. 15,3 Nigr. 6 et Iustinianea nov. 92,30. 121,29. 166,25. 275,31 Schoell.

Restat ut edamus indices capitum in codice utroque libro praemissos.

Τὰ κεφάλαια τοῦ α' λόγου.

α *Ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς περὶ τοὺς ἀστέρας ἐπιστήμης περὶ τὸ θεῖον σφάλλεσθαι.*

β *Ὁποῖόν τι κατ' ἀνθρώπους ἡ μαντική.*

γ *Ὅτι οἱ ἀστέρες τὰ μέλλοντα σημαίνειν ἐγένοντο.*

δ *Ὅτι οὐκ ἦν ἄλλως τὴν θέσιν τῶν σφαιρῶν τούτων τετάχθαι.*

ε *Δι' ἣν αἰτίαν οἱ ἀπλανεῖς τῶν ἀστέρων ἐγένοντο.*

ς *Περὶ τῆς τῶν στοιχείων τάξεως καὶ ποῖον αὐτῶν ποιητικὸν καὶ ποῖον παθητικόν.*

ζ *Δι' ἣν αἰτίαν ἐναντίαι ἐγένοντο αἱ κινήσεις ἀλλήλαις αἵ τε τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας καὶ τῆς τῶν πλανωμένων.*

η *Ὅτι οὐ διὸ προσημαίνουσι τὰ μέλλοντα οἱ ἀστέρες, διὰ τοῦτο καὶ κυροῦσιν οὕτω ταῦτ' ἀποβαίνειν.*

θ *Ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἡ τοῦ μέλλοντος γνῶσις ἐκ τῆς περὶ τοὺς ἀστέρας ἐπιστήμης ἐγένετο.*

ι *Ὅτι ἡ τῶν σωμάτων σύστασις ἤρτηται πρῶτον τῆς φύσεως, αὕτη δὲ τῶν ἀστέρων, οὗτοι δὲ τοῦ δημιουργικοῦ λόγου.*

ια *Θεωρία σύντομος περὶ ζῴων.*

ιβ *Ὅτι τὸ θερμὸν πρῶτον ἡμῖν ἐστιν εἰς σύστασιν καὶ κυριώτατον, καὶ δεύτερον τὸ ὑγρόν.*

ιγ *Ὅτι ἕκαστον μέρος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ συμπτώματα εἰς ἕκαστον ἀνήκει τῶν ἀστέρων.*

ιδ *Ὅτι καὶ τὸ σπέρμα ἐν τῇ νηδύϊ ἕκαστος αὐτῶν κατ' ἀριθμὸν ἐφορᾷ.*

ιε *Ὅτι καὶ ἑκάστην ἡλικίαν.*

ις *Ὅτι νοεραί τινες οὐσίαι κατὰ τὰς τῶν πλανήτων σφαίρας κεκλήρωνται, καὶ ἕτεραι ὑφειμέναι ὑπ' αὐτάς, τούτων δὲ ἤρτηνται δαίμονες, καὶ ἑξῆς οἱ ἄνθρωποι.*

ιζ *Δι' ἣν αἰτίαν ὁ τοῦ Ἑρμοῦ ἀστὴρ ἐπὶ πλέον ἀεὶ συνεγγίζει τῷ ἡλίῳ, ὁ δὲ τῆς Ἀφροδίτης ἔλαττον, καὶ ἑξῆς οἱ ἕτεροι.*

ι'. ἤρτηται V; pro *λόγου* infra in textu est *νοῦ*.

ιη Ὅτι οὐκ ἀΐδιος ἡ τῶν ἀστέρων οὐσία.
ιθ Ὅτι ὁ κατὰ περιττοὺς σχηματισμὸς τῶν ἀστέρων σύμφωνος.
κ Ὅτι καὶ ὁ νοῦς περιοδικῶς ἐνεργεῖ.

Τὰ κεφάλαια τοῦ β' λόγου.

α Περὶ γενέσεως ζῴων.
β Δι' ἣν αἰτίαν τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν ἐν μὲν τοῖς φυτοῖς ἥνωται, ἐν δὲ τοῖς ζῴοις κεχώρισται.
γ Ὅτι ἕκαστον τῶν στοιχείων διαφορὰν ἐν τοῖς ζῴοις πλεονάζον δείκνυσιν.
δ Ὅτι τῶν κατὰ φύσιν μόνων συμβαμάτων ἡ ἀστρολογία προγνωστική.
ε Ὅτι οὐδὲ τὴν ζωὴν οἱ ἀστέρες ὁρίζουσιν.
ς Ὅτι τὰ περὶ ὑγείαν καὶ νόσον καὶ ζωὴν καὶ θάνατον πολυσχιδεῖς ἔχουσι τὰς ἀρχάς.
ζ Ὅσα σημαίνουσιν οἱ ἀπλανεῖς τῶν ἀστέρων.
η Περὶ ὧν ποιεῖ ἡ σελήνη.
θ Δι' ἣν αἰτίαν ἐν ταῖς συνόδοις ποτὲ μὲν ὕει, ἄλλοτε δ' οὔ.
ι Ὅσα σημαίνει κατὰ τὰς ἐκλείψεις αὐτῆς.
ια Ὅτι οὐκ ἀπαραίτητον αὗται τὴν βλάβην ἐπανατείνονται.
ιβ Θεωρία περὶ τῶν ἑπτὰ κλιμάτων καὶ μέχρι πόσου ἕκαστον ἐκτείνεται.
ιγ Μέθοδος περὶ τῶν κατὰ πλάτος αὐτῶν θέσεων.
ιδ Διὰ τί ἀναφέρονται πρὸς ὕψος οἱ πλάνητες.
ιε Ὅτι πάντων τῶν ἐν γῇ οἱ σπερματικοὶ λόγοι ἐν οὐρανῷ.
ις Ὅτι οὐκ ἰσάριθμοι τοῖς ἄστροις αἱ ψυχαί.
ιζ Θεωρία περὶ γενέσεως, καὶ ὅτι οὐκ ἔξωθεν εἰσδύεται ἡ ψυχή.
ιη Περὶ πνευμάτων καὶ πόθεν ἔχουσι τὴν σύστασιν.
ιθ Περὶ τῆς τῶν μετεώρων σημειώσεως.
κ Περὶ ἑβδομάδος.
κα Ὅσον λυσιτελεῖ τὸ σχολάζειν περὶ τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν.

ιθ σχηματισμοὺς V ‖ ιε ο om. rubr. ‖ ιη πνεύματος V ‖ ιθ π om. rubr.

ΕΡΜΙΠΠΟΣ

[Η]

ΠΕΡΙ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑΣ.

Sigla quibus in apparatu usi sumus.

V = cod. Vatic. graec. 175
L = cod. Laurent. 86, 28
H = apogr. Hauniense
F. = Fabricius
Bl. = Bloch
Kr. = Kroll
Vk. = Viereck

Uncis obliquis ⟨ ⟩ inclusimus, quae in codice non leguntur quadratis [ ], quae delenda videbantur.

ΕΡΜΙΠΠΟΣ [Η] ΠΕΡΙ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑΣ.

⟨*Α*⟩

⟨α′⟩ — *Ἀλλ᾽ ἦ τοιοῦτόν τι τὸ Πρωτέως ἦν παρ᾽ Ὁμήρῳ φάσμα εἰς πολυειδεῖς μορφὰς ἐξαλλάττον, ὁποῖος ἐκ τῶν λόγων, ὦ Ἕρμιππε, ἡμῖν ἀναφαίνῃ· πάντα γὰρ ἀτεχνῶς γινόμενος καὶ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα συνείρων ὁμοῦ οὐδὲν ὅλως τῶν λεγομένων ἐξακριβοῖς οὐδὲ ξυμπεραίνεις τὴν ἐφ᾽ ἑκάστῳ σπουδήν.* 1

— *Καὶ ὀρθῶς, οἶμαι, ὦ ἑταῖρε· ἀκούεις δέ που καὶ σύ, ὡς ἡδύ τι χρῆμα ἡ ἐς ἅπαν μεταβολή· ἄλλως τε δὲ καὶ οὕτως ᾤμην ἥδιον τὸν λόγον διενεγκεῖν, ταχέως ἀφιστάμενος καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου πρὸς ἕτερον μετιών· ὃ δὴ καὶ τὸν κόρον ἐπιεικῶς ἀπωθεῖται.* 2

— *Εἰ μὲν ἐφ᾽ ἅπαντι, ὦ Ἕρμιππε, τὸ τῆς μεταβολῆς ἥδιον, ποιηταῖς τοῦτο παρῶμεν. πρῴην δέ, ὅτε περὶ ἀστρολογίας διῄεις (οἶσθα δέ, ὅπως ἐρωτικῶς εἰς αὐτὴν ἔχω), τέλος ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ δεηθέντος ἐμοῦ· καὶ μήν, ἔφης, βιβλίον, εἴ σοι φίλον, τόνδε ποιήσομαι καὶ προκείσεταί σοι ἀνθ᾽ ὅτου βούλει σπουδάσματος. ὥρα γοῦν σοι τὰ ἐπηγγελμένα ἐπιτελεῖν.* 3

— *Ὡς μὲν οὖν ὑπέστην σοι τὸν λόγον, ὁμολογῶ· ἀτὰρ ἡ θεία τῶν εὐαγγελίων φωνὴ παροπτέα ἡγεῖται* 4

---

1 *ἢ* abest etiam a titulo in L indici capitum libri I praemisso ‖ 11 *διενεγκεῖν* V, *διανεῖν* ci. Kr. cf. Plat. Parm. 137 a, Phaedr. 264 a, rep. IV 447 c.

ταῦτα καὶ οὐδ' ἄκροις ὠσὶ συγχωρεῖ προσίεσθαι, ᾗ δὴ
πᾶσα ἀνάγκη πείθεσθαι.
5 — Εὖ γε, ὦ ἑταῖρε, ποιοῦσα· αὕτη γὰρ μόνη τὴν
πρὸς σωτηρίαν τρίβον ἐλαύνει χειραγωγοῦσα, τὰ δ'
ἄλλα παρευρημένα καὶ κενή τις δόξα καὶ κόμπος. ἐγὼ
δὲ τὴν περὶ τούτου δόξαν τῶν Ἑλλήνων ἐπεθύμουν
ἀκοῦσαι, ὡς μὴ πάντῃ περινοστοίην τῶν τοιούτων
6 ἀτέλεστος. εἰ γὰρ παντάπασι ταῦτα διαβαλοῦμεν, φαῦλος
μὲν ἡ γῆ δόξει, ὅτι φυτὰ καὶ πόας μετὰ τῶν ἀλεξη-
τηρίων καὶ δηλητηρίους ἀνίησιν, διαβεβλήσεται δὲ καὶ
ἥλιος καὶ σελήνη, ὅτι μέτρα χρόνων καὶ ὥρας παρέ-
χονται, ἤδη δέ που καὶ μελλόντων ἐκβάσεις τοῖς ὀρθῶς
καὶ μετ' ἐπιστήμης σκοπουμένοις αὐτούς. τοῦτο δ'
οὐδὲν ἄλλο γε ἢ τὴν τοῦ θεοῦ δημιουργίαν παρὰ
φαῦλον τιθέναι ἐστίν.
7 — Ἔχει μὲν οὕτω· μέγαν δέ, ὥς γε οἶμαι, τὸν
περὶ τούτου λόγον ἐγείρεις καὶ οὐκ οἶδα εἴ τινι ἐφικτόν.
τί δὲ χρὴ καὶ ποιεῖν; τό τε γὰρ τῆς ὑποθέσεως ὑπέρ-
μεγα θράττει με καὶ οἱ ἀποτρέποντες σεμνοὶ δὴ μάλα
καὶ πολλὴν ἐπὶ τοῦ προσώπου τὴν αἰδῶ φέροντες. ἐγὼ
δὲ τὸ μὲν ἐκπεσεῖν τῆς ὑποθέσεως τοῦτο καὶ πάνυ
δέδοικα, τῶν δὲ ταύτην διαβαλλόντων σμικρὰ φροντίζω.
8 ἡδέως γὰρ ἂν ἐροίμην αὐτούς, πῇ δὴ καὶ πόθεν ὁρμώ-
μενοι τὰ παρακεκινδυνευμένα ταῦτα λέγειν προάγονται·
εἰ μὲν γὰρ δεδοικότες φαῖεν, μὴ οὐ τῆς προνοίας τοὺς
ἀστέρας δημιουργήματα θείμεθα, καὶ μὴν ἡμῖν τοῦτο
9 σαφέστατα δεῖξαι πρόκειται καὶ λίαν ἐσπούδασται. εἰ
δ' αὖ τὴν αὐτῶν δύναμιν ἐν τοῖς ἐπιγείοις ἐνιδόντας

9 ἀλεξϊτηρίων V ‖ 10 δηλητηρίους corr. ex δηλητηρίων V; ἀνίεισιν V ‖ 23 ὁρμώμενος V, ὁρμώμενοι L, H ‖ 28 ἐνιδόντας V, ἐνιδόντες ci. F.

οἴονται ῥᾳδίως ἔχειν τοὺς μὴ πάνυ στερροὺς τὴν γνώμην πρὸς τὰ χείρω περιτραπῆναι, ἀπολογία δήπουθεν ἀπαντήσει, ὡς τοὺς τοιούτους οὐχ οἷόν τ' εἶναι πρὸς τέρμα τῆς ἐπιστήμης ἐλθεῖν. ἄλλως τε δὲ εἰ τοῦθ' οὕτω λογιζόμενοι διαβάλλοιμεν, καὶ ἡ θάλαττα ἡμῖν ἀποκεκηρύχθω, διὰ τοὺς ἀπείρως πλέοντας οἶμαι καὶ τὰ ναυάγια.

— Κατὰ θεὸν ὄντως ταῦτά σοι, ὦ Ἕρμιππε, εἴρη- 10
ται. ἄρξαι δ' οὖν· ὡς ἔγωγε πρὸς τὸν λόγον κέχηνα καὶ τὰ ὦτα ἵστημι καὶ τὸν νοῦν ἐγρήγορα καὶ ὅλως οὐδὲν φρονῶ μικρὸν οὐδὲ γήϊνον.

— Ἐπειδήπερ ὅ,τι ἂν ἔχωμεν κατανενοηκότες τοῦ 11
τῆς ἀστρολογικῆς ἐπιστήμης τέλους, ἐπιτάττεις, ἀνδρῶν ἄριστε, εἰς βιβλίον ἐγγραψάμενον ἀποδοῦναί σοι, ἔστι μὲν οὐ τῶν πάνυ ῥᾴστων μετ' ἀποδείξεως σαφοῦς χωρῆσαι καὶ λόγους τῆς ἀληθείας ὀπαδοὺς ἀποδοῦναι. ὁ γὰρ θεός, οἶμαι, τὴν ἀνωτάτην καὶ μακαρίαν εἰληχὼς 12
χώραν καὶ τοσοῦτον ὑπερηρμένος τῶν ἐπὶ γῆς σκότον ὡς εἰπεῖν καὶ ἄγνοιαν εἰς τὸν ὑπὸ τὴν σελήνην τόπον κατέχεε· φθόνῳ μὲν οὐκ ἔχω λέγειν („ἀγαθῷ γὰρ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς ἐγγίνεται φθόνος" καὶ Πλάτων πρότερος ἡμῶν εἰπὼν ἔφθη), γυμνάζων δὲ οἶμαι πλέον τῶν ἄλλων τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, ὅπως αἰεὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐκτείνοντες καὶ ἀτενῶς ἀπερείδοντες δύναιντ' ἂν μόλις ἐφάπτεσθαι. εἰ δ' ἀμοχθεὶ πίμπλασθαι παρῆν 13
τἀγαθοῦ, ἦν μὲν δὴ καὶ οὕτως ἂν ἀνθρώπῳ μακαριστόν, μηδεμιᾶς μέντοι προτεθειμένης ἁμίλλης οὐδὲ τοῖς περιγιγνομένοις εἵποντο στέφανοι· σοὶ δὲ πειθόμενοι τοῖς προστεταγμένοις ὡς οἷόν τε ἐγχειρήσομεν· θεοῦ δ' ἂν εἴη τέλος τῷ σκοπῷ κατάλληλον παρασχεῖν.

---

3 *εἶναι* V, *ἦν* ci. Kr. ‖ 13 *βίον* V, em. Bl. ‖ 20 cf. Plat. Tim. 29e ‖ 29 *κόπῳ* ci. F.

II ⟨β'⟩ Ἐπειδὴ τοίνυν νοῦς μὲν οὐκ ἐσμέν, ὅπως
πᾶσιν ἀμέσως διὰ νοήσεων ἁπλῶν ἐπιβάλλωμεν, ἀλλὰ
σωματικῷ βάρει καὶ αἰσθήσεων πληθύϊ ἐπιπροσθούμενοι
ψευδεῖς καὶ ποικίλας δόξας καὶ φαντασίας περὶ ὁτουοῦν
ἐφελκόμεθα, τὴν μαντικὴν ἡ φύσις κατὰ τὸν βίον
δεύτερόν φασι πλοῦν ἐπεισήγαγεν, ὅπως ἃ διὰ τὸ τῆς
σαρκὸς ἐπικάλυμμα αὐτοψεὶ βλέπειν οὐ δεδυνήμεθα,
15 ταῦτα μανθάνειν δι' αὐτῆς ἔχωμεν. ταύτης δὲ τὰ μὲν
εἴδη πολλὰ καὶ διάφορα, πρὸς δ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν
σκοπὸν τείνουσι. μέγιστον δὲ πάντων καὶ κυριώτατον
τὸ περὶ τὴν τῶν ἀστέρων χορείαν ὁ τὸ πᾶν τοῦτο
τεκτηνάμενος ἐδωρήσατο, ἅμα μὲν τὰ πρὸς τὴν σύστασιν
ἡμῶν καὶ τὴν κατὰ τὸν βίον χορηγίαν δι' αὐτῶν προ-
οικονομούμενος, ἅμα δὲ καὶ τῶν γιγνομένων καὶ ἐσο-
16 μένων ἐναργῆ δεικνὺς δείγματα. ταύτην Χαλδαῖοι μὲν
πρῶτοι μετῆλθον καὶ ὅσοι τὴν ὁμοίαν αὐτοῖς οἴκησιν
ἔλαχον· διὰ γὰρ τὸ πρὸς τὸ μέσον σχεδὸν πίπτειν
καὶ ἀνέφελον εἶναι ἀεί τε καθαρωτέρῳ τῷ ἀέρι ἐν-
τυγχάνουσι, καὶ τῶν ἀστέρων ἀνατολαὶ καὶ δύσεις κατ'
αὐτοὺς πλησιαίτεραι καὶ διὰ τοῦτο ἐναργῆ τε ὁμοῦ καὶ
17 δραστικὴν τὴν αὐτῶν καθιστᾶσιν ἐνέργειαν. ἀφίκετο
δὲ παρ' ἐκείνων χρόνῳ ὕστερον καὶ πρὸς τοὺς βορει-
οτέρους ἡμᾶς· εἰ δ' ἐκεῖνοι παρ' αὐτοῖς ἑκόντες τἀληθὲς
ἀπεκρύψαντο, πρὸς δ' ἡμᾶς διαφόρους καὶ ἀναποδείκτους
δόξας ἐξήνεγκαν, οὐ τῆς ἀστρονομίας τοῦτο κακία νο-
18 μίζοιτ' ἄν. ὅτι μὲν οὖν ἐπιστήμης πάσης αὕτη κεφά-
λαιον καὶ δι' αὐτῆς εὖ ζῆν τε καὶ διατιθέναι τὰ κατὰ
τὸν βίον ἔστιν, οὐκ ἄν μοί τις ἀμφισβητῆσαι δοκεῖ.
εἰ δέ τις πρὸς τοιαύτην ἀμαθίαν ἐλήλακε καὶ πρὸς

3 ἀναθήσεων V, αἰσθήσεων H ‖ 11 τὴν (ante περὶ) V, τὸ Bl.
16 ὁμοίαν V, ὅμορον ci. Kr. ‖ 18 εἶναι del. Kr. ‖ 28 δοκοῖ V, δοκεῖ L, H

ἀνατροπὴν τῶν αὐτῆς ἐξῆκται δογμάτων, οὐ μέμφεσθαι
μᾶλλον τοῦτον ἄξιον ἢ τῆς ἀμαθίας οἰκτείρειν· ταύτην
γὰρ ὡς εἰπεῖν συγκαλύπτων πειρᾶται τἀληθὲς ἀναιρεῖν,
ὥσπερ ἂν εἰ καὶ τυφλὸς ὢν μὴ εἶναι ὅλως μηδὲ φῶς
ἀφιέναι φαίη τὸν ἥλιον.

⟨γ′⟩ Πῶς γάρ, εἰπέ μοι, δι᾽ ὀρνίθων μὲν κλαγγῆς III
καὶ ἥπατος ἐντομῆς τὸ μέλλον εὑρίσκειν οἷοί τ᾽ ἐσμέν,
διὰ δὲ τῆς τῶν ἀστέρων πορείας καὶ σημειώσεως, ἐφ᾽
ᾧ δὴ γεγόνασιν οὗτοι, οὐχ οἷοί τε; ὡς γὰρ ἑνὸς ζῴου
σώματος καὶ περὶ τοῦδε τοῦ παντὸς χρὴ νοεῖν, καὶ
ἀπὸ τῆς τοῦ μέρους αὐτοῦ καταλήψεως περὶ ἄλλου τῶν
ἐν αὐτῷ σαφῶς εἰδέναι παρέχεται· κἀκεῖνο δ᾽ αὖθις 20
περὶ ἑτέρου σημαίνει καὶ ὅλως ἑκάστῳ ἕκαστον ἕπεται
καὶ περὶ τοῦ παντὸς ἀφ᾽ ἑνὸς στοχάζεσθαι δίδωσιν·
οἷον εἴ τις τὴν εἰς τὸ θέναρ τῆς χειρὸς ὀδύνην ἐν-
σκήψασαν ἀπὸ τοῦ στομάχου ἠρτῆσθαι λέγοι ἢ τὴν
κατὰ κεφαλῆς ἀπὸ τῆς γαστρός. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ
πολλῶν οἶμαι λόγων πρὸς ἀπόδειξιν δεῖται.

⟨δ′⟩ Λέγωμεν δὲ ἀπὸ τῆς τῶν στοιχείων καὶ τῆς IV
καθ᾽ ἡμᾶς φύσεως ἀρξάμενοι καὶ προβιβάζοντες ἀπὸ
τῶν μικρῶν ὡς εἰπεῖν ἐπὶ τὰ μείζω καὶ τελεώτερα·
δείξομεν γὰρ ἐντεῦθεν σαφῶς, ὡς εἰς τοῦθ᾽ ὅπερ
ἔφημεν ἡ τῶν ἀστέρων φύσις συμβάλλεται· καὶ ὅτι
δὲ καὶ ὅπως, ἐκ τῶν εἰρησομένων ἔσται καταμαθεῖν.
ὁ τοῦ παντὸς τοῦδε γενέτης, εἴτε καὶ δημιουργὸν χρὴ 22
καλεῖν, ἀκροτάτην ἔχων ἕδραν ἐν τοῖς ἀεὶ οὖσι καὶ
τῶν πρώτων ὢν νοητῶν ὡς μὲν καὶ δευτέρας τινὰς
καὶ τρίτας δυνάμεις οἰκείας ἑαυτῷ προϋπέστησε, καὶ
πρὸ ἡμῶν θείοις ἀνδράσιν εἴρηται. μικτὸν δὲ ἔκ τε 23

---

23 an ὅ,τι? Kr. ‖ 24 εἰρημένων V, ῥηθησομένων L, εἰρησομένων Vk. ‖ 25 δημιουργὸς V, em. F.

ὕλης καὶ νοερᾶς οὐσίας βουληθεὶς εἶδος παραγαγεῖν,
πρῶτον μὲν τὴν τῶν ἀπλανῶν σφαῖραν ἧττον οἰκείαν
καὶ προσφυῆ ἐτεκτήνατο· τῆς γὰρ ἑτερότητος πλέον ἢ
ταυτότητος ἐν μεθέξει καθέστηκεν. εἶτα τὴν ἑνὸς
ἑκάστου τῶν πλανήτων διέθετο, τοσοῦτον πλέον ὕλης
μετέχουσαν, ὅσον πλέον ἐκεῖθεν κάτεισι. μετὰ δὲ καὶ
τὴν τῶν στοιχείων τάξιν κατάλληλον εἴργαστο, τοσοῦτον
καὶ αὐτῶν πρὸς ὕλην χωρούντων, ὅσον πρὸς τὴν τοῦ
24 παντὸς ὑποστάθμην, τὴν γῆν, συνεγγίζουσι. πρὸς δὲ
τῷ μέσῳ τῶν τοιούτων σφαιρῶν, ὃ δὴ καρδίᾳ τὸ ἀνά-
λογον ἂν ἔχειν δόξειεν, ὅτι πλεῖστον τῆς αὐτοῦ δυνά-
μεως συνεμφορήσας συνέθετο, φῶς ἀνάψας αἰσθητὸν
25 καὶ ζῳογόνον ἐμβαλὼν δύναμιν. τὰ δ' οὖν μικτά, ἐπεὶ
οὐκ ἐξ ἑνὸς δεῖ συγκεῖσθαι (οὐ γὰρ ἂν εἴη μικτά), διὰ
τεττάρων τινῶν ποιοτήτων συνέθετο, θερμῆς καὶ ὑγρᾶς
26 καὶ ψυχρᾶς καὶ ξηρᾶς. ταύτας δὲ εἰς τὰς τῶν σφαιρῶν
ἐνίδρυσε χώρας, πρώτην μὲν τάξιν τῷ ψυχρῷ νείμας·
ἀπὸ γὰρ φθορᾶς ἡ γένεσις ἕπεται, ἡ μὲν ἐν διακρίσει,
ἡ δ' ἐν συγκρίσει· καὶ ἔστιν ἡ μὲν γένεσις φθορὰ τοῦ
μὴ ὄντος, ἡ δὲ φθορὰ γένεσις τοῦ μὴ ὄντος· δευτέραν
δὲ τῷ ὑγρῷ καὶ τρίτην τῷ ξηρῷ καὶ τετάρτην τῷ
27 θερμῷ. ἀλλ' ἡ τοῦδε δύναμις μέση τε οὖσα καὶ δρα-
στικωτάτη πάντων δὴ μάλιστα ἔτι τε τὴν ἄνω ζητοῦσα
πάροδον κἀκείναις τῆς οὐσίας αὐτῆς μεταδίδωσι, καθ'
ὅσον συνεγγίζει τε καὶ ἀφίσταται, θερμαίνουσα μὲν
πρῶτον καὶ μάλιστα τὸ ξηρόν, δεύτερον δὲ τὸ ὑγρόν.
τὸ δὲ ψυχρὸν τοσοῦτον ὡς εἰπεῖν ἔλαττον, ὥστε δοκεῖν
καὶ ἐναντίον εἶναι αὐτῷ. ἐκεῖθεν ἡ μῖξις καὶ κρᾶσις
τὴν ἀρχὴν ἔλαβε καὶ ὅσῳ πλέον πρὸς ὕλην τὰ ἑξῆς

---

18 φθορά idem est atque ψυχρόν.

κάτεισι, τοσούτῳ πλέον καὶ πολυτελέστερον κέκρανται.
εἶτ' ἐπεὶ μέχρι τῆς τετάρτης σφαίρας αἱ τέσσαρες εἰλι- 28
κρινεῖς ἧκον ποιότητες, ἔδει δ' ἐπὶ πλέον αὐτὰς ἐπεκτεί-
νεσθαι, ἑξῆς καὶ κάτω τὰς τρεῖς τούτων αὖθις μίξας
διὰ τὸ τοῦθ' οὕτω ξυντείνειν μᾶλλον πρὸς τοὖργον ἐν
ἑτέραις τρισὶ σφαίραις ἄλλην ἐπ' ἄλλῃ συνέθετο· οὐκέτι 29
μὲν πρώτην τὴν ψυχρὰν τάξας διὰ τὸ μὴ οἷόν τε ἐγγὺς
εἶναι ἀλλήλοις τό τε θερμὸν καὶ ψυχρόν, τὴν λαχοῦσαν
δὲ τὸ μέσον ὑγροῦ καὶ θερμοῦ· καὶ μετ' αὐτὴν οὔτε
δήπουθεν ξηρὰν οὔτ' αὖ τελέως ὑγράν, μικτὴν δέ τινα
καὶ κεκραμένην ἔχουσαν δύναμιν, οἵαν |καὶ τὴν μετὰ
ταύτην, τετάρτην δ' ἀπὸ τοῦ μέσου διέθετο πλέον
φέρουσαν τοῦ ψυχροῦ κατὰ τὴν τοῦ μέσου ἀπόστασιν.
Τὰς γοῦν ποιότητας ταύτας οὐσιώσας καὶ συναγα- 30
γὼν ὡς εἰπεῖν καθ' ἑκάστην ἓν σῶμα σφαιρικὸν συνε-
στήσατο· καὶ αὗταί εἰσιν, ἃς καλεῖν εἰώθασιν ἄνθρωποι
τοῦ ♄ ἀστέρα, τοῦ ♃, τοῦ ♂, ἔτι δὲ ☉, ♀ τε καὶ ☿
καὶ ☾, τὰς ἐπωνυμίας ταύτας κατὰ λόγον ὡς εἰπεῖν
ἐσχηκότας. δείκνυσί τε αὐτοῖς ὁδόν, ἣν ἂν δι' αἰῶνος 31
ἴωσι καὶ συνεχῆ τὴν πορείαν φυλάττωσιν, ὁμοίαν μὲν
καὶ τεταγμένην, καθ' ὅσον πρὸς τὸ νοερὸν ἐπιστρέφονται,
οὐκέτι δὲ ὁμαλὴν διὰ τὸ καὶ ὕλης τι μετεῖναι αὐτοῖς·
ἐκκέντρους τε τὰς τούτων σφαίρας πρὸς τὴν τῶν ἀπλα-
νῶν εἴργαστο ἑκάστην τε ταῖς ἄλλαις ἀνίσως, ὅπως
ποικίλως τοῖς ἐπὶ γῆς οἶμαι προσφέροιντο. τὸν δὲ τῶν 32
διαστημάτων αὐτῶν λόγον οὐ ταὐτὸν μὲν ἐν πᾶσι
τετήρηκεν (οὐ γὰρ ἂν ὅλως κατὰ μουσικὴν ἁρμονίαν
ἐμίγνυντο), ἐν ἀνισότητι δέ· ἀπὸ γὰρ ταύτης ἡ ἰσότης

---

5 διὰ τοῦ V, em. F ‖ 9 ὑγροῦ καὶ θερμοῦ: cf. 38, 22 ‖ 17 scriba fortasse signa pro planetarum nominibus posuit, cf. 38, 23.

συνίσταται· τὸν μὲν τοῦ πρώτου πρὸς τὸν τελευταῖον ἐν τῷ δὶς διὰ πασῶν καὶ τετραπλασίονι, ἑκατέρου δὲ τοῦ τε ἄκρου πρὸς τὸν μέσον καὶ τοῦ μέσου πρὸς τὸν τελευταῖον ἐν τῷ διὰ πασῶν ἅμα καὶ διπλασίονι, τοὺς δὲ ἄλλους ἀλλήλοις ἐν ἡμιολίοις καὶ ἐπογδόοις καὶ ἐπιτρίτοις λόγοις ἁρμόσας κατὰ ἁρμονικὴν συμφωνίαν.

V ⟨ε′⟩ *Ἐπεὶ δὲ ποικίλην καὶ πολυσχιδῆ τὴν μῖξιν τῶν γινομένων ἐβουλήθη συστήσασθαι, τῆς αὐτῶν ὅσον οἷόν τ' ἦν ἀφελὼν οὐσίας καὶ μίξας εἰς ἓν ἕτερα πλεῖστα σφαιρικὰ σώματα ἀπειργάσατο καὶ πάντα πρὸς τὸ πυρωπὸν χρωματίσας, ὅτι καὶ τοῦτ' ἦν μᾶλλον οἰκεῖον αὐτῷ, εἰς τὸ πᾶν τοῦ οὐρανοῦ κύτος ἐνέθηκεν, οἷον ὑπηρέτας ἐκείνοις δοὺς πρώτης τε καὶ δευτέρας καὶ τρίτης τάξεως, ὅπως ἅμα ταῖς τε οὐρανοῦ τομαῖς καὶ ταῖς αὐτῶν κατὰ κορυφὴν ἐποχαῖς καὶ ἑλίξεσιν ἥ τε γῆ ποικίλην ἴσχοι διαφορὰν καὶ οἱ ἄνθρωποι ὁμοίως*
34 *ἐλλάμποιντο. οὐδὲν οὖν θαυμαστόν, εἰ ⟨οἱ⟩ πλέον τῶν ἄλλων ταῖς οἰκήσεσιν αὐτοῖς συνεγγίζοντες καὶ πλέον τῶν ἄλλων τὴν παρ' αὐτῶν ἔλλαμψιν δέχονται.*

VI ⟨ϛ′⟩ *Ἐπεὶ δὲ καὶ ἔτι πλέον ποικῖλαι τὸ ἔργον διανενόητο, τοῦτο δὲ ἁπλῶς οὐκέτι οἷόν τε ἦν (αἱ γὰρ ποιότητες ἐν σώμασι θεωροῦνται), ὄργανα τούτων δεκτικὰ τέσσαρά τινα ἀπειργάσατο, ἃ δὴ στοιχεῖα συνήθως ἐπονομάζομεν, καὶ ταῦτα σφαιρικῶς δημιουργήσας κατὰ τὴν ἠργμένην ἄνωθεν τάξιν ἑξῆς καὶ καθ'*
36 *εἱρμὸν ἔθετο, οὐκέτι μὲν πρώτην τῷ ψυχρῷ χώραν διδοὺς καὶ τῷ θερμῷ μέσην (μηδεμιᾶς γὰρ ὁρωμένης ἐν τῇ τετράδι μεσότητος πῶς ἂν κἀν τούτοις μέσον οἷόν τ' ἦν ἱδρύσασθαι;), τῷ δὲ θερμῷ τὴν ἄνω καὶ*

---

8 *τῶν αὐτῶν* V, *τῆς αὐτῶν* Bl. ‖ 17 ⟨*οἱ*⟩ addidit Kr. ‖ 20 *ἔτι* V, *ἐπὶ* H, Bl.; *ποικίλαι* V.

πρώτην καὶ τῷ ὑγρῷ τὴν ἐφεξῆς ταύτῃ καὶ τῷ ψυχρῷ
τὴν μετ' ἐκείνην καὶ τὴν μετ' αὐτὴν τῷ ξηρῷ. ταῦτα 37
δ' ἐστὶ πῦρ τε καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆ· ὧν τὸ μὲν
λίαν δραστικόν, ὀξύ τε καὶ κοῦφον ὂν καὶ λεπτομερές·
τὸ δεύτερον δ' οὐκ ὀλίγῳ ἔλαττον, ἀμβλύ τε καὶ κοῦφον
ὂν καὶ λεπτομερές· ⟨τὸ δὲ τρίτον ἔτι μᾶλλον ὑφεῖται
ἀμβλύ τε ὂν καὶ βαρὺ καὶ λεπτομερές·⟩ τὸ δὲ τέταρτον
εἰς τὴν ἐναντίαν τάξιν σχεδὸν περιΐσταται, ἀμβλύτητα,
βαρύτητα καὶ παχυμέρειαν ἐφελκόμενον. διά τοι τοῦτο 38
καὶ τὰ μὲν δύο πρῶτα γόνιμά εἰσι, τὰ δ' ἕτερα φθαρ-
τικά· θάτερον δ' αὖ ἑκατέρας συζυγίας ποιητικὸν καὶ
παθητικόν, πλὴν τὰ μέγιστα πρὸς τὴν τῶν φυτῶν καὶ
καρπῶν καὶ ζῴων συντελοῦντα σύστασιν. διὰ γοῦν 39
τούτων κεραννυμένων καὶ μιγνυμένων ἀλλήλοις ἡ ποι-
κίλη καὶ παντοδαπὴ τῶν ἐπὶ γῆς φύσις ἀποτελεῖται,
καὶ δι' αὐτῶν καὶ ἐξ αὐτῶν φυτῶν καὶ καρπῶν παντοῖα
καὶ διάφορα εἴδη ζῴων τε πτηνῶν καὶ χερσαίων καὶ
ἐνύδρων προῆκται γένη κατάλληλον ταῖς διατριβαῖς καὶ
τὴν σύστασιν εἰληχότων, ἃ πανταχοῦ γῆς ἐνεσπαρμένα
τὸ ποικίλον τῆς ⟨τοῦ⟩ δημιουργοῦ τέχνης θαυμάζειν
παρασκευάζει. τούτων δ' ἡγεμὼν ὁ ἄνθρωπος πέπλα- 40
σται, ὕλην μὲν τῆς συστάσεως τὴν αὐτὴν αὐτοῖς ἐσχη-
κώς, ἔχων δέ τι νοερᾶς οὐσίας ἐν αὑτῷ πλέον, καθ'
ἣν γῆν τε περιπολεῖ καὶ οὐρανοῦ ἐμβατεύει καὶ θαλάτ-
της ὑγρὰ τέμνει κέλευθα καὶ τούτων τὰ μεγέθη μετρεῖ,
ἔτι τε ⟨τὰς⟩ τῶν ἀστέρων κατὰ μῆκος καὶ πλάτος
πορείας ἐπίσταται καὶ τὰς περιόδους αὐτῶν ἀριθμεῖ
καὶ ὅ,τι περ ἂν ἀποτελεῖν δύναιντο.
⟨ζ'⟩ Ἐπειδὴ γάρ, ὡς εἴρηται, τὸ σωματικὸν ἀμφίον VII

6 ⟨τὸ — 7 λεπτομερές⟩ add. Kr. Vk. ‖ 12 πλὴν: an πάντα? Kr. ‖ 20 ⟨τοῦ⟩ add. Bl. ‖ 23 αὐτῷ V ‖ 26 ⟨τὰς⟩ add. Bl. ‖ 29 ἄμφιον V.

περικείμενος οὐκ ἐναργῶς ἀτενίζειν πρός τε τὰ γινόμενα
καὶ ἐσόμενα δύναται, ἀλλὰ τὴν ἔνυλον συνεισφέρει
ζωὴν τὴν καὶ τῶν ἀλόγων δεομένην γνώσεων, τὸ ἐλ-
λεῖπον ἐντεῦθεν ἀπὸ τῆς τῶν ἀστέρων φύσεως ἀνε-
πλήρωσε· πρῶτον μὲν ἐνιαυτῶν μέτρα καὶ μηνῶν καὶ
ἡμερῶν καὶ ὡρῶν ταῖς περιόδοις αὐτῶν ὁρισάμενος,
ἔπειτα αὐχμούς τε καὶ ὄμβρους καὶ λοιμοὺς καὶ νόσους
42 καὶ θανάτους ἔσθ' ὅτε σαφῶς προορώμενος· ἐφ' ᾧ δὴ
καὶ ἡ τῶν ἀπλανῶν σφαῖρα πρὸς δυσμὰς ἀπ' ἀνατολῶν
φέρεται, οἱ δ' ἀστέρες ὑπ' αὐτῆς ἐναντίως, διὰ μὲν
τῆς σφετέρας κινήσεως τὰς ἡμέρας καὶ νύκτας ἡμῖν
ὁριζομένη, διὰ δὲ τῆς τῶν πλανήτων ὑπ' αὐτῆς τοὺς
μῆνας καὶ ἐνιαυτούς, ἔτι δὲ καὶ τὰς τέσσαρας ὥρας,
καθ' ἃς ἑκάστη τῶν εἰρημένων ποιοτήτων τὸ ἑαυτῆς
43 δείκνυσι. τούτων δὲ τῶν διττῶν καὶ ἐναντίων κινή-
σεων οὐδὲν ἦν ἀτέρα τῆς ἑτέρας ἀπούσης· οὔτε γὰρ
μὴ ἡμερῶν οὐσῶν οἷόν τ' ἦν μῆνα μετρεῖν οὔτε μὴ
μηνὸς τὸν ἐνιαυτόν· καὶ διὰ τοῦτο διπλαῖ τε καὶ
44 ἐναντίαι ἐγενέσθην ἀλλήλαις. ταῖς γοῦν τοιαύταις
αὐτῶν περιόδοις ἐνιαυτοί τε, ὡς εἴρηται, καὶ ἡμέραι
γίνονται καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς ἀνεπαισθήτως συμπεριά-
γονται. οὐ ταῦτα δὴ λέγω μόνον τὰ περιοδικῶς πάθη
συμπίπτοντα, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὁτιοῦν ὁπωσοῦν συμβαῖνον
ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν ἔσχηκεν, οὐ Μοίρας τινὸς συγκλω-
θούσης ἀφύκτῳ λίνῳ οὐδὲ εἱμαρμένης τὴν ἀρχὴν ἀλόγως
διανεμούσης, ὡς ἄν τινες εἴποιεν, ἢ κατὰ τὴν ἄμαχον
τῶν γενεθλιαλόγων ἀνάγκην, ὡς μήτε τοῖς καλοῖς ἆθλα
45 προκεῖσθαι μήτ' αὖ τοῖς πονηροῖς δίκην ἕπεσθαι· ἀλλ'

---

9 ἐπ' ἀνατολῶν V, corr. in mg. H ‖ 12 ἐπ' V, ὑπ' F., cf. 10. Kr. utroque loco ἐπ' praefert ‖ 14 καθ' ἣν V, em. Kr. ‖ 19 ἀλλήλοις V, ἀλλήλαις H.

ἡ μὲν ψυχὴ καθάπαξ καὶ ἐφ' ὁποίῳ δήποτε σώματι ἄνωθεν τὴν ἀπορροὴν ἔχουσα καὶ τὴν φύσιν ἀγαθὴ οὖσα, εἰ μὴ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπανατείνεται, εἰκότως ἀποτίσει τὴν δίκην· τὸ δὲ σῶμα τῆς ὑλικῆς προσπαθείας μέτοχον ὂν πάθη τε παντοδαπὰ καὶ κράσεις διαφόρους ὑφίσταται εὖ τε καὶ τοὐναντίον ἐχούσας. καὶ ταύτας δή φαμεν εἰς τὴν τῶν ἀστέρων ἀνήκειν 46
ἐνέργειαν, οὐκ αὐτὴν τὴν οὐσίαν καὶ δύναμιν τῆς ψυχῆς, ὅτι μὴ διὰ θερμοῦ ἢ ὑγροῦ ἢ τῶν ἑτέρων τινὸς ποιοτήτων ὥσπερ ἐκεῖνοι σύγκειται· ἀλλὰ μὴν αὐθαίρετον τὴν πρὸς τὰ κρείττω καὶ τἀναντία κεκτημένην ῥοπὴν οὐδεμία τις ἀστέρων συμπλοκὴ καὶ περίοδος ἄκουσαν ἂν ἀγάγοι πρὸς τοῦθ' ὅπερ ἂν οὐχ αἱροῖτο, ὅτι μηδ' αὐτὴν ἄγειν γέγονεν, ἀλλὰ πλὴν αὐτῆς τἆλλα.

⟨η'⟩ Εἰ δὲ φήσει τις, ὡς ἡ σελήνη βλάβην ἐπιφέρει, VIII
ἐν οἷς ἂν ἐκλείπουσα τύχῃ, ὥς τινες κακῶς ὑπειληφότες παρέδωκαν, ἀκούσεται, ὡς οὐ ποιεῖν ἔχει μᾶλλον ἢ σημαίνει γενέσθαι· ὅπερ γὰρ ἐν ἐκείνοις χρόνῳ συμβαίῃ τῆς κακίας τὴν ψυχὴν κατασχούσης, τοῦτ' ἐκείνη πρὸ πολλοῦ προσημαίνει καὶ δείκνυσι σαφῶς ὡς ἐσόμενον· καὶ συμβαίνειν ἔχει, οὐχ ὅτι δείκνυται παρ' ἐκείνης, ἀλλ' ὅτι συμβαίνειν ἔχει, δι' αὐτὸ δείκνυται. καὶ μὴν ὁ ἐπὶ τῆς τοῦ θεοῦ λόγου γενέσεως ἀστὴρ 48
τοῖς μάγοις ἡγούμενος (καὶ μὴ μεμφέσθω τις τοιούτοις παραδείγμασι χρωμένους, ἀλλ' εἴ τις συνετός, φιλοκρινείτω τοῖς λεγομένοις, βέβηλοι δὲ θύρας ἐπίθεσθε), ἐκεῖνος τοίνυν, οὐχ ὅτι γε ἐφάνη καὶ τοὺς μάγους συνεφειλκύσατο, τὴν γένεσιν ἀπετέλεσεν, ἀλλὰ τοὐναν-

9 μηδὲ θερμοῦ ci. Wendland, cf. 18, 24, an μηδ' ἐκ θερμοῦ? Vk. ‖ 13 ἄκουσαν corr. ex ἀκοῦσαν V ‖ 18 an σημαίνειν? F.

τίον τελουμένην ἐσήμανεν, οἱονεί τις κῆρυξ καὶ προ-
αγγελεὺς τοῦ τοσοῦδε καλοῦ γεγονώς.
IX ⟨ϑ′⟩ Οὐ μὴν ἀλλ', ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπεθέμην, ὡς ἡ
τῶν μελλόντων γνῶσις ἐκ τῆς περὶ τοὺς ἀστέρας ἐπι-
στήμης μόνης ἢ πρώτης ἡμῖν περιγίνεται καὶ οἰκεία
τις αὕτη καὶ σύμφυτος τὴν ἀρχὴν τοῖς ἀνθρώποις
ἀπονενέμηται, τοῦτ' ἐνταῦθα καὶ μάλ' ἐναργῶς κατα-
50 φαίνεται. τῇ γὰρ γενέσει ταύτῃ ῥᾴδιον μὲν ἦν καὶ
τὸν οὐρανὸν ἄνωθεν ὡς εἰπεῖν συγκαταβῆναι καὶ τὴν
γῆν ἀνομολογῆσαι ἔκ τινος οὐρανομήκους καὶ θεσπε-
σίας φωνῆς ἢ παμπληθεῖς ἀγγέλων ὁμίλους κατὰ συ-
στάσεις φανέντας ἀνακηρῦξαι πρὸς τὰ τῆς γῆς πέρατα.
51 οὐδὲν δὲ τοιοῦτον τερατῶδες ἐκαινοτομήθη τῇ φύσει,
ἀλλὰ τῇ συνήθει κἀνταῦθα πρὸς τὸ μέλλον γνώσει ὁ
τῶν θαυμασίων θεὸς τὸ θαῦμα τοῖς ἀνθρώποις ἐγνώ-
ρισεν, ἀστέρα τινὰ ξένον οἶμαι τοῦ συνήθους ἐπιστήσας
τῇ Βηθλεέμ, ὅπως δι' αὐτοῦ γνῶσιν οἱ τῆς ἐπιστήμης
ταύτης πάλαι ἐθάδες τὸ γεγονός, κἂν καὶ ῥαθυμίᾳ
52 γνώμης ταύτης καθάπαξ ἀποπεπτώκεσαν. οἷς δ' οὖν
ἐσώζετό τι λείψανον, συνειδόν τε εὐθύς, ὡς μέγα τι
καὶ ὑπὲρ φύσιν δηλοῖ, καὶ ἦλθον καὶ τὸ σέβας ἀπένε-
53 μον ὡς εἰκός. ἡ γοῦν ἐπιστήμη, δι' ἧς θεὸς ἐνανθρω-
πήσας ἐγνώσθη, ποία τις ἂν παρ' εὖ φρονοῦσι δικα-
σταῖς νομισθείη; ἢ πῶς ἂν δόξειεν εἶναι φαῦλον, ἣν
54 ἐκεῖνος ἀσκεῖν ὑπέδειξεν; κἂν τῷ σωτηρίῳ δὲ πάθει
σκοπητέον, ὅπως οὐ διά τινος πάλιν καινοτομίας τὸ
γινόμενον δεινὸν ἀπεσήμανεν, ἀλλὰ διὰ τῆς τοῦ ἡλίου
ἐκλείψεως. κἀνταῦθα γὰρ οἷόν τ' ἦν γῆν μὲν ῥῆξαι
καθάπαξ καὶ οὐρανὸν φωνὴν ἐκ προστάξεως ἀφιέναι

14 συνηθεία V, συνήθει Bl. ‖ 18 κἂν καὶ V, κἂν εἰ ci. Kr.
23 εὐφρονοῦσι V.

*καὶ βροντὰς καὶ λαίλαπας καὶ κλόνον ἐπικρατῆσαι παν-
ταχῇ γῆς. τὸ δ' οὐ τοιοῦτον ἐγένετο· τὸ δὲ σύνηθες* 55
*πρὸς τὰ καινότερα τῶν συμβαινόντων σημεῖον, καὶ
οὗπερ γινομένου δεινά τινα συμβαίνειν δοκεῖν ἐδι-
δάχθημεν, μάρτυρα τῆς τοσαύτης φιλανθρωπίας καὶ
τοῦ πάθους ἡμῖν παρέλαβεν· πλήν γε ὅτι οὐκ ἀνθρώ-
πινον ἐδήλωσε πάθος, οἷα δὴ συμβαίνειν εἰώθασιν,
ἔδειξεν αὖ τὸ μὴ ἐν συνόδῳ καθάπερ εἰκός, ἀλλ' ἐν
πανσελήνῳ γενέσθαι.*

Ἀλλ' ἀναφύονταί τινες πάλιν ἐνταῦθα καὶ συγχω- 56
*ροῦσι μὲν ἐκ τούτων ἔχειν ἐξευρίσκειν τὸ μέλλον, μηδὲν
δὲ ὄφελος αὐτοῦ συνορᾶν, εἴπερ πᾶσα ἀνάγκη ταῦθ'
οὕτως ἀποβαίνειν, ὡς ἐτάχθησαν τὴν ἀρχήν· ἐπεὶ καὶ
τὸν Χριστὸν ἀπέκειτο μὲν ἐξ ἀρχῆς παθεῖν, οὐδὲν δὲ
τοιοῦτον σημεῖον οἷόν τ' ἦν ἐμποδὼν γενέσθαι καὶ
κατασχεῖν, εἴπερ οἱ προφῆται τοῦτο σαφῶς προκατήγ-
γειλαν. ἀλλ' ἐγὼ φαίην ἄν, ὡς οἷόν τ' ἦν καὶ τὸ* 57
*πάθος μὴ γεγονέναι καὶ τοὺς προφήτας οὐδὲν ἧττον
εἶναι προφήτας, εἰ σωφρονεῖν ὅλως ἡ τῶν Ἰουδαίων
πληθὺς ἠβούλετο, ὅπου γε κἀκεῖνοι δι' αὐτὸ τοῦτο
σχεδὸν προειρήκασιν, ὅπως τοῦ τοιαῦτα τολμῆσαι δεινὰ
οἱ Ἰουδαῖοι ἀπόσχωνται. εἰ δ' ἀπείχοντο, οὐδ' οὕτως* 58
*ἦν εἰκὸς ἐκείνους ψευσθῆναι. τὸ γὰρ εἰς αὐτοὺς ἧκον
ἀναμφισβητήτως ταῦτα τελέσειν ἔμελλον, ὑπὸ δὲ τῆς
ἐκείνων φωνῆς τῆς γνώμης ἐξεκρούοντ' ἂν ἄκοντες.
ἀνεκτότερον δὲ οἶμαι τοῦ γε ἑκόντα κακὸν εἶναι τὸ
καὶ ἄκοντα σωφρονῆσαι. ἀλλ' οἶμαι συνιδόντες ὁ τῶν* 59
*προφητῶν θεῖος ἑσμός, ὡς οὐδ' ὑφ' οὑτινοσοῦν ποτε
σημείου πείσονται τὸ μὴ οὐ ποιῆσαι κακῶς, οὕτως ἤδη*

---

2 *τόδ' οὐ* V ‖ 8 *μὴ* corr. ex *ἐν* V ‖ 9 sc. Paschae tempore ‖ 24 *ἀναμφισβιτήτως* V ‖ 28 *ἑσμὸς* V *ὑπο τινοσοῦν* V, em. Bl.

βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς προεῖπον αὐτά. ἀλλ' εἰς τοῦτο μὲν ἡμᾶς ὁ λόγος οὐκ οἶδ' ὅπως παρήνεγκεν.

X ⟨ι'⟩ *Ὥσπερ δ' ἐπὶ μουσικῆς ἁρμονίας ἑκάστη τῶν χορδῶν οἰκεῖον φθόγγον ἀποτελεῖ, ὃς καθ' αὑτὸν μὲν οὐκ ἂν ἐργάσαιτο, ὁμοῦ δὲ τοῖς τῶν ἄλλων γινόμενος εἰς μέλος καθίσταται, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ἀστέρων*
61 *ταυτησὶ χορείας χρὴ νοεῖν. ἡ γὰρ τούτων ἄπαυστος πορεία, ὥσπερ τι σύμφωνον μέλος πλέκουσα, ἁρμόζει τὰ περὶ γῆν· τὰ καθόλου μὲν καὶ κυριώτερα ἐντελῶς, τὰ δὲ μερικώτερα, καθ' ὅσον οἷά τ' εἰσὶ τὴν ἔμφασιν*
62 *δέχεσθαι. εἰ δέ τις τοιούτου μέλους ᾀδομένου οὐχ οἷός τ' ἐπαΐειν ἢ ὅλως αἰσθάνεσθαι, ἢ παρὰ τὴν σφετέραν ἀσθένειαν ἢ γνώμης σκαιότητα, οὐ τοῦ μέλους*
63 *τοῦτ' ἂν εἴη κακία. τῶν γοῦν ἀστέρων τῇ σφῶν πορείᾳ τὸ παναρμόνιον τοῦτ' ἐνδιδόντων μέλος ἡ φύσις ὥσπερ χορηγὸς παρ' ἐκείνων παραλαβοῦσα τοῖς περὶ γῆν ὥσπερ ἀντᾴδουσα ἐπεκτείνει, οὐ τοιοῦτον μὲν οἷον παρέλαβε τὴν ἀρχήν, σῶζον δέ τι τὴν τοῦ μέλους ἰδέαν· ὡς ἐντεῦθεν σειράν τινα καλλίστην ἐμφαίνεσθαι καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ἠρτῆσθαι μὲν πρῶτον τῆς φύσεως, αὐτὴν δὲ τῶν ἀστέρων, τούτους δὲ τοῦ δημιουργικοῦ νοῦ καὶ πρώτου.*
64 *αὖθις δὲ τῶν ἐπὶ γῆς τὰ μὲν ἐπὶ πλέον γῆς, τὰ δ' ὕδατος, τὰ δ' ἀέρος, τὰ δὲ πυρὸς μετεσχήκασι κατὰ τὴν ἀπονενεμημένην ἑκάστῳ τῆς οἰκήσεως χώραν, καθ' ἣν καὶ σύγκειται· ὡς ἐντεῦθεν ἑτέραν τινὰ σειρὰν πλέκεσθαι, καλὴν μὲν καὶ ταύτην, πολλῷ δὲ τῆς προτέρας ἀξιώματι λειπομένην.*

XI ⟨ια'⟩ *Καὶ τὰ μὲν ἐπὶ πλέον γῆς μετειληφότα βραχύβια γέγονε, τὰ αὐτὰ δὲ καὶ πολύγονα, ὡς εἶναι τῆς μὲν βραχυβιότητος αἰτίαν τὴν ἔνδειαν τοῦ θερμοῦ, τῆς δὲ πολυγονίας τὴν βραχυβιότητα· ταῦτα δ' ἂν εἴη,*

ὅσα ἧττον ἔναιμα καὶ τὰ σώματα σμικρά. καὶ τῶν 66
φυτῶν δέ, ὅσα μὲν ἐπὶ πλέον θερμοῦ κεκοινωνήκασι,
ταῦτα καὶ πολυχρονιώτερα καὶ στεγανώτερα κατίδοι τις
ἄν· ὅσα δὲ ἧττον, ὀλιγοχρόνια καὶ ἧττον σκληρά. τὰ 67
δὲ πλέον ὕδατος ἔχοντα βραχύβια μὲν καὶ ταῦτ' ἂν
εἴη κατὰ λόγον τῆς τοῦ θερμοῦ μετουσίας καὶ μαλακὰ
κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῆς σφῶν φύσεως σύστασιν, πολυγονώτερα μέντοι τῶν ἐπὶ γῆς διὰ τὸ πλέον ἔχειν
τροφῆς τὸ ὕδωρ παρὰ τὴν γῆν· καὶ τῶν φυτῶν δὲ
ὅσα πλέον ὕδατος μετειλήφασι, τοσοῦτον βραχύβια, ὡς
μηδ' εἰς ἐνιαυτὸν σχεδὸν διαρκεῖν. τὰ δὲ κοινὰ ἀέρος 68
καὶ γῆς, ὁποία ἡ τῶν πτηνῶν φύσις, μᾶλλον δὲ πλέον ἀέρος ἢ γῆς μετέχοντα, κατὰ μέθεξιν πλείονος θερμοῦ πολυχρονιώτερα, καὶ τούτων πλέον τὰ μέγεθος ἔχοντα· τῶν δ' αὖ χερσαίων κοινῶν ὄντων καὶ τούτων γῆς καὶ ἀέρος, μᾶλλον δὲ τὸ πλέον ἐχόντων γῆς, ὅσα μὲν ἐναιμότερα καὶ πλείονος θερμοῦ μετεσχήκασι, διὰ τοῦτο καὶ πολυχρόνια καὶ τούτων πλέον τὰ μέγεθος ἔχοντα· ὅσα δὲ ἥττονος, καὶ βραχύβια.

⟨ιβ'⟩ *Δέδεικται μὲν οὖν ἐντεῦθεν σαφῶς πλείστην* XII
δύναμιν ἔχον τὸ θερμὸν εἰς τὴν τῶν ἐπὶ γῆς σύστασιν,
ᾗ δὴ καὶ ζωὴ παρὰ πάντων ἡ τούτου παρουσία εὐστόχως
κέκληται. καὶ ὅπερ ἄν τις κατὰ λόγον εἰκάσειε, μέχρι 70
μὲν ἂν ὕλην καὶ τροφὴν ἔχῃ τὴν διαρκοῦσαν τῷ σώματι, ἐρρωμένως αὔξεται, ὃ δὴ φύσις αὐτῷ, καὶ νεότητα τοῦ χρόνου τοῦτο καλοῦσιν ἄνθρωποι. ἐπειδὰν δὲ ἐκείνη ἐνδῷ, καὶ τοῦτο αὐαίνεται, καὶ γῆρας τοῦτο τοῦ χρόνου καλῶς ὠνόμασται, ῥεῦσις οἷον πρὸς γῆν, ὥσπερ

1 *ἥττων* V, *ἧττον* L, H ‖ 25 *αὔξεται* sc. *τὸ σῶμα* ‖ 27 *ἀναίνεται* V, *αὐαίνεται* Bl. ‖ 28 verba *ὥσπερ ἡ γένεσις τὴν ἀρχήν* sunt fortasse interpolatio monachi, cf. Genesis 3, 19 (Kr.).

ἡ γένεσις τὴν ἀρχήν. ἡ δὲ παντελὴς αὐτοῦ ἔκλειψις καὶ θάνατος γίνεται οὐκέτι μὲν νεῦσις εἰς γῆν ἀλλ'
71 ἄνοδος, ὃ δὴ σημαίνει καὶ τοὔνομα. ὅτι μὲν οὖν τὴν ἀρχὴν ἐν ζῴοις ὕλη καὶ τροφὴ τοῦ θερμοῦ ἡ καταβληθεῖσα πρῶτον ἐν αὐτοῖς ὑγρὰ σύστασις, αὕτη δ' ἐπειδὰν μὲν ἱκανὴ ᾖ ἐκείνῳ τροφή, καὶ τὸ ζῷον ἔρρωται· ἐπειδὰν δὲ ἐκλίπῃ, καὶ τὸ τρεφόμενον συνεκλείπει, καὶ τοῦτ' ἔστιν ἐν τοῖς ζῴοις θάνατος, φθορὰ τοῦ ὑγροῦ καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἔκλειψις τοῦ θερμοῦ, ᾗ δὴ καὶ τοὺς νεκροὺς καλοῦμεν ἀλίβαντας, — ὡς μὲν οὖν ἐκ τούτων σαφέστατα δείκνυται, ταῦτ' εἶναι ἄμφω ποιητικά τε καὶ γόνιμα, ὃ δὴ μικρῷ πρόσθεν ἐλέγομεν, ταῦτα δὲ ἀνήκειν εἰς τὴν τῶν ἀστέρων οὐσίαν, καὶ τούτων πλέον εἴς τε τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην αὐτήν, ἀρκεῖν μοι τὰ εἰρημένα δοκεῖ.

XIII ⟨ιγ'⟩ Ὅτι δὲ τὸ ἐν τούτῳ θερμὸν ψυχὴ μὲν οὐκ ἂν εἴη, ἔχει δέ τι ἀνάλογον τῇ ψυχῇ ⟨καὶ⟩ διὰ τοῦτο καὶ τῶν ἄλλων ἐστὶ κυριώτερον, καὶ τοῦτο πολλαῖς ἀποδείξεσι ταῖς μὲν ἤδη δέδεικται, ταῖς δὲ αὖ δειχθήσεται, οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἀπὸ τούτου κατίδοι τις ἄν.
73 ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνο ἀπὸ σμικροῦ σπινθῆρος εἰς πυρκαϊὰν αἴρεται, οὕτω καὶ τὸ ἐν ζῴοις θερμὸν ἀπὸ σμικροῦ πρῶτον τοῦ καταβληθέντος ἐν σώματι εἰς τελείαν ζωὴν
74 ἐπιδίδωσιν. ἀμέλει καὶ τὸ ζῷον, κἂν νόσοις κακωθῇ, κἂν πληγαῖς αἰκισθῇ, μένῃ δέ τι λείψανον θέρμης ἐν αὐτῷ, συντόμως τε ἀναλαμβάνει καὶ πρὸς τελείαν ἕξιν καθίσταται· ὃ δὴ καὶ ἐπὶ πυρὸς συμβαῖνόν ἐστι, τῆς μὲν ὕλης ἐπιλειπούσης, σπινθῆρος δέ τινος ἐπιμείναντος.
75 καὶ μὴν ἐκ τῶν στοιχείων, ὧν συνέστημεν, ἀνάλογον

---

2 νεῦσις: an ῥεῦσις? Vk. Kr. ‖ 12 cf. supra p. 9, 9 ‖ 17 ⟨καὶ⟩ hic addidit Bl., delevit ante τοῦτο.

ἡ φύσις τροφὴν ἡμῖν ἐχορήγησε, καὶ ἄνευ ταύτης
περιεῖναι οὐχ οἷόν τε. ἀλλὰ τὰ μὲν κυριώτερα καὶ
ἔμφυτα σχεδὸν ἡμῖν εἴργασται, τὰ δ' ἧττον ἀναγκαῖα
ἐπείσακτα. πρῶτον τοίνυν τὴν τοῦ θερμοῦ χρείαν 76
τοσοῦτον ἡμῖν ᾠκείωσεν, ὥστε καὶ εἰς τὸ μέσον ἐνθεῖσα
οὐκ εἴασε καθάπαξ ἀφίστασθαι, τὴν δὲ τοῦ ἀέρος
ἀφίστησι μέν, ἐπ' ἔλαττον δέ, καὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἐπὶ
πλέον, καὶ ⟨τὴν⟩ τῆς ξηρᾶς τροφῆς ἐπὶ πλεῖστον· ὡς
συμβαίνειν θερμοῦ μὲν ἄνευ τὸ ζῷον οὐκ ἂν ζῆν
δύνασθαι, πρὸς ὀλίγον δ' ἂν ζῴη ἐπιλείποντος τοῦ
πνεύματος, ἐπὶ πλέον μέντ' ἂν περιγένοιτο ἀπορῆσαν
ὕδατος καὶ ἔτι πλέον σπάνει ξηρᾶς τροφῆς συσχεθέν.
ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ πέρα ἴσως τοῦ δέοντος εἰρημένα
τῇδέ πῃ ἐχέτω τέλος, ἐπανιτέον δὲ ὅθεν ἀπετραπόμεθα.

Ὡς μὲν οὖν ἕκαστος τῶν ἀστέρων οὐσίωται καὶ 77
καθ' ἣν ποιότητα, καὶ οἵαν τάξιν αἱ σφαῖραι τούτων
εἰλήχασιν, ὑπεθέμεθα. ἐπεὶ δὲ ἡμῖν οὐ περὶ παντὸς
ζῴου πρόκειται θεωρεῖν, ὅτι καὶ δευτέρου λόγου ταῦτα
τῇ φύσει γέγονε, τὰ κατ' ἀνθρώπους μόνον ἀποτεμό-
μενοι λέγωμεν. ὥσπερ τοίνυν ὁ ἥλιος καὶ τὸ ἐν αὐτῷ 78
θερμὸν τὴν μέσην χώραν ἐν ἅπασιν ἔσχηκεν, οὕτω δὴ
καὶ τὸ ἐν ζῴοις θερμὸν τὴν μέσην αὐτῶν χώραν ὡς
προσφυῆ καὶ οἰκείαν ἐπέλαβε καὶ τὴν καρδίαν ἔσχε
δοχεῖον, σφαιρικὴν καὶ ταύτην οὖσαν παρὰ μικρόν.
ὅθεν οἱ τὴν δευτέραν περίοδον τῷ ἡλίῳ διδόντες πολὺ
τοῦ δέοντος ἀπετρέποντο, εἰ μὴ καὶ τὴν καρδίαν παν-
ταχοῦ μὴ τὴν μέσην χώραν φήσαιεν ἔχειν. ψυχρὰ δὲ 79
τὰ ἄκρα παντός εἰσι ζῴου κατά τε τὴν ἀπόστασιν τοῦ
θερμοῦ καὶ τὴν τάξιν καὶ θέσιν τῶν τῶν ἀστέρων

8 ⟨τὴν⟩ add. F.

80 *σφαιρῶν. σαφῶς δ' ἐντεῦθεν ὑπείληπται τὸν μὲν τοῦ Κρόνου ἀστέρα ἐπέχειν ἐγκέφαλόν τε καὶ ὅσα περὶ τοῦτον ψυχρά· τὰ δὲ κατὰ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν θώρακα εἰς τὸν τοῦ Διὸς ἀνακεῖσθαι· χολὴν δὲ διττὴν καὶ περιττώματος διττοὺς ὀχετοὺς εἰς τὸν τοῦ Ἄρεως· τὴν δὲ καρδίαν ἐπέχειν τὸν τοῦ Ἡλίου, ἥτις ἐστὶ πηγὴ καὶ ῥίζα τοῦ αἵματος· τὰ δὲ κατὰ τὴν γαστέρα καὶ νεφρούς, ἔτι δὲ μορίων καὶ σκελῶν θέσιν [εἰς] τὸν τῆς Ἀφροδίτης· ἧπάρ τε καὶ σπλάγχνα τὸν τοῦ Ἑρμοῦ· τὰ δὲ κατὰ τοὺς πόδας τὸν τῆς Σελήνης, ὡς ὄντας ἧττον ἐναίμους καὶ δι' αὐτὸ ψυχροτέρους.*

81 *Ὁρᾶται μὲν οὖν κἀνταῦθα καλλίστη τις ἁρμονία καὶ συμφυής, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν σφαιρῶν ὡς εἴρηται τῶν ἀστέρων, σώζεται δὲ ὁ λόγος ⟨ὁ⟩ μικρὸν εἶναι*
82 *φάσκων ἐπὶ γῆς κόσμον τὸν ἄνθρωπον. ἀλλ' ἐπείπερ ἕκαστον μέρος τούτου ἑκάστῳ τῶν ἀστέρων ἀπονενέμηται, εἰκότως καὶ ὅσα περὶ ταῦτα συμβαίνει συμπτώματα, εἰς ἐκείνους ἀνήκειν τὴν ἀρχὴν τούτων νενόμισται· ὅσα μὲν περὶ ἔρωτας καὶ μίξεις καὶ γαστρὸς ἡδονὰς καὶ τοιαύτας ὀρέξεις, εἰς τὸν τῆς Ἀφροδίτης· ὅσα δὲ εἰς ἀμείνους ἐπιθυμίας, λέγω δὴ λόγων ἄσκησιν καὶ ζῆλον ἀρετῆς καὶ ἦθος κόσμιον, εἰς τὸν τοῦ Ἑρμοῦ.*
83 *διὰ τοῦτο καὶ εἰς πρόγνωσιν ἡμῖν συντελεῖ. ἡ γὰρ τοῦ ἥπατος φύσις λειοτάτη οὖσα καὶ καθαρωτάτου αἵματος συγκειμένη ὥσπερ ἐν ἐσόπτρῳ τῷ τούτου σώματι ἔσθ' ὅτ' ἐμφαίνει τὰ μέλλοντα, καθ' ὅσον καθαρότητος αὐτῇ μέτεστιν, ὡς μὲν μέρος οὖσα τοῖς καθόλου συνηνωμένη, ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ παντὸς ἐμφάσεις δεχομένη,*

---

5 ἄρεος V ‖ 8 [εἰς] del. Vk. ‖ 14 ⟨ὁ⟩ add. Kr. ‖ 24 ne post *καὶ ἐκ* addas, cf. Philostr. vit. soph. p. 6, 32; 74, 29 vit. Apoll. 65, 26 K. cf. ad 11, 9.

*τὰ μέλλοντα προσημαίνουσα· καὶ τοῦτο δ' ἄλλως οὐχ
οἷόν τε μὴ σχολαζουσῶν πασῶν τῶν αἰσθήσεων καὶ
τοῦ νοῦ πρὸς ἑαυτὸν συστραφέντος, ὅτε δὴ καὶ μόνος
αὐτὸς ἑαυτὸν θεωρεῖν δεδύνηται. ἀλλ' ἐπιστρεπτέον,
ὅθεν ἐξήχθημεν. καὶ ὅσα τοίνυν πρὸς τὴν τοῦ ζῆν* 84
*ὅλως σύστασιν τείνει καὶ ἐρρῶσθαι καὶ αὔξεσθαι, εἰς
τὸν ἥλιον ἀνήκειν πεπίστευται· ὅσα δὲ περὶ θυμὸν
καὶ θράσος καὶ ἀλόγους ὁρμάς, εἰς τὸν τοῦ Ἄρεως·
ὅσα δὲ κατὰ τὰς αἰσθήσεις καὶ θώρακα, εἰς τὸν τοῦ
Διός. καὶ γάρ τοι τούτων ἡ μὲν πρώτη καὶ κυριωτάτη,* 85
*ἐξ ὑγροῦ τὴν σύστασιν ἔχουσα, εἰς αὐτὸν ἀνατέθειται·
ὅσα τε ὄψιν τέρποντα καὶ ἀκοὴν γοητεύοντα καὶ
ὄσφρησιν καὶ γεῦσιν ἡδύνοντα, καὶ τούτων τὸ κράτος
εἴληχε. τὰ δὲ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον εἴληχε μὲν ὡς* 86
*εἴρηται ὁ τοῦ Κρόνου, οἷον φαντασίαν, μνήμην, ἔτι δὲ
καὶ τὴν ἐναντίαν αὐτῇ λήθην καὶ γονὴν σπέρματος.
ἡ γὰρ φύσις ἕλκουσα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τὸ* 87
*καθαρώτατον καὶ λευκότατον πεπαίνει τε καὶ εἰς τὸν
κατὰ τὸν ἐγκέφαλον τόπον ἐναποτίθεται. οὐδὲ γὰρ
ἕτερον εἰκὸς εἶναι βελτίω τόπον τὸ καθαρώτατον
δέξασθαι. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αἱ αἰσθήσεις τὰς* 88
*ἐμφάσεις τῶν δρωμένων τε καὶ νοουμένων δεχόμεναι
εἰς τὸν τοιοῦτον τόπον ἀνάγουσι. διὰ τοῦτο καὶ τοῖς
φάσκουσιν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου κατιέναι τὸ σπέρμα ὁ
λόγος ἔρρωται. εἴληχε δὲ καὶ γῆρας διὰ τὸ τῆς ψυχρό-* 89
*τητος αἴτιον καὶ διὰ τοῦτο ἀργίαν καὶ δυσπραξίαν
καὶ ὅσα ἐπὶ τὴν ὁμοίαν τείνει διάθεσιν, κυριεύει δὲ
καὶ νεύρων καὶ ἰχώρων καὶ φλέγματος. ἐπικοινωνεῖ* 90
*δὲ αὐτῷ καὶ ἡ σελήνη διά τε τὴν τῶν ἄκρων ὁμοιότητα
καὶ τὸ τὴν αὐτὴν κρᾶσιν ἔχειν ἐν τῷ ψυχρῷ, ἐφ' ᾧ δὴ*

8 *ἄρεος* V ‖ 27 *περὶ* V, *ἐπὶ* Vk., *πρὸς* ci. Bl. ‖ 30 *ἔχιν* V.

91 καὶ καρηβαρίας καὶ ἐπιληψίας κινεῖ. ἐπεὶ δὲ κατωτέρω
φέρεται τῶν τῶν ἀστέρων σφαιρῶν, δέχεται μὲν τὴν
ἐξ ἐκείνων ἀπορροήν, δέχεται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν περὶ
τὴν γῆν ἀναθυμιάσεων συστάσεις τινάς, αἷς τὸ αὐτῆς
σῶμα πολυτελῶς καὶ ποικίλως κέκραται, ὡς μὲν διὰ
τοὺς ἀπὸ τοῦ ἡλίου φωτισμοὺς θερμὴν γίνεσθαι, διὰ
δὲ τὰς τοιαύτας συστάσεις ὑγρὰν καὶ μὴν καὶ ψυχρὰν
κατὰ τὸ οἰκεῖον τῆς φύσεως· καὶ διὰ τοῦτο μεγάλην
τῶν ἐπὶ γῆς ἔσχηκε δύναμιν μετὰ τὸν πρῶτον καὶ
92 κυριώτερον. συμβάλλεται μέντοι καὶ ἡ τῶν ἄλλων
ἀστέρων συντέλεια, οἷον χορηγούντων καὶ ποικιλλόντων
τὸ παντοδαπὸν τῶν γενέσεων· ὥσπερ δὲ ἐν τοῖς γένεσιν
ἄμφω ταῦτα ἄρρεν καὶ θῆλυ νενόμισται, οὕτω κἀν τοῖς
ἐγκοσμίοις δι' ἀμφοτέρων τούτων καὶ πρυτανεύεται καὶ
93 συνίσταται. ἐφ' ᾧ δὴ καὶ κασιγνήτους ἄμφω σοφοί
τινες εὖ μάλα παραδεδώκασιν, ὡς σαφῶς δὴ τὴν μὲν
τῶν ἀρρένων φύσιν τῇ τοῦ ἡλίου ἀναλογεῖν, τῇ δὲ
τῆς σελήνης ⟨τὴν⟩ τῶν θηλειῶν· ᾗ δὴ καὶ τὸ μὲν ἐκείνων
σπέρμα τὴν ζῳογόνον παρέχεται δύναμιν, τὸ δὲ τῶν
θηλειῶν οἱονεί τις ὕλη καὶ τροφὴ ἐκείνῳ ὑπόκειται.
τὸ γὰρ δὴ καὶ βραχύ τι τοῦτο πρὸς ποιητικὴν αἰτίαν
συμβάλλεσθαι παρείσθω τὰ νῦν.

94 Τίς μὲν οὖν οὐσία ψυχῆς καὶ ὅπῃ καὶ ὅθεν ἥκει,
τῶν εὐαριθμήτων σχεδὸν ἰδεῖν· πλήν γε ὅτι κατ' εἰκόνα
θεοῦ γεγενημένη καὶ τὴν ἀπορροὴν ἄνωθεν ἔχουσα,
λόγῳ μὲν ἁλωτὸς οὐκ ἂν εἴη, νῷ γε μὴν περιείληπται,
95 καὶ οὕτως οὐχ ἡ οὐσία ταύτης, ἀλλ' ἡ ἐνέργεια. καὶ
μὴν ⟨περὶ⟩ τῆς ἀρχετύπου πηγῆς, ἀφ' ἧς ἐρρύη,

---

10 scilicet solem ‖ 18 ⟨τὴν⟩ add. Bl. ‖ 24 ἔσχον V, σχεδὸν Wendland, Kr. ‖ 28 ⟨περὶ⟩ add. Vk. Kr. cf. Kroll, de or. chald. 28.

*φαντάζεσθαι δίδωσιν, ὅτι γε καὶ τῶν καθόλου τὰ μερι-
κώτερα εἰκόνας αὕτη καὶ τύπους ἐστήσατο κἀκ τῶν
ἐμφανῶν τἀφανῆ παρέσχε στοχάζεσθαι. καὶ τὰ μὲν* 96
*ἄλλα παραλιπεῖν μοι δοκῶ, τοῦτο δ' οὖν σαφῶς ὡμο-
λόγηται, ὡς λόγος μὲν ὄχημα νοῦ, τοῦ δὲ λόγου ψυχή,
τὸ δὲ πνεῦμα τῆς ψυχῆς· τοῦτο δὲ διῆκον διὰ φλεβῶν
καὶ ἀρτηριῶν καὶ αἵματος κινεῖ τὸ ζῷον καὶ πρὸς τὰς
οἰκείας ἐνεργείας καθίστησιν. ὅθεν ἡμεῖς εὐστόχως* 97
*ἄγαν καὶ εὐεπηβόλως ὁρμώμενοι καὶ ἐπὶ θεοῦ τρεῖς
ὑποστάσεις κατανοήσαντες σέβομεν καὶ τὸ τῆς ζωαρχικῆς
τριάδος ἀνεκαλύφθη μυστήριον· ὃ γὰρ νοῦς ἐν ἡμῖν,
τοῦτ' ἐν ἐκείνοις πατήρ· ὃ δὲ λόγος, υἱός· ὃ δὲ ψυχὴ
καὶ πνεῦμα, καὶ παρ' αὐτοῖς ἄχραντον καὶ ζῳοποιόν
ἐστι πνεῦμα. ἐῶ γὰρ λέγειν τὴν εἰς ἡμᾶς ἄρρητον* 98
*εὐδοκίαν τοῦ πατρὸς καὶ ἐνανθρώπησιν τοῦ υἱοῦ καὶ
τοῦ πνεύματος συγκατάβασιν, δι' οὗ ταῦτα καλῶς ἐδι-
δάχθημεν. ἀλλ' ἐπάνιμεν δή. ὥσπερ τοίνυν ἐκεῖνα ἐν* 99
*τῇ συστάσει δι' ἀλλήλων χωρεῖ καὶ τὸ ζῷον ἐμπνεῖ,
οὕτω κἀν τῇ διαλύσει αὖθις πρὸς ἄλληλα ἐπαναχωρεῖ
καὶ συστέλλεται· αἷμα μὲν εἰς τὸ πνεῦμα, πνεῦμα δὲ
εἰς ψυχήν, ψυχὴ δ' αὖ εἰς λόγον, καὶ ὁ λόγος εἰς νοῦν,
καὶ οὗτος αὖ εἰς τὸ συγγενές.*

⟨ιδ'⟩ *Τῇ δὲ σπερματικῇ γονῇ ἄρτι τε ἐκκριθείσῃ* XIV
*καὶ πρὸς τὴν ὑστέραν μεταβληθείσῃ ἕκαστος τῶν ἀστέρων
οἰκείαν δύναμιν ἐπιβάλλει· καὶ πρῶτον μὲν ὁ τῶν ἄλλων
πρῶτος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ σπέρματος, ἄρχει
δὲ οὗτος καὶ τοῦ πρώτου μηνός· δευτέρα δὲ ἡ σελήνη
τὴν ἑαυτῆς ἐνίησι δύναμιν, ἄρχουσα καὶ τοῦ δευτέρου
μηνός· καὶ τρίτος ὁ τοῦ Ἑρμοῦ· καὶ τέταρτος ὁ τῆς*

3 *ἀφανῶν* V, *ἐμφανῶν* F. ‖ 5 sqq. cf. Hermes Trism. 75, 7 sqq. Parthey ‖ 20 sq. cf. ibid. 75, 13 sqq. ‖ 24 *καταβληθείσῃ* ci. Kr.

Ἀφροδίτης, ἐφ' ᾧ δὴ καὶ τὸν τέταρτον μῆνα ζῳοποιεῖται
καὶ ἀσκαρίζον τὴν φυσικὴν κίνησιν δείκνυσι· πέμπτος
ὁ τοῦ ἡλίου· ἕκτος ὁ τοῦ Ἄρεως· ἕβδομος ὁ τοῦ Διός·
ὄγδοος ὁ τοῦ Κρόνου· διὰ τοῦτο καὶ τὰ μὲν ἑπτάμηνα
ζῳογονεῖται, τὰ δὲ ὀκτώμηνα οὔ· καὶ ἐννάτη ἡ σελήνη,
101 καθ' ἣν τελεσφορεῖται καὶ πρὸς φῶς ἔξεισιν. ἐντεῦθεν
αὕτη παραλαβοῦσα τὴν πρώτην ἐφορᾷ ἡλικίαν, ἄρχουσα
καὶ τοῦ πρώτου ἐνιαυτοῦ [μηνός].

XV ⟨ιε'⟩ Γενομένου γὰρ ἑκάστου τήν τε ζωὴν καὶ τὸν
βίον οἱ ἀστέρες ἀπολαβόντες ἐφορῶσιν, ἕκαστος ἑκάστην
102 ἡλικίαν λαγχάνοντες. κατὰ γοῦν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας
καὶ ἑπτὰ αἱ ἡλικίαι ἀπονενέμηνται καὶ τοὺς χρόνους
ἕκαστος κατὰ λόγον τοῦ διαστήματος καὶ τῆς περιόδου
αὐτοῦ ἐφορᾷ, ὡς τῇ μὲν πρώτῃ κατὰ τὴν ἑβδοματικὴν
τάξιν ἔτη ἑπτὰ ἀπονενεμῆσθαι, τῇ δὲ τελευταίᾳ δὶς
103 εἶναι τοσαῦτα. τὴν μὲν οὖν πρώτην ἡλικίαν ὡς ἔφημεν
ἡ σελήνη ἐφορᾷ, καλεῖται δὲ βρεφική· ἐφορᾷ δὲ ὁμοίως
καὶ τὸν πρῶτον ἐνιαυτόν, καὶ τὸν δεύτερον ὁ τοῦ
Ἑρμοῦ, καὶ τὸν τρίτον ὁ τῆς Ἀφροδίτης, καὶ ἑξῆς οἱ
104 ἄλλοι ἀστέρες. ἔγνωσται δὲ τοῦτο διὰ τὸ ἀσθενὲς
τηνικαῦτα τῆς φύσεως καὶ τὴν ὑγρότητα καὶ ὀλιγο-
τροφίαν καὶ ἁπαλότητα· ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ τῶν πραγμάτων
ἄγνοια καὶ ἡ ἐποχὴ τῶν πρακτέων καὶ ἡ ἀπορία τῶν
διανοήσεων, ἔτι δὲ καὶ τὸ τάχιον τῆς αὐξήσεως καὶ τὸ
ἐπιδεκτικὸν τῶν μεταβολῶν δηλοῖ τὴν σελήνην εἶναι
105 κυβερνῆτιν αὐτοῦ. εἶτα διαδέχεται τὴν δευτέραν ἡλικίαν
ὁ τοῦ Ἑρμοῦ καὶ διέπει αὐτὴν ἔτη ὀκτώ, ἥτις καλεῖται
παιδική· ἐγνώσθη δὲ διέπων ταύτην διὰ τὴν ἐμφαινο-
μένην τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει τηνικαῦτα εὐφυΐαν καὶ

---

2 δείκνυσθαι V, em. F. || 3 ἄρεος V || 8 [μηνός] del. Kr.
23 ἀποχή V, ἐποχὴ Kr. || 26 αὐτῆς ci. Kr.

ὀξύτητα καὶ κατάληψιν τῶν πραγμάτων, ὅτε δὴ καὶ
ἄρχεται μανθάνειν τε καὶ παιδεύεσθαι. εἶτα ὁ τῆς 106
Ἀφροδίτης [ὁ] τὴν τρίτην, ἥτις καλεῖται μειρακική,
καὶ διέπει αὐτὴν ⟨ἔτη⟩ ἐννέα. τηνικαῦτα γὰρ κινεῖται
ἡ περὶ τὰς τρυφὰς ἡδυπάθεια καὶ ἀκατάσχετος ὁρμὴ
πρὸς τὴν συνουσίαν γίνεται. καὶ τὴν τετάρτην ὁ τοῦ 107
ἡλίου, ἥτις δὴ καλεῖται ἀνδρική, καὶ διέπει αὐτὴν ἔτη
δέκα. τηνικαῦτα δὲ εὑρίσκομεν τὸν ἄνθρωπον φιλοῦντα
τὴν δόξαν καὶ μεταστῆναι πρὸς τὰ κρείττω σπεύδοντα
καὶ ἀπὸ τῶν παιδικῶν ἐπὶ τὰς σπουδὰς κατέχοντά τε
τὰς ἡδονὰς καὶ τὸ παίζειν ἀπαναινόμενον. καὶ μετὰ 108
τὸν ἥλιον διαδέχεται τὴν πέμπτην ἡλικίαν ὁ τοῦ Ἄρεως,
ἥτις καλεῖται ἀκμαστική, καὶ διέπει αὐτὴν ἔτη ἕνδεκα.
διὰ τοῦτο ἐν αὐτῇ οἱ ἄνθρωποι ἐπιμελούμενοι ⟨τῶν⟩
ἐν τῷ βίῳ πόνοις καὶ φροντίσι σφᾶς αὐτοὺς κατα-
τρύχουσι καὶ μόχθοις προσταλαιπωροῦσι καὶ τὰς πλείους
ἡδονὰς καταλιμπάνουσιν. εἶτα τὴν ἕκτην ὁ τοῦ Διός, 109
ἥτις καλεῖται πρεσβυτική, καὶ διέπει αὐτὴν ἔτη δώδεκα.
τηνικαῦτα δὲ οἱ ἄνθρωποι τοὺς πολλοὺς πόνους καὶ
κόπους καταλείπουσι καὶ τὸ σφαλερῶς καὶ παραβόλως
ἐπιχειρεῖν καὶ φροντίζουσι τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν
πράξεων καὶ χρῶνται ταῖς εὐποιΐαις. καὶ τὴν ἑβδόμην 110
ὁ τοῦ Κρόνου, ἥτις καλεῖται γεροντική, καὶ διέπει
αὐτὴν ἔτη τρισκαίδεκα καὶ μέχρι τέλους. τηνικαῦτα
δὲ παρακμάζουσι καὶ ἀδυνατοῦσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ
σώματα ψύχονται καὶ ὀκνοῦσι καὶ ἀποροῦσι καὶ ὀλι-
γοψυχοῦσιν ὥσπερ ἀπαγορευούσης τῆς φύσεως καὶ
ἐκκόπτονται τῶν ἐλπίδων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐστέρηνται
καὶ νόσοις πιέζονται. συμβαίνει γοῦν, ὥσπερ ἀπ' αὐτοῦ 111

---

3 [ὁ] del. F. ‖ 4 ⟨ἔτη⟩ add. F. ‖ 12 ἄρεος V ‖ 14 ⟨τῶν⟩ add. F. ‖ 20 σφαλεροῖς καὶ παραβόλοις ci. Kr.

τὴν ἀρχὴν κατὰ τὴν τοῦ σπέρματος σύστασιν ἤρξαντο,
καὶ καταλήγειν εἰς τὸν αὐτὸν καὶ κυκλικήν τινα περὶ
αὐτοὺς πρόοδον καὶ ἐπιστροφὴν φαίνεσθαι καὶ τὸν
βίον ὅροις ἑβδομάδος μετρεῖσθαι.

XVI ⟨ις′⟩ Ἐπανιτέον δὲ καὶ τὴν τοῦ ἡλίου ἐπεξεργαστέον
εἰς τὰ γεννητὰ δύναμιν, ἐπειδὴ καὶ τὸ πᾶν σχεδὸν
κῦρος οὗτος ἀνέζωσται. ὡς μὲν οὖν κάλλιστος ὁ κόσμος,
μαρτυρεῖ μὲν καὶ ἡ ὄψις τοῖς μὴ καθάπαξ ἐσκοτωμένοις,
πρὸς οὗ γε καὶ πᾶν ἀπειργασμένον παράδειγμα κάλλι-
στόν τι χρῆμα γεγένηται· δείκνυσι δὲ καὶ τὸ φαινόμενον
τοῦ οὐρανοῦ κάλλος καὶ ἡ τάξις τῶν περιόδων καὶ τὰ
113 τῶν ὡρῶν μέτρα. ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ τῶν στοιχείων
ἁρμονία καὶ ἡ διὰ πάντων ἀναλογία, ἔτι δὲ καὶ ἡ τῶν
ἀφανῶν ἐν αὐτῷ δυνάμεων τάξις πῶς οὐ κάλλιστον
114 αὐτὸν ἀποφαίνει τῶν γεννητῶν; ὅταν γε μὴν εἰς τὴν τῶν
ψυχῶν ἐναρμόνιον χορείαν ἀπίδῃ τις καὶ τὴν χορηγίαν
τῆς θείας ζωῆς, ἣ πληροῖ μὲν αὐτόν, τὰ δὲ ἐν αὐτῷ
δι' αὐτοῦ, οὐ μόνον ἕξει τοῦ κάλλους σφόδρα θαυμάζειν,
ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὅλως γένοιτ' ἂν τοῦ κάλλους διακορής.
115 οὐδὲν δὲ οἷον τὸ τοῦ ἡλίου ἐν ἑαυτῷ περιείληφεν·
οὗτος γὰρ ἔχει μὲν ἐν ἑαυτῷ τὴν τῶν ὅλων οὐσίαν,
καὶ διὰ τοῦτό τινες καὶ τῇ τῶν τεσσάρων στοιχείων
φύσει τοῦτον κεκρᾶσθαι ᾤοντο· ἡγεμὼν δ' ἐστὶ τοῦ
σύμπαντος κόσμου καὶ πάντων γεννητικός· γεννῶν δὲ
αὖθις καὶ διαλύει καὶ πρὸς τὸν σπερματικὸν λόγον
ἀναλαμβάνει, διδοὺς μὲν τῇ ὕλῃ οὐσίαν σχεδὸν καὶ
116 ζωήν, ἀνταπολαμβάνων δὲ τὴν ἄνωθεν ὕπαρξιν. μέσος
γὰρ ἵδρυται, τὰ ἄκρα συνδέων καὶ καθάπερ ἡνίοχος

---

2 sq. περὶ αὐτῶν V, περὶ αὐτοὺς Wendland ‖ 9 ὃν γε V, οὗ γε H, ὅ γε ci. Kr. ‖ 24 sq. cf. Orphica ed. Abel, hymn. IV v. 4 p. 291.

*ἀγαθὸς τὸ τοῦ κόσμου ἅρμα ἀσφαλῶς ἐλαύνων· εἰσὶ
δὲ αἱ ἡνίαι ζωὴ καὶ ψυχὴ καὶ πνεῦμα καὶ γένεσις
κατὰ τὴν ἑκάστου φύσιν τῶν γεννητῶν. καὶ τῷ μὲν* 117
*καταλαμβανομένῳ καὶ περιλάμποντι τὸ πᾶν ὕδατος καὶ
γῆς καὶ ἀέρος κύτος ζῳογονεῖ, γένεσιν δὲ ἀνακινεῖ καὶ
μεταβολὴν τῷ παντὶ ἡγεμών τε καὶ τροφὸς παντὸς
γένους ἐστί. καὶ ὥσπερ ὁ νοητὸς κόσμος τὸν αἰσθητὸν
περιέχων πληροῖ αὐτὸν ὀγκῶν ταῖς ποικίλαις καὶ παν-
τομόρφοις ἰδέαις, ὣς δὲ καὶ ὁ ἥλιος ἐν τῷ κόσμῳ πάντα
περιέχων ὀγκοῖ πάντων τὰς γενέσεις καὶ ἰσχυροποιεῖ
καμόντων τε καὶ ῥυέντων ἀποδέχεται τὰς συστάσεις.*
Καὶ χοροί τινων θειοτέρων οἶμαι δυνάμεων ἑστῶτες 118
*περὶ αὐτὸν ἐφορῶσι τὰ τῶν ἀνθρώπων στρατιᾷ τινι
ἐοικότες· ἕτεροι δ' αὖ ὑπὸ τὰς τῶν ἀστέρων πλινθίδας
τεταγμένοι ἑκάστῳ τούτων ἰσάριθμοι ὑπηρετοῦσι τὰ
πρόσφορα. καὶ μετὰ τούτους ἑτέρα τις δύναμις δευ-
τέρα καὶ ὑφειμένη καὶ οἷον τὴν φύσιν μικτή. ὑποκάτω
δὲ τούτων ἐξέπεσεν ὁ τῶν ἐναερίων πνευμάτων ἐσμός·
πολλοὶ δὲ οὗτοι καὶ παντοδαποὶ καὶ ποικίλοι, οἳ δὴ* 119
*δαίμονες κέκληνται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἐνέργειαν. οὗτοι
τὴν ξηρὰν καὶ ὑγρὰν καὶ ἐναέριον λῆξιν διαλαχόντες
κυκῶσιν αὐτὴν καὶ ταράττουσιν· ἑκάστου τε τῶν ἐπὶ
γῆς πραγμάτων ἄρχειν ἰσχυριζόμενοι καὶ ἄγειν, οἷ
βούλοιντο, ποικίλους θορύβους καὶ ταραχὰς ἔν τε
πόλεσι καὶ ἔθνεσιν ὅλοις καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ τῶν ἀνθρώ-
πων ἐργάζονται. καὶ διὰ μὲν τὸ ὕλης μετέχειν ὑλαῖα* 120

---

4 *καταλαμβανομένῳ* suspectum ‖ 5 *κῦτος* V ‖ 7 sqq. cf. Diels Archiv f. Gesch. d. Philos. vol. VII p. 155 sq. ‖ 9 *ὡς* V, *ὣς* L; *δὴ* pro *δὲ* ci. Kr. ‖ 14 sqq. cf. oracul. ap. Porphyrium p. 145 v. 156 sqq. Wolff, Orphica ed. Abel fr. 239, 9 sq., Minuc. Felix 38, 23 ed. Halm etc.; cf. etiam Buresch Klaros p. 54, 58 ‖ 18 *ἑσμός* V ‖ 23 *οἵ* V, *οἷ* Bl. ‖ 26 cf. Proclus ad Timaeum 24 d, Porphyr. de abstin. 2, 46.

πνεύματα αὐτοὺς ὀνομάζουσι, διὰ δὲ τὸ φαίνεσθαι
πολλάκις καὶ φωνὴν ἀφιέναι εἴδωλα. καὶ οὗτός ἐστιν
ὁ ἐπίγειος οἰκεῖος τόπος αὐτοῖς ἀμφικνεφής τε καὶ
Τάρταρος καὶ πᾶν τοιοῦτον καλούμενος. εἰ δέ τις καὶ
αὐτό που τῆς γῆς τὸ μεσαίτατον ὡς ζοφωδέστατον
ἀνεῖσθαι τούτοις φήσει, οὐκ ἄπο δόξει τοῦ σκοποῦ
121 *βάλλειν. διὰ τοῦτο καλῶς ἡμῖν θεῖοι καὶ ἱεροὶ ἄνδρες*
ἐθέσπισαν ἐναλλάττειν τὰ τῶν ἀποιχομένων ὀνόματα,
ὅπως τελωνοῦντας αὐτοὺς κατὰ τὸν ἐναέριον τόπον
λανθάνειν ἐξῇ καὶ διέρχεσθαι· ἀπατηλοὶ γὰρ ὄντες
καὶ βάσκανοι ἐπηρεάζειν καὶ κακῶς ποιεῖν περὶ πλεί-
στου πεποίηνται καὶ λανθάνουσιν ἔσθ' ὅτε καὶ αὐτοὶ
122 *ἀπατώμενοι. τὸ μέντοι τοῦ Δημοκρίτου ⟨οὐ⟩ καλῶς*
ἂν ἔχοι παραλιπεῖν, ὃς εἴδωλα αὐτοὺς ὀνομάζων μεστόν
τε εἶναι τὸν ἀέρα τούτων φησὶ καὶ νεύροις καὶ μυελοῖς
ἐγκαθημένους ἀνεγείρειν καὶ ἀναπλάττειν τὰς ψυχὰς
ἡμῶν εἰς αὐτοὺς διά τε φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν καὶ αὐτοῦ
τοῦ ἐγκεφάλου καὶ μέχρι τῶν σπλάγχνων διήκοντας·
τὴν ἀρχήν τε ἕκαστον γενόμενον καὶ ψυχωθέντα παρα-
λαμβάνειν τοὺς κατ' ἐκεῖνο τῆς γενέσεως ὑπηρέτας
κἀντεῦθεν τὴν ἐπίγειον ταύτην διοίκησιν δι' ὀργάνων
τῶν ἡμετέρων σωμάτων διοικεῖν.

XVII *⟨ιζ'⟩ Ὁ τοίνυν ἥλιος ὅτι μὲν πλέον τῶν ἄλλων*
τὴν τῶν ἀνθρώπων περιέπει ζωὴν καὶ οἱ περὶ αὐτὸν
ἓξ πλάνητες, ἱκανῶς ἡμῖν δέδεικται. ἕνεκά του γὰρ
γεγονότες καὶ τὸ οὗ ἕνεκα διεξάγειν εἰλήχασιν· οὐ γὰρ

---

3 cf. Kroll de orac. chald. p. 62 ‖ 9 cf. B. Schmidt, Volksleben p. 171, Maaſs, Orpheus p. 241 sq., Anrich, Mysterienw. p. 90 sq.; *τελωνοῦντας*: ς erasum in V ‖ 12 cf. Wendland, Rhein. Mus. N. F. 49 p. 309 sq. ‖ 13 ⟨*οὐ*⟩ add. F. ‖ 15 cf. Democr. ap. Plut. quaest. conv. VIII, 10, 2 ‖ 17 *εἰς αὐτούς* V.

ποτε μὲν βόρειοι, ἄλλοτε δὲ νότιοι καὶ μετὰ μικρὸν
ὑψούμενοι καὶ ταπεινούμενοι διεγίνοντο· καὶ τὸ ἐν ἡμῖν
λογικὸν καὶ ἄφθαρτον πρὸς τὸ οὐράνιον καὶ συμφυὲς
μάλιστα ἐναρμόζεται. ἐπεὶ γοῦν ταμίας καὶ φρουρός 124
ἐστι τῆς ψυχῆς, αὐτῇ δὲ καὶ δυνάμεις ἕπονται φυσικαί,
αἱ μὲν ἡγεμονοῦσαι, αἱ δ' ἐφεπόμεναι, τούτου χάριν
παρὰ τῆς δημιουργικῆς προνοίας οἵ τε τῆς Ἀφροδίτης
καὶ τοῦ Ἑρμοῦ περὶ αὐτὸν ἀστέρες ἑλίσσονται, τὴν
ἴσην σχεδὸν πορείαν ἀνύοντες, ἅμα μὲν καὶ διὰ τὴν
πρώτην αἰτίαν, ἣν εἰπόντες ἔφθημεν, ἅμα δὲ καὶ τοι-
αύτην, ἥτις αὐτίκα εἰρήσεται. θεωρεῖται γὰρ ὁ μὲν 125
τοῦ Ἑρμοῦ ἔλαττον, ὁ δὲ τῆς Ἀφροδίτης ἐπὶ τὸ δι-
πλάσιον σχεδὸν ἀφιστάμενος, καὶ τοῦτ' οἶμαι κατὰ
λόγον τοῖς ὀρθῶς σκοπουμένοις. ἐπεὶ γὰρ ἰδίωμα τῆς
ἀνθρωπίνης ψυχῆς τὸ λογικόν ἐστι καὶ τούτου πλέον
μετέχει, οὗ γε καὶ χρείαν πλείονα ἔχουσα φαίνεται, διὰ
τοῦτο ἐγγυτέρω ἑαυτοῦ τὸν τοῦ Ἑρμοῦ ὁ ἥλιος ἔσχηκεν,
ὃς ὡς ἔφημεν ἀναλογεῖ τῇ ψυχῇ. τίνος γὰρ ἂν μᾶλλον 126
λογικὴ καὶ ἄφθαρτος ψυχὴ ἢ λόγου καὶ παιδείας καὶ
μαθημάτων κατὰ τὸ συγγενὲς δέοιτο; εἶτ' ἐπειδὴ καὶ
τὰς φυσικὰς ἐπιθυμίας ἔχει παρεπομένας (καὶ γὰρ οὖν
οὐδ' ἄνευ τούτων γεγόναμεν), αὗται δὲ τῷ τῆς Ἀφρο-
δίτης ἀνάκεινται, ἔχει μὲν καὶ ταύτην παρεπομένην,
οὐ μὴν τοσοῦτον, ὅσον τὸν λόγον καὶ παιδείας ὡς
ἔφημεν ἔφορον. εἰ γὰρ κἀκείναις αὐτοφυῶς σύνεστιν
ἡ ψυχή, ἀλλὰ λόγου καὶ παιδείας ὡς εἰπεῖν περιέχεται.
ἐπεὶ δὲ καὶ θυμὸν καὶ τόλμαν τὴν ψυχὴν πρὸς τὰς 127
ἐγχειρήσεις ἔχειν δεῖ, ἐλάττω δὲ χρείαν τούτων ὡς

---

22 ἐγεγόναμεν V ‖ 23 ταύτας παρεπομένας V, em. Wendland ‖ 24 an λόγου? Vk. Kr.

πρὸς ἐκεῖνα ἔσχηκε, τούτου χάριν † πᾶν διάστημα τοῦ
128 ἡλίου ὁ τοῦ Ἄρεως ἀφίσταται. ἀλλὰ μὴν καὶ πρὸς
βίον ἡ ψυχὴ κατιοῦσα πραγμάτων καὶ ἑτέρων συντυχιῶν καλῶν καὶ τῶν ἐναντίων πεπείραται, καὶ τούτων δὲ ἔτι ἔλαττον δεομένη ἐστί. διὰ τοῦτο πόρρω ὁ τοῦ Διὸς τοῦ ἡλίου φερόμενος φαίνεται. τὰ γὰρ φυσικὰ παρακολουθήματα ⟨πρὸ⟩ τῶν μὴ κατ' ἀνάγκην ἀλλ' αὐθαιρέτως συμβαινόντων ἀναγκαῖα παρεῖναι παντὶ
129 καὶ ὠφελιμώτερα. εἶτ' ἐπειδὴ πᾶσα ζωὴ καὶ πρᾶξις
ἀνθρωπίνη κατὰ τὸν βίον πέρας λαμβάνει καὶ οὐκ εἰς ἀπέραντον φέρεται, τούτου χάριν ὁ τοῦ Κρόνου ὅτι πορρωτάτω τοῦ ἡλίου ἤρτηται· ἡ γὰρ ζωὴ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ πρᾶξις τῇ ἀργίᾳ ἀντίκειται.

XVIII ⟨ιη'⟩ Ὡς μὲν οὖν οὐκ εἰσὶν ἀΐδια τούτοις τὰ σώματα, καὶ ἡ ἀνώμαλος αὐτῶν πορεία σαφέστατα δείκνυσι καὶ τὸ πάθεσιν ἐμπίπτειν, ὥσπερ ἡ σελήνη κατὰ τὴν ἔκλειψιν. ὅτι δὲ οὐχ οἷς αὐτοκίνητα, τούτοις καὶ ἀεικίνητα καὶ διὰ τοῦτο ἀθάνατα, ὥς τινες τῶν Ἑλλήνων ἐδόξασαν, οὐ πολλαῖς ἄν τις χρησάμενος ἀποδείξεσιν αὐτοὺς ἀπελέγξειεν, ὥσπερ ἂν εἴ τις καὶ τὸ ζῷον αὐτοκίνητον εἶναι λέγοι καὶ διὰ τοῦτο ἀθάνατον.
131 ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ ἡ ὄψις καὶ ἡ πεῖρα σαφῶς μαρτυρεῖ
ὅτι οὐκ ἀθάνατον πέπλασται· ἐκεῖνα δὲ ὡς πρότερά τε ὄντα καὶ μονιμώτερα, τὴν μὲν αὐτῶν ἀρχὴν ἰδεῖν οὐκ ἔσχον οἱ ἄνθρωποι· ὧν δὲ τὴν ἀρχὴν οὐκ εἶδον, οὐδὲ
132 τέλος ὄψεσθαι ᾤοντο. καὶ πῶς ἂν ἐγχωροίη τὸ ἀπὸ

---

1 **πᾶν** corruptum; **πλέον** ci. Bl. In V post **διάστημα** est circulus linea obliqua sectus, fortasse signum solis postea deletum ‖ 2 **ἄρεος** V ‖ 7 ⟨**πρὸ**⟩ add. Kr., **πρὸ** non addito **ἀναγκαιότερα** ci. Vk. ‖ 11 **ἀπόρρητον** V, **ἀπέραντον** Bl. ‖ 24 **μονιμότερα** V.

[τοῦ] τόπον εἰς τόπον μεθιστάμενον καὶ τρεπόμενον
ἀλλοίωσίν τινα καὶ μεταβολὴν τῆς οἰκείας μὴ δέξασθαι
φύσεως; ὅλως γὰρ οἶμαι καὶ τὸ γεννητὸν καὶ τρεπτὸν
ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν ἔσχηκε· πλὴν καὶ οὕτως οὐχ ἁπλῆν
τινα συντέλειαν εἰς τὴν τοῦ παντὸς παρέχονται σύστασιν,
οὐ μόνον ὡς ἔφημεν ἐνιαυτοῖς καὶ μησὶ καὶ ἡμέραις
καὶ ὥραις μέτρα διδόντες, ἀλλὰ καὶ σημεῖα καὶ μετα-
βολὰς καιρῶν καὶ μελλόντων ἀποβάσεις τεκμαίρεσθαι,
εἰ καὶ μὴ πᾶσι, τοῖς δ' οὖν προσέχουσιν. ἤδη δὲ καὶ 133
οἱ πρὸς ἀλλήλους τούτων σχηματισμοὶ διαφόρους ἀπο-
τελέσεις ἐπισημαίνουσιν, ὧν οἱ μὲν ἡρμοσμένοι καὶ
σύμφωνοι, οἱ δὲ τοὐναντίον οἱονεὶ πρὸς ἀλλήλους
ἀπᾴδοντες. ἀναγκαῖον δὲ μίκρ' ἄττα περὶ τούτου δια- 134
λαβεῖν. καθόλου μὲν οὖν ὁ περιττὸς ἀριθμὸς τῇ τῶν
νοερῶν οὐσιῶν φύσει ἀναλογεῖ καὶ πρὸς τὴν τοῦ
παντὸς ἁρμόζεται σύστασιν. ὁ δὲ ἄρτιος οἰκείως τε
ἔχει τῇ τῆς ὕλης ἀοριστίᾳ, καθ' ὅσον εἰς αὐτὴν ῥέπει,
καὶ πρὸς τὴν τοῦ παντὸς ἀσύμφωνος σύστασιν. ᾗ δὴ 135
καὶ ἡ μὲν δυὰς ἀρχὴ διαστάσεως, ἡ δὲ μονὰς ἐν μὲν
τοῖς ἀριθμοῖς ἀρχὴ καὶ ῥίζα τις ὑπόκειται, ἐν δὲ τοῖς
νοητοῖς ὁ θεός, ἀφ' οὗ καθάπερ ἐκ πηγῆς ἐρρύη τὰ
ὄντα καὶ πᾶν γένος προῆκται καὶ οὐσίωται καὶ ἐμ-
ψύχωται. οὕτω δὲ ἀπὸ μονάδος κινηθεὶς τὴν ἀρχὴν 136
μετὰ τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν εἰς τριάδα ἔστη· αὕτη γὰρ
μετὰ τὴν μονάδα οἰκεῖος ἀριθμὸς ταύτῃ καὶ προσφυής·
ἀπὸ δ' αὖ τριάδος εἰς ἑβδομάδα, καὶ δι' αὐτῆς τὰ
κυριώτερα τῶν δημιουργηθέντων ἐπεσφραγίσατο. καὶ 137
ταύτῃ ἴση ἥ τε ὁλομέλεια τυγχάνει οὖσα τοῦ οὐρανοῦ

---

1 [τοῦ] del. Bl. ‖ 18 ἀσύμφωνός ⟨ἐστι⟩ ci. Kr. ‖ 22 ἐψύχωται ci. Bl., at cf. Hatzidakis Einleit. p. 63 ‖ 24 haec vix sana.

καὶ τῶν ἐπὶ γῆς τὰ πλείω ὁρίζεται. ἑπτὰ γὰρ πλάνητες, οἶμαι δὲ καὶ ἑπτὰ αἰῶνες καὶ ἑπτὰ φωνήεντα· ἐν ἑπτὰ δὲ ἔτεσιν ὀδόντας ἐκβάλλομεν, ἐν δὲ δὶς τοσούτοις καὶ ἀποσπερματίζειν ἀρχόμεθα, καὶ ἑπτὰ αἱ χορδαί. εἰκότως δὲ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι τοῦτον τὸν ἀριθμὸν καιρὸν ἔλεγον.

XIX *⟨ιθ′⟩ Τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ οἱ κατὰ περιττοὺς τῶν ἀστέρων σχηματισμοὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπιζευγνύμενοι συμπαθεῖς τέ εἰσι καὶ ὠφέλιμοι, καὶ τούτων μᾶλλον ὁ καθ᾽ ἑβδομάδα, ὃς καὶ κατὰ διάμετρόν ἐστιν· οἱ δὲ κατὰ τοὺς ἀρτίους φαῦλοί τε καὶ ἀσύμφωνοι. εἶεν δ᾽ ἂν ἐκεῖνοι μὲν οἵ τε κατὰ ἑξάγωνα καὶ τρίγωνα καὶ διάμετρον, οὗτοι δὲ οἱ κατὰ τετράγωνά τε καὶ δωδε-*
139 *κάγωνα. οὐχ ὡς ἀλόγως τινὲς ὑπειλήφασιν, ὡς ὁμογενῶν ὄντων τῶν ἐπιζευγνυμένων ζῳδίων ἐκεῖνοι μέν εἰσι συμπαθεῖς, οὗτοι δὲ οὐδαμῶς. οὔτε γὰρ ἀρσενικὰ ἢ θηλυκὰ ζῴδια ἐν οὐρανῷ χρὴ νοεῖν, ὅτι μηδὲν τοιοῦτόν ἐστι παρ᾽ αὐτῷ, οὔτ᾽ ἐνέργειάν τινα ἔχειν οἴκοθεν ὥς φασι ταῦτ᾽ ἐγένοντο ἄνευ τῆς τῶν ἀστέρων*
140 *ἐπ᾽ αὐτὰ περιαγωγῆς καὶ δυνάμεως. ἀλλ᾽ οὐδὲ ὅλως ἐν αὐτοῖς οἶκον τῶν ἀστέρων ἔσχηκε. ταῦτα γὰρ τῶν ἀμαθῶν ἐστι πάνυ καὶ μὴ πρὸς τὸ τῆς ἀστρονομίας ὕψος ἀτενισάντων. ὃ γὰρ οὐχ ἵσταται πῶς ἂν οἶκον ὅπου δὴ ποιήσασθαι δύναιτο; ἀλλ᾽ ἐπανιτέον, ὅθεν*
141 *ἀπετραπόμεθα. οἱ κατὰ τὰς περιόδους τοίνυν αὐτῶν πολυειδεῖς καὶ ποικίλοι σχηματισμοί, ὡσπερεὶ καὶ τὰ ἐπὶ γῆς συνεφέλκοντες, μετατρέπουσιν, οὐχ ἡρμοσμένως μὲν πάντα· οὐ γὰρ τὸ τῆς ὕλης ἄπειρον διακρίνειν καὶ καθιστάναι οἷόν τε ἦν· ἔστι δ᾽ ἃ κατὰ τὸ οἰκεῖον*

---

17 *μὴ δὲ* V, *μηδὲν* Bl. ‖ 21 *αὐτοῖς* V ‖ 24 an *ὁτουδὴ*? Kr.

τῆς σφῶν περιαγωγῆς. εἰ δὲ καὶ πάντα, ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐξεγένετό πω μαθεῖν, ἴσως δ' ἂν τινες ἄμεινον εἰδεῖεν ἐμοῦ.

⟨κ'⟩ Ὁ δὲ νοῦς ἐν ἡμῖν ἅτε ἄνω τὴν ἐπιστροφὴν XX
ἔχων περιοδικῶς τὸ ἑαυτοῦ ἐνεργεῖ, οὐκ αὐτὰ μόνον, ἃ κατ' αἴσθησιν καὶ φαντασίαν ἐδέξατ' ἀναπολῶν, ἀλλὰ καὶ ὅτουπερ ἂν κατὰ νοερὰν ἐπιβολὴν ἅψηται.
⟨οὐ⟩ κατὰ μῆκος μὲν γάρ, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ πλάτος 142
κινηθείη ποτ' ἄν, ἀλλ' οὐδὲ μὴν ἑτέραν τινὰ κίνησιν· λείπεται δὴ μόνη τῇ τοῦ παντὸς φορᾷ παραπλησίως καὶ τοῦτον τὴν οἰκείαν πληροῦν· ὑφ' ἧς εἰκότως καὶ τῷ τῶν ἀστέρων συμπεριοδεύσει χορῷ καὶ τὴν ἔνυλον ζωὴν ἀποσείσεται, μέχρι τῆς τῶν ὄντων ἀρχῆς ἀνιὼν
κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας πρόοδον. μᾶλλον δέ, ἵνα τι 143
μικρὸν τῷ λόγῳ προσδιατρίψωμεν, τῶν κινήσεων πολλαχῶς τοῖς ἐγκοσμίοις ἐμφαινομένων καὶ πασῶν σχεδὸν τὸν ὅρον ἐφελκομένων μόνη μὲν ἡ κατὰ τόπον κυρίως εἶναι λέγεται κίνησις, καὶ ταύτης αὖ τὴν εὐθεῖαν
ἡγεῖσθαί φαμεν. πρωτογενεστέρα δὲ ταύτης καὶ βελ- 144
τίων ἡ κυκλική, μήτε ἀρχὴν μήτε πέρας σχεδὸν συνεμφαίνουσα μηδὲ διάλειμμά τι τῇ ἑαυτῆς διδοῦσα φορᾷ ἴσον τε ἀφεστηκυῖα τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ πέρατος.
ὥστε εἰ καὶ τὴν ψυχὴν κυκλικῶς κινεῖσθαι ταῖς νοητι- 145
καῖς δυνάμεσι λέγοιμεν, οὐδὲν ἀπεικός. ἐρῶσα γὰρ τοῦ νοῦ διὰ παντὸς ἐπέστραπται καὶ περιχορεύει αὐτὸν καὶ ταῖς οἰκείαις περιόδοις ἀνελίττει αὐτοῦ τὴν εὐμάρειαν ὅτι μάλιστα περιπτύξασθαι ποθοῦσα αὐτόν.
ἔνθεν ἑλοῦσίν ἐστιν εἰπεῖν, ὡς δύο ταύτας ἀρχὰς ὁ 146
δημιουργικὸς νοῦς προστησάμενος τῇ μὲν κατὰ τὸ

---

8 ⟨οὐ⟩ post γὰρ add. F. ‖ 14 καὶ V, κατὰ Vk. Kr. ‖ 29 [τὴν μὲν V.

περιφερὲς ⟨τὸ⟩ τελεσιουργὸν τῶν νοερῶν οὐσιῶν περιείληφε, τῇ δὲ κατὰ τὸ εὐθὺ τοῖς αἰσθητοῖς τὴν γένεσιν παρέσχετο. ἔστω δὲ τῇδε καὶ ἡμῖν πέρας τοῦ λόγου καὶ λοιπὸν περὶ τῶν ἑπομένων τοῖς τοιούτοις ῥητέον.

---

1 ⟨τὸ⟩ add. Bl.

⟨Β⟩

⟨α′⟩ — Καὶ μήν, ὦ Ἕρμιππε, τὰ μὲν ἄλλα καλῶς 1
καὶ ὡς οὐκ ἐχρῆν ἄλλως διῆλθες, καὶ ἔγωγε μνήμοσι
δέλτοις φρενῶν ταῦτ᾽ ἐγγράψομαι· περὶ δὲ γενέσεως
ζῴων ἐπεθύμουν ἀκοῦσαί τι, τοῦτο δὲ οὐκ ἀλλότριον
ἦν τῆς παρούσης σπουδῆς, καὶ μάλισθ᾽ ὅτι πολλὰ περὶ
τούτου ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι διηνέχθησαν.
— Ἀλλ᾽ ἱεραὶ μὲν βίβλοι καὶ τόδε σαφῶς διεξίασιν· 2
„εἰ δὲ θέλεις καὶ ταῦτα δαήμεναι, ὄφρ᾽ εὖ εἰδῇς“, καὶ
τοῦθ᾽ ὑποστήσομαι. ἦν ἔρεβος καὶ χάος πρῶτον καὶ 3
τάρταρος εὐρὺς ὑπεστόρετο, πρὶν ὁ τὸ πᾶν τοῦτο
τεκτηνάμενος περιουσίᾳ χρηστότητος κινηθεὶς λύει μὲν
τὴν νύκτα καὶ διασκεδάζει τὴν ἀμορφίαν, κόσμον δὲ
καὶ τάξιν ἀντεισάγει τὴν ἄκριτον καὶ ἀνώμαλον ἐξελάσας
φοράν. πρῶτον δὲ τάς τε ὑπερκοσμίους τε καὶ ἐγκοσ- 4
μίους δυνάμεις συστησάμενος, εἶθ᾽ οὕτως οὐρανόν τε
καὶ γῆν, πλάνητάς τε καὶ τοὺς ἀπλανεῖς τῶν ἀστέρων
δημιουργεῖ μήτε χρόνου μήθ᾽ ἑτέρωθεν ὕλης προσ-
δεηθείς· καὶ τούτων ἑκάστῳ τὸν οἰκεῖον τόπον, ὡς ἐξ
ἀρχῆς ὑπεθέμεθα, ἀποδοὺς κινεῖ τὴν προσήκουσαν
κίνησιν. οὕτω δὴ οὐρανός τε καὶ οἱ πλάνητες ἐναν-
τίως τὴν ἄληκτον φορὰν ἤρξαντο φέρεσθαι. γῆ δὲ 5

Hoc loco in V praemittitur index capitum libri II. 9 cf. Hom. Il. VI, 150: *εἰ δ᾽ ἐθέλεις καὶ ταῦτα δαήμεναι, ὄφρ᾽ ἐῢ εἰδῇς* ‖ 15 Fortasse delendum secundum *τε* ‖ 16 *οὐρανοῦ* V, *οὐρανόν* etiam L exhibet.

τῷ ὕδατι συμμιγής, οὗ μὲν πλέον ὑπ' αὐτοῦ ἐπιέζετο,
βαθεῖά τε καὶ κοίλη ἐγένετο, οὗ δὲ οὐδὲν ἢ ὀλίγον
6 ἐπῆν, τὰ ὄρη ἐλείπετο. ἀλλ' ἐπεὶ τὸ ὕδωρ ἐπὶ γῆς
τὴν οἰκείαν χώραν ἐπέλαβεν, αὕτη δὲ διάβροχος οὖσα
τὴν οἰκείαν μορφὴν ὑπὸ τοῦ ἡλίου προσβάλλοντος καὶ
πρὸς τὸ ξηρότερον μεθιστάντος κατὰ μικρὸν ἀπελάμ-
βανε, φύονται δὴ πρῶτον οὕτω δένδρα τε καὶ φυτὰ
καί τινες ὑμένες ἐοικότες πομφόλυξιν, αἳ δὴ μεθ'
ἡμέραν μὲν ὑπὸ τοῦ ἡλίου διαθερμαινόμεναι, νύκτωρ
δὲ ὑπὸ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἄλλων ἀστέρων περιθαλ-
7 πόμεναι χρόνῳ διαρραγεῖσαι τὰ ζῷα ἀπέτεκον. τούτων
δὲ τὰ μὲν ἱκανὴν εἰληφότα πέψιν ἄρρενά τε καὶ θερμό-
τερα γέγονε, τὰ δὲ τοὐναντίον ὑποστάντα ἐνδείᾳ θέρμης
8 πρὸς τὸ θῆλυ μετεσκεύασται. καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν γῆν
ὕδατι σύμμικτον συστήσασθαι τὴν ἀρχὴν ζῷά τε καὶ
φυτὰ κατὰ νοῦν τῷ δημιουργῷ· ἐν μὲν γὰρ τῷ ὕδατι
συνέχεσθαι εἰκὸς πνεῦμα, ἐν δὲ τούτῳ θερμότητα
ψυχικήν, δηλοῦσι δὲ καὶ τὰ γινόμενα ζῷα ἐν τοῖς τῆς
γῆς χηραμοῖς καὶ ἔτι τὰ ἀπὸ σήψεως, ἃ πάντα καίπερ
οὕτω συστάντα θαυμασίαν ἐμφαίνει τὴν σφῶν αὐτῶν
9 καθάπαξ διάπλασιν. ἀλλ' οὐδὲ μὴν οὐδὲ τοῦτ' οἶμαι
ἀπορήσαι τις ἄν, εἰ μὴ καὶ νῦν οὕτω συνίστασθαι
δύναιτο· οὔτε γὰρ ἡ γῆ ἔτι ὁμοίως ἂν συνανακραθείη
τῷ ὕδατι, οὔθ' οἱ ἀστέρες ἐν τοῖς αὐτοῖς συνέλθοιεν
10 σχήμασι. τὸ γὰρ γίνεσθαί πῃ μέχρι τοῦ νῦν, ὡς λόγος
αἱρεῖ, παραλείπω· πλὴν ὥσπερ τοὐνδόσιμον ἐξ ἐκείνου
παραλαβοῦσα ζῷα μὲν μέγεθος ἔχοντα οὐκέτι φύειν

---

3 sqq. cf. Schneideri edit. Theophrast. vol. I p. XXV sqq. et Norden, Beiträge z. Gesch. d. griech. Philos. p. 423 sqq., vide praefationem ‖ 11 sqq. cf. Plut. quaest. conv. III, 4 ‖ 21 an prius *οὐδὲ* delendum? ‖ 22 sqq. Arist. de gener. anim. III, 11 p. 762 a 25 sqq. ‖ 25 ⟨ὁ⟩ *λόγος* ci. Schneider.

οἷα τ' ἐστί, βοτάνας δὲ καὶ δένδρα καὶ φυτὰ καὶ καρπούς, καὶ τὰ ζῷα σχεδὸν νεκρωθέντα καὶ παγέντα τῷ ψύχει θέρμης τε καὶ ῥώμης ἐμπίπλαται. τῶν δὲ 11
ζῴων, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται, οὐχ ὁμοία τις ἡ κρᾶσις ἐγένετο· ἀλλ' ὅσα μὲν πλείστου τοῦ γεώδους μετέσχε, φυτά τε καὶ δένδρα γέγονε, πρὸς τῇ γῇ κάτω ἐρριζωμένην τὴν κεφαλὴν ἔχοντα, τοσοῦτον τῶν ἀναιμοτέρων καὶ ἀπόδων ζῴων διαφέροντα, παρ' ὅσον ἐκεῖνα ἔξω γῆς ταύτην κινούμενα φέρουσιν· ὅσα δὲ τοῦ ὑγροῦ, τὴν καθ' ὕδατος λῆξιν ἠσπάσαντο, ἐπίσης ἐκείνοις σχεδὸν διακείμενα. οἷς δὲ τοῦ γεώδους καὶ θερμοῦ 12
μᾶλλον μέτεστι, ταῦτα χερσαῖα ἂν εἴη· καὶ ὅσα δὲ τοῦ ἀερώδους καὶ θερμοῦ μετέσχε μᾶλλον, πτηνά, τὰ μὲν εὐθὺ τοῦ ὅλου σώματος, τὰ δ' ὑπὲρ αὐτὸ τὴν κεφαλὴν ἴσχοντα, κατὰ λόγον τῆς αὐτῶν κράσεως. καὶ τούτων 13
μᾶλλον ὁ ἄνθρωπος μετασχὼν θερμοῦ φαίνεται καθαρωτέρας οὔσης τῆς ὕλης, ἀφ' ἧς τὸ σῶμά οἱ συνέστη, καὶ δεκτικῆς τοῦ θερμοῦ· ὥστε δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ μόνος τῶν ἄλλων ζῴων γίνεται τὸ σχῆμα ὀρθὸς καὶ πρὸς ὀλίγον γῆς ἅπτεται· ἐρρύη δέ τι καὶ θειότερον εἰς αὐτόν, καθ' ὃ νοῦ καὶ λόγου καὶ διανοίας μετέσχε καὶ τὰ ὄντα ἀνηρευνήσατο.

⟨β'⟩ Τὸ δὲ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν ἐν μὲν τοῖς καθ' II
ὁρμὴν καὶ κίνησιν ζῴοις κεχώρισται· συνιέναι γὰρ ἀλλήλοις, κἂν μακρὰν ὦσι, δύνανται· φυτὰ δὲ καὶ δένδρα οὐδὲν τοιοῦτον ποιεῖν ἂν ἔχοιεν. ἔτι δὲ τοῖς 15
μὲν δι' ἐκεῖνα πολὺν προσῆκεν ἀποφέρειν καρπόν· τοῦτο δ' οὐχ οἷόν τ' ἦν μὴ ἡνωμένα ἀμφότερα ἔχουσι·

1 οἵα V, οἷα em. Schneider. ‖ 5 an πλεῖστον cum H? cf. l. 12 Vk. Wendland ‖ 18 pro δεκτικῆς exspectaveris comparativum Vk. ‖ 19 ὀρθῶς V, em. Bl. ‖ 22 ἀνερευνήσατο, sed η suprascr. V.

16 τοῖς δὲ διὰ τὸ δεῖν ὀλιγοτοκεῖν ἡ φύσις διέστη. καὶ
τοῖς μὲν αὐτομάτως αἱ ὧραι, τοῖς δ' ἡ ἔμφυτος θέρμη
καὶ τροφαὶ τὰς γενέσεις κινοῦσι. διὰ τοῦτο τὰ μὲν
χρόνου καὶ πραγματείας οὐκ ὀλίγης πρὸς τὴν γένεσιν
17 δεῖται, τοῖς δὲ σχεδὸν αὐτοφυὴς ἡ φορά. οὐ γάρ, ὡς
ἔφη τις, ὁ δημιουργὸς τὴν τοῦ παντὸς ψυχὴν εἰς τὸ
μέσον θεὶς μέχρι τῶν ἄκρων ἔτεινε· ταύτην γὰρ τὴν
τάξιν οὐδ' ἐν τοῖς κατὰ μέρος ζῳδίοις ἐτήρησεν· οὐδ'
ἂν ὅ,τι τὸ πρῶτον καὶ πολυτελέστατον ζῷον, ἀξιώσαι
18 τις κατὰ ταὐτὰ τούτοις συγκεῖσθαι. ἀλλὰ τὸ μὲν
ἀρχηγὸν καὶ πρωτόγονον πνεῦμα ἄνωθεν ἀρξάμενον
πάντα ἐμπνεῖ κατὰ τὴν τῆς σφῶν φύσεως σύστασιν·
ὅσῳ δὲ μᾶλλον τὰ ὄντα κάτεισι, τοσούτῳ μερικωτέρας
δρῶμεν τὰς δυνάμεις αὐτῶν, καὶ τὸ τῆς ὕλης πάχος
συνεφέλκεται, τὰ δὲ ἀνωτέρω καὶ μᾶλλον προιοῦσι τὸ
19 ἔνυλον σχεδὸν ὅλως ἐκπέφευγεν. ἔτι δέ, εἰ μὲν ταυτῆς
οὐσίας ζωὴ καὶ ψυχή, εἶχεν ἂν λόγον ὁ λόγος αὐτοῖς·
ζωῆς γὰρ αἰτίαν ἐν τῷ μέσῳ εἶναι πάντες ἂν συνομολογήσαιεν.
νῦν δὲ πῶς ἂν ἔχοι καλῶς, τοῦ μὲν μεσαιτάτου
σχεδὸν πάντων ὄντος ἀψυχοτάτου, ἐν δὲ τῷ
μέσῳ τοῦ μεταξὺ διαστήματος τῆς ζωῆς ἀπονεμηθείσης
τοῖς ἐγκοσμίοις, ψυχὴν δὲ οὐδ' οὕτως ἐν διαστήματί
πῃ ἐχόντων εὑρεῖν. ἐκ μὲν οὖν τούτων καὶ τῶν τοιούτων
δῆλον, ὡς νῷ καὶ ψυχῇ ἡ ἀνωτάτω χώρα
γέγονεν οἴκησις.

III ⟨γ'⟩ Ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος πανσπερμίαν τῶν στοιχείων
εἶναι τὰ ζῷα ἐτίθετο, τούτων δ' ἐστὶ καὶ ὁ ἄνθρωπος,
ὅπου μὲν τὸ γεῶδες ἢ τὸ ὑγρὸν πλεονάσει, τὸ μὲν

---

5 Plat. Tim. p. 34 b ‖ 9 ὅτι V, ὅ,τι Schneider ‖ 15 τοῖς δὲ ci. Schneider; προιόντα Wendland ‖ 23 post εὑρεῖν Schneider iniuria lacunam statuit.

νωθεῖς τε καὶ βραδεῖς ἀποφαίνει καὶ [τὴν] περὶ τὴν
ὕλην παθαινομένους, τὸ δὲ ἀστάτους τε καὶ ὑπὸ τρυφῆς
διερρυηκότας καὶ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἔχοντας. οἱ δὲ
τοῦ αἰθερώδους καὶ θερμοῦ μᾶλλον μετεσχηκότες ὀξεῖς
τε καὶ ἀγχίνοι καὶ μνήμονες καὶ περὶ τὴν τῶν ὄντων
γνῶσιν καταγινόμενοι. δηλοῦσι δὲ καὶ αὐτὰ τὰ τῶν 21
σωμάτων εἴδη, ὡς ταῖς τούτων κράσεσι καὶ αἱ δυνάμεις
τῆς ψυχῆς ἕπονται. ὡς οὖν ἐκ ποικίλης καὶ πολυτελοῦς
ὕλης καὶ κράσεως τὴν σύστασιν ἔχοντες ποικίλα καὶ
τὰ εἴδη καὶ τὰ ἤθη ἐσχήκαμεν. δόξειε μὲν οὖν ἐκ 22
πολλῶν αἰτίων τὰ ὄντα γίνεσθαι, ἄλλων ἄλλως ποι-
ούντων καὶ πάντων ὁμοίως ἐνδεικνυμένων διαφοράν,
ἔργον δὲ οὐδὲν συνιδεῖν, εἰ καὶ πολλὰ καὶ διεσπαρμένα
ἐστὶ καὶ εἰς ἀριθμὸν πλείω προεληλύθασιν, ἓν εἶναι
τῶν ποιούντων συναγωγὸν αἴτιον, πρὸς ὃ τὸ πλῆθος
τὴν ἀναφορὰν ἔσχηκε. δεῖ γάρ τι ἁπλοῦν εἶναι πρὸ 23
τοῦ ποικίλου καὶ τῆς διαφορᾶς κοινωνίαν καὶ τοῦ
πολυειδοῦς τὸ μονοειδές. ἀλλ' εἰς ταῦτα μὲν ὁ λόγος
σὴν χάριν παρενήνεκται.

Ἐπεὶ δὲ ἐξ ἀρχῆς περὶ τῆς τῶν ἀστέρων πρὸς τὰ 24
ἐπὶ γῆς σχέσεως καὶ δυνάμεως θεωρεῖν ἡμῖν πρόκειται,
λέγωμεν δὴ πάλιν ἐπαναλαβόντες τὸ οἰκεῖον ἑκάστου.
τὸν μὲν οὖν τοῦ Κρόνου ἔφαμεν τὸ πλέον ἔχειν ἐν
τῷ ψυχρῷ. οὗτος δὲ ὅτι „τὸ καθαρὸν καὶ ἀκήρατον
σημαίνει τοῦ νοῦ", καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος δῆλον
καθίσταται. ἀλλὰ μὴν καὶ τόπον οἰκεῖον αὐτοῦ τὰς
τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίας ἀποδεδώκαμεν, κεκραμένας τὸ
πλέον ψυχρότητι. τούτου δ' ἐχόμενόν ἐστι τὸ λογικὸν 25
τῆς ψυχῆς, καθ' ὃ διανοούμεθα καὶ δοξάζομεν, ὃ καὶ

1 [τὴν] del. F. ‖ 10 δόξειε V, δόξειε ἂν ci. Vk., δόξει Kr. ‖
19 παρήνεκται V, em. Bl. ‖ 24 cf. Plat. Crat. 396 b.

τὴν πρώτην αἴσθησιν ἔχει καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναπνοῆς.
τόπον δὲ αὐτοῦ τὸν κατὰ τὰ αἰσθητήρια καὶ τὸν θώ-
ρακα ἔφημεν, ἀνεῖται δὲ καὶ οὗτος Διῒ εὔκρατον φύσιν
26 ἔχοντι. διὰ τοῦτο ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ πάντα
ποιηταὶ παρῆχθαί φασι, παῖς τε γίνεται Κρόνου, ὡς
ἀπὸ τοῦ νοῦ ἔχων τὴν πρόοδον· μόνος τε τοὺς ἄλλους
γεννᾷ διὰ τὸ τὴν τοιαύτην οὐσίαν μάλιστα γεννᾶν
27 δύνασθαι. μετὰ τοῦτο τὸ θυμοειδὲς τέτακται, δι' οὗ
τόλμα τε καὶ ὀργὴ καὶ θράσος εἴωθε γίνεσθαι· ἔχουσι
δὲ καὶ ταῦτα τὸν περικάρδιον τόπον οἰκεῖον, κεκρα-
μένον τῷ ξηρῷ· τοιαύτη δ' ἂν εἴη καὶ ἡ κρᾶσις τοῦ
28 Ἄρεως. ἐν δὲ τῷ μέσῳ τὸ θρεπτικὸν καὶ αὐξητικόν
ἐστι, καθ' ὃ ἐρρώμεθα καὶ κινούμεθα· τόπος δὲ αὐτοῦ
29 ἡ καρδία, ἀναλογοῦσα τῷ ἡλίῳ ἐν τῷ θερμῷ. μετὰ
δὲ τοῦτο ἔρως καὶ ἐπιθυμία, ὁ μὲν ἐπὶ παιδείαν καὶ
λόγους καὶ μαθήματα ἐκκαλούμενος, ἡ δὲ περὶ τὰς τῆς
30 γαστρὸς ὀρέξεις καὶ τὰ ἀφροδίσια ἔχουσα. τόπος δὲ
ἐκείνου μὲν τὰ κυρτὰ καὶ λεῖα τοῦ ἥπατος, τῆς δὲ τὰ
κοῖλα, ἔτι δὲ καὶ τὰ κατὰ τοὺς νεφροὺς καὶ τὰ σπερ-
ματικὰ μόρια· ὧν ὁ μὲν κέκραται κατὰ τὸν τοῦ Ἑρμοῦ
τῷ ξηρῷ καὶ θερμῷ, ὁ δὲ τῷ τῆς Ἀφροδίτης παρα-
πλησίως, τῷ ὑγρῷ καὶ θερμῷ· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα
ψυχρότερα ὄντα καὶ ἧττον ἔναιμα τῇ Σελήνῃ ἀναλογεῖ,
δεχομένῃ τὰς ἐξ ἁπάντων ἀπορροίας καὶ μηδεμίαν
31 τελείως ἐμφαινούσῃ. εἰ δὲ καὶ τόπους ἐν τοῖς σώμασι
τῶν ζῴων τούτους ἔχειν φαμέν, ἀλλ' οὐ καὶ τὰς ἐν
αὐτοῖς ἀνισχομένας δυνάμεις· ψυχῆς γὰρ αὗται οἰκεῖαί
32 εἰσιν. ὥσπερ δὲ οὔτε πῦρ οὔτ' ἀὴρ ἢ ὕδωρ καθ'

---

12 ἄρεος V ‖ 16 ἡ δ' ἐπὶ V, em. F. ‖ 20 τὴν τοῦ Ἑρμοῦ V, τὸν τ. Ἑ. H ‖ 23 τῇ ☾ V ‖ 24 sq. δεχομένη et ἐμφαίνουσα V, em. Kr. et Wendland ‖ 27 an ἐνισχομένας? Kr.

αὐτὰ ἂν ἔμψυχα λέγοιτο, ἀλλὰ μεταλαμβάνοντα τῆς
⟨τοῦ⟩ κόσμου ψυχῆς ὡς μέρη ζωοῦνται (ἥτις δ' ἂν εἴη
αὕτη καὶ εἴτε ζωή τις καὶ οὐσία δευτέρα, εἴτε τῆς
πρώτης ἀπορροή, τό γε νῦν εἶναι παρίημι), οὕτως
οὐδὲ παρ' ἡμῖν αἷμα καὶ φλέγμα καθ' αὑτὰ ἔμψυχα,
ψυχῆς δὲ μετουσίᾳ ζωήν τε ἴσχει καὶ δύναμιν. πόθεν 33
δὲ αὕτη καὶ εἴτε ἀπόμοιρά τις τῆς τοῦ κόσμου ψυχῆς,
ὥσπερ τῆς πρώτης ἐκείνη, εἴτε ἄλλοθέν ποθεν ἥκει,
ἐν κοινῷ καὶ τοῦτο σκοπεῖν παρίημι. ἀλλ' ὥσπερ ἐν
ἡμῖν καὶ ἀπαθέστερον καὶ θειότερον, νοῦς δ' ἂν εἴη
τοῦτο καὶ ψυχὴ λογική, καὶ αὖ ὑλικώτερον καὶ παθη-
τικόν, ὁποῖον τὸ αἰσθητικόν τε καὶ θρεπτικόν, παρα-
πλησίως δὲ κἀν τῷ κόσμῳ τοῦτ' ἄν τις εὕροι. ἀλλὰ 34
τὸ μὲν θειότερον ἀφανὲς καὶ ἄγνωστον παρ' ἡμῖν, τὸ
δὲ τὰ δεύτερα φέρον οἱ πλάνητες τῶν ἀστέρων εἰσίν,
ὧν ἕκαστος κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν κρᾶσιν εἴληφε.

⟨δ'⟩ Τούτων οὕτως ὑποτεθειμένων δήλη ἂν εἴη IV
καὶ ἡ ἄλλη πρὸς τὰ ἐπὶ γῆς τούτων συντέλεια. οἶμαι
δὲ κοινὴν εἶναι δόξαν πάντας φύσει τε καὶ ἔθει καὶ
προαιρέσει πρός τε τὸ κρεῖττον καὶ τοὐναντίον ὁρ-
μῆσθαι· ἡ μὲν γὰρ τὴν πρώτην κίνησιν, τὸ δὲ τὴν
ἕξιν παρέχεται, ἡ δὲ προαίρεσις πρὸς ἔργον ἄγει τὸ
σπουδαζόμενον. εἰ οὖν τις λέγοι τοῖς μὲν κατὰ φύσιν 36
ἐνεργουμένοις ἀγαθοῖς ἢ κακοῖς μήτε δίκην μήτε μὴν
μισθὸν ἕπεσθαι, τὰ δὲ κατ' ἔθος τε καὶ προαίρεσιν
ἀπολαμβάνειν κατ' ἀξίαν τὰς ἀμοιβάς, οὐκ ἂν ἔξω τῆς
φύσεως αὐτῆς φέροιτο. τὰ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἐκ τῆς 37
τῶν ἀστέρων πρὸς ἀλλήλους συμπλοκῆς καὶ ποιᾶς
σχέσεως τῶν στοιχείων ἐγγίνεται, τῶν δὲ κατὰ προ-

---

2 ⟨*τοῦ*⟩ add. Bl. cf. l. 7 ‖ 10 *ἀπαθέστερόν* ⟨*τι*⟩ ci. Vk. ‖ 25 *ἦθος* V, corr. in mg. H ‖ 29 *ἐγγίνεσθαι* V, em. F.

αίρεσιν οὐκ ἔστι τὸ αἴτιον. παρ' αὐτοῖς· ἀλλ' ὅσα λόγῳ
καὶ διανοίᾳ κινεῖται, οἴκοθεν καὶ ἐξ αὐτῶν τὴν κίνησιν
38 *ἔχει, τὸ δὲ τούτων εἰς οὐδὲν ἔτ' ἀναφέρειν ἔστιν. ἐκ*
τούτου δή φημι σαφέστατα δείκνυσθαι, ὡς φυσικὸν
μὲν ἐν τῷ παντὶ σύμβαμα ἔνεστιν ἐκ τῆς τῶν ἀστέρων
παρατηρήσεως καὶ ἐπιστήμης εὑρεῖν, τῶν δὲ κατὰ
προαίρεσιν γινομένων οὐδεμία τις γνῶσις ἢ ἐπιστήμη
39 *γένοιτο. λέγω δὲ κατὰ φύσιν μὲν ἐνιαυτῶν εὐφορίας*
καὶ τὰς τούτων ὑγιεινὰς καταστάσεις θέρη τε καὶ
χειμῶνας ἀλλήλοις σύμμετρα, παρὰ φύσιν δὲ ὅσα ἔργα
λιμοῦ καὶ λοιμοῦ αὐχμούς τε καὶ ὄμβρους καὶ νόσους
40 *ἐν ζῴοις καὶ προσέτι φθοράς. μάτην οὖν πονοῖεν καὶ*
κατατρύχοιντο οἱ δυναστείας ἢ δόξας καὶ γάμους, ἔτι
δὲ πλούτους καὶ νίκας ἐντεῦθεν προειδέναι πειρώμενοι,
ὥσπερ ὅ φασιν ἀπὸ λύκων πτερὰ ζητοῦντες ἢ τὸ ἐκ
41 *τῆς ψάμμου σχοινίον πλέκοντες. τί γὰρ κοινὸν τοῖς*
οὐρανίοις πρὸς τὴν ἐπὶ καιροῦ δυναστείαν, εἰ πάντες
παρ' ἐκείνοις ὁμότιμοι; τίς δὲ κοινωνία πρὸς πλοῦτον·
ἅ γε οὐκ εὐθὺς τῇ τοῦ παντὸς συνεισῆλθε γενέσει,
ἀλλὰ χρόνῳ ὕστερον κακοδαιμόνων τινῶν ἀδικίᾳ καὶ
πλεονεξίᾳ χρησαμένων εὑρήματα γέγονε; πῶς δὲ εἰκὸς
τοῖς γινομένοις μάχας καὶ πολέμους συνάπτειν, ὅπου
γε ἐξ ἀρχῆς μὲν οὗτος τῇ φύσει ἀπείρηται, φιλίαν δὲ
καὶ ὁμόνοιαν ἀσπάζεσθαι τὸ παράπαν νενομοθέτηται;
42 *ἀλλ' οὐδ' ἀπὸ τῆς βλάστης ἢ τοῦ λεπυρίου τὸν σῖτον*
οἷόν τ' ἐστὶν ὁποῖος ἂν γένοιτο ἀποφαίνεσθαι· δεῖται
γὰρ μεταξὺ πολλῶν, οἷον θέρμης καὶ ὑγρότητος τῆς
μετρίας καὶ τῆς τῶν παραφυομένων καὶ λυμαινομένων
43 *καθάρσεως. σὺ δέ, εἰπέ μοι, γάμους καὶ παιδοποιΐας*
καὶ χρημάτων κτήσεις ἐκ τῆς περὶ τοὺς ἀστέρας ἐπι-
στήμης προειδέναι πειρώμενος οἴει τι προὔργου ποιεῖν;

νοῦν δὲ ἔχοντος ἦν τὴν ἀρχὴν μὴ τὰ τοσοῦτον ἀπῳκισμένα συνάπτειν μηδὲ γῆν ὅ φασιν οὐρανῷ μιγνύναι. διαφόρων γὰρ ἀρχῶν διάφορα καὶ τὰ τέλη εἶναι εἰκὸς καὶ πολλῶν ἐκείνων οὐσῶν ταῦτ' ἀλλήλοις οὐ συμφωνεῖ, ἄλλως τε οὐ δεῖ πλείονος λόγου τὰ καθ' ἕκαστον τῇ φύσει γενέσθαι.

⟨ε'⟩ Τὸ δὲ καὶ τὰς ζωὰς αὐτὰς τοῖς ποικίλοις V
σχήμασι φάσκειν ὁρίζεσθαι ποίαν ὑπερβολὴν ἀνοίας
ἐκπέφευγεν; ἢ πόθεν τις αὐτοὺς ἐλέγχειν πειρώμενος
ἀπειροκαλίας ἔγκλημα φεύξεται; πρῶτον μὲν γὰρ ὁρῶμεν 45
γένος σχεδὸν ὅλον τῶν αὐτῶν εἰδῶν καὶ ἠθῶν· εἶτα
ἐκ νοσωδῶν νοσώδεις γενομένους καὶ αὖ ἐξ εὐεκτικῶν
ἐρρωμένους· καὶ τρίτον, ὅτι τὰ ἑλώδη τῶν χωρίων καὶ
κοῖλα τοῦ θέρους λοιμώδεις διαθέσεις καὶ θάνατοι
παρὰ φύσιν ἐπέχουσιν, οἱ δὲ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς καὶ
εὔπνοις κάλλιστα ἀπαλλάσσουσι. προσκείσθω δέ, εἰ
βούλει, καὶ τέταρτον, τὸ μακροβιωτέρους μὲν ἐν ταῖς
θερμοτέραις, τοὐναντίον δ' ἐν ταῖς ψυχροτέραις οἰκήσεσι γίνεσθαι· ἃ πάντα οὐκ ἂν συνέβαινεν, εἰ παρ' 46
ἐκείνοις ἦν ὁ ὅρος τῆς τελευτῆς· ἀνάγκη γάρ, εἰ τὸ
τοιόνδε σχῆμα μακροβίους πάντας τοὺς κατὰ ταὐτὸ
τεχθέντας καθίστη· τὸ αὐτὸ δὲ εἰκὸς ἐν πάσαις ἢ
πολλαῖς τῶν οἰκήσεων εἶναι καὶ κατὰ ταῦτα ἔδει
πάντας μακροβίους ἢ βραχυβίους γίνεσθαι. ὃ δὲ πᾶσαν 47
τὴν ἀτοπίαν αὐτῶν ἐξελέγχει, μικροῦ με παρέδραμεν.
ὁρῶμεν γὰρ δίδυμα κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν σχεδὸν

---

5 οὐδὲ V, οὐ δεῖ F. ‖ 7 sqq. de cap. V et VI cf. Boll, Studien über Claudius Ptolemaeus p. 142 sqq. ‖ 8 ἀνίας V, ἀνοίας Bl. ‖ 22 post καθίστη lacunam statuunt Wendland et Vk., Kr. ἔδει aut delet aut in δὴ corrigit parenthesi includens τὸ αὐτὸ — εἶναι 22 sq. ‖ 23 an ταὐτὰ pro ταῦτα? ‖ 26 sqq. cf. Cic. de div. II, 90, Augustin. de civ. dei V, 5 p. 197 D.

γενόμενα, καὶ δύο κατὰ ταὐτὸν ἔσθ' ὅτε ἀπέτεκον, ὧν
τὸ μὲν μικρὸν διαλιπὸν ἐτελεύτησε, τὸ δ' ἐπὶ μακρὸν
χρόνον περιεγένετο. πῶς οὖν ἅμα σπαρέντα τε καὶ εἰς
48 φῶς ἐκθορόντα τὰς ἐναντίας κράσεις ἐπεσπάσαντο; ἤδη
δέ που δύο ἢ καὶ τρεῖς ἐκ ταὐτοῦ γεγονότες αἵματος
χρόνῳ ὕστερον τῇ ὁμοίᾳ περιπεσόντες νόσῳ ἐξ ἀνθρώ-
πων ἐγένοντο. πότερ' οὖν ⟨ὅτι⟩ οἱ ἀστέρες παραπλη-
σίως ἐν τῇ γενέσει τούτων ἐσχηματίζοντο, ἢ ὅτι κατ'
ἐκεῖνο τὸ μέρος τὸ σπέρμα νοσοῦν νόσον ὕστερον τοῖς
γενομένοις ἐπήγαγεν; ἐγὼ μὲν οὕτω τἀληθὲς εἶναι τί-
θεμαι. οὐδὲ γὰρ οἷόν τε οὔτε τὸν αὐτὸν ἐν πάσαις
ταῖς γενέσεσιν ἀνατέλλειν ἢ δύεσθαι οὔτε τὸν μεσημ-
βρινὸν τυχεῖν τέμνοντα.

VI ⟨ς'⟩ Νόσους γὰρ καὶ ὑγείας καὶ μακροβιότητας καὶ
βραχυβιότητας ἐνεργοῦσι μὲν καὶ αἱ κατὰ τόπους δια-
φοραί, λέγω δὴ τὰς ἐν αὐτοῖς θερμότητας καὶ ψύξεις
καὶ εὐφυΐας καὶ ἀφυΐας· ποιοῦσι δὲ καὶ αἱ τῶν ἡλικιῶν
μεταβολαὶ καὶ μάλιστα ἡ τοῦ σπέρματος, ὅπως ποτ'
ἂν ἔχοι, δύναμις καὶ τὰ γυμνάσια, καὶ αἱ τῶν τροφῶν
δὲ ἀμετρίαι καὶ καταχρήσεις ἢ ἔνδειαι γεννῶσι πάθη,
50 ἐξ ὧν οἱ θάνατοι. πῶς οὖν τὰ ποικίλας καὶ πολυ-
σχιδεῖς ἀρχὰς ἔχοντα δύναιτ' ἄν τις ἀπταίστως ὁρίζε-
σθαι; πλὴν ἀλλ' ἐπείπερ ἡ ψυχὴ κατὰ λόγον καὶ
ἁρμονίαν τῷ σώματί γε συμπέπλεκται καὶ ταύτης δια-
λυθείσης καὶ ὁ θάνατος ἕπεται, ἁρμονίαν δὲ χρὴ
νομίζειν τὴν συμμετρίαν τοῦ θερμοῦ καὶ ὑγροῦ καὶ
ψυχροῦ καὶ ξηροῦ, σκοπεῖν χρὴ τὴν ὑπερβολὴν ἢ ἔν-
51 δειαν ἑκάστου αὐτῶν. ἐκ τούτου δ' ἕπεται εἰς τοὺς
ἰατρικοὺς τῶν λόγων ἐκπίπτειν· τὰ γὰρ τοιαῦτα ζητεῖν

4 ἐκθορόντα in V corr. ex ἐκθορῶντα ‖ 7 ⟨ὅτι⟩ add. Wendland.

ἐκείνων μᾶλλόν ἐστιν. ἡ δὲ τελευτὴ τοῖς ζῴοις ὡρισμένη 52
μέν ἐστιν ἐξ ἀρχῆς τῇ φύσει, ἀφ' οὗπερ καὶ τὸ πᾶν
τόδε συνέστη, ὥστε ἥκειν ἕκαστον μέχρι τῶν ἱδρυμένων
παρ' αὐτῆς ὅρων καὶ μὴ τὸ τοῦ λόγου ὑπὲρ τὰ ἐσκαμ-
μένα πηδᾶν· σπέρματος δὲ ῥώμη καὶ μέτρα διαίτης 53
καὶ γυμνασίων καὶ ἀέρων καὶ ὑδάτων καὶ τόπων εὐ-
κρασίαι μέχρι τῶν ὅρων, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐπὶ πλέον
ἐκτείνουσι τὴν ζωήν· τὰ δ' ἐναντία τοὺς παρὰ φύσιν
ἐν νεότητι ποιοῦσι θανάτους, ὥσπερ τὸ συγκείμενον
τῇ φύσει συστέλλοντα. τοὐντεῦθεν δὲ ἡμῖν σαφὲς τὸ 54
λειπόμενον γίνεται μηδὲν μέτρον καὶ ὅρον τοῦ τέλους
ἑκάστου τῶν γενομένων ἐπιζητεῖν· ἢ μηδὲ κώνειον
καταποθὲν ἐπάγειν θάνατον φῶμεν μηδὲ τοὺς ὑπὸ τῆς
ἐχίδνης πληγέντας ἀντίδοτον ὅσον οὐκ ἤδη ψυχομένους
ἰᾶσθαι. πολλὴν δὲ καὶ ἄλλως ἀνισότητα καὶ ἀπειρο- 55
καλίαν τοῦ δημιουργοῦ κατασκεδάζειν ἔστιν, εἰ διὰ
παντὸς ἀνάγκη φροντίζειν, τὸν [δε] μὲν διὰ τῶνδε
ἀπελθεῖν ἐκ τοῦ βίου βιαίῳ δήπου καὶ ἀπανθρώπῳ
θανάτῳ, τὸν δ' ἐπὶ μακρὸν τοῦ βίου ἐξήκειν καὶ ὅ-
φασιν ἐπὶ γήραος οὐδόν, καὶ κατὰ φύσιν θανάτῳ
καταλῦσαι τὸν βίον· ὥσπερ οὐκ ὄντων ἑτέρων βελτιό-
νων, ἐφ' ἅγε τὴν γνώμην τρέψεται.

*Δ*ῆλον οὖν, ὡς τὸν τῆς φύσεως ὅρον οὐχ οἷον οἱ 56
πολλοί φασιν εἶναι τιθέμεθα· ἀλλ' ὅτι μὲν ἕκαστος
τῶν ἀστέρων πρὸς τὴν τοῦ ζῴου συμβάλλεται γένεσιν
καὶ πρὸς ὅ,τι, καὶ οἵαν τάξιν ἐν τῷ σώματι τούτου
κεκλήρωται, ἱκανῶς ἐπεξείργασται. ἐπεὶ δὲ οὐ ταυτὸν 57

---

4 *ἐσκεμμένα* V, *ἐσκαμμένα* H ‖ 6 significatur Hippocratis liber ‖ 10 *συστέλλοντες* V, em. Bl. ‖ 17 *τόνδε* V, [*δε*] del. Vk.; *τόνδε μὲν*—(19) *τόνδε δὲ* Bl. ‖ 18 *ἀπ' ἀνώ* V ‖ 20 cf. Hom. Od. XV, 246, alibi.

ἐν πάσαις ταῖς γενέσεσι τηροῦσι σχηματισμόν, ἀλλ'
οὐδὲ μὴν οἷόν τε πάντας ἐν ὁποιαδηποτοῦν ὑπὲρ γῆν
τυχεῖν ὄντας, τόπος δὲ οὗτος ὡμολόγηται εἶναι ζωῆς,
φημὶ δή· ὁποῖος τῶν ἀστέρων κατὰ τὸν καιρὸν τῆς
γενέσεως ἄνεισι τὸν ὁρίζοντα, ἐνεργόν τε μάλα καὶ
δραστικὸν ἐνιέναι τὴν αὐτοῦ δύναμιν ταὐτόν τε παρέχειν
καὶ δύνασθαι, μέχρις ἂν ⟨ἐν⟩ μέσῳ τοῦ οὐρανοῦ γέ-
νοιτο· εἰ δὲ δύο ἢ καὶ τρεῖς ἀνιόντες τύχοιεν, τὸ αὑτοῦ
πράττειν ἕκαστον· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο εἰ πρὸς δύσιν
58 ἀποκλίνειεν, ἧττον τὰς ἐνεργείας ἐνδείκνυσθαι. ὑπὸ
γῆν μέντοι γενόμενος παντάπασιν ἀδρανής, μέχρις ἂν
ἐξ ὑπαρχῆς πάλιν πρὸς ἕω ἀφίκηται· πρὸς γὰρ τὰς
59 ἀποστάσεις εἰκὸς καὶ τὰς ἐνεργείας παρέχεσθαι. ὅλως
τε ὁ καθ' ἡμᾶς οὗτος βίος τῷ ἀπ' ἀνατολῆς ἡλίου
μέχρι δύσεως χρόνῳ καὶ τόπῳ ἀπείκασται, τὸ δὲ λοιπὸν
σκότος καὶ θάνατος μάλα τοι συνᾴδειν ἐοίκασιν, ὥσπερ
ἡμέρα τε καὶ ζωή· καὶ ὁ δημιουργὸς σοφῶς ἄγαν ἔοικεν
ἡμῖν ἐγγὺς καὶ ἐπ' ὄψεσι θεῖναι τὸ τοιοῦτον παρά-
δειγμα· εἰκὸς δὲ καὶ τοὺς ἀστέρας κατὰ τοῦτο τὰς
σφῶν ἐνεργείας παρέχεσθαι.

VII ⟨ζ'⟩ Τὸ δ' ἐντεῦθεν ὁρῶ τὰ μέγιστα τοὺς ἀπλανεῖς
τῶν ἀστέρων συμβαλλομένους, τοὺς τοῦ πρώτου καὶ
δευτέρου μεγέθους φημί. ὅτι μὲν γὰρ καὶ οὗτοι τῇ
τῶν ἑπτὰ ποιότητι κέκρανται καὶ δι' ἣν αἰτίαν τῷ
τούτων χορῷ τὸ οὐράνιον σῶμα θαυμαστῶς οὕτω πε-
61 ποίκιλται, καὶ πρότερον εἴρηται. ἐπεὶ δὲ κατὰ πάσας
τὰς γενέσεις οὐχ οἷόν τε τῶν πλανήτων ἀνατέλλειν
τινά, ἀλλ' ἔστι μὲν ὅτε γίνεται τοῦτο, ἔσθ' ὅτε δ' οὔ,

6 *δραστικὴν* ci. Kr.; *αὑτοῦ* V ‖ 7 ⟨*ἐν*⟩ add. Bl. ‖ 8 *τὸν αὑτοῦ* V, em. Bl. ‖ 11 *ἀδρανεῖς* V, em. F. ‖ 13 *ὑποστάσεις* V, em. Kr. ‖ 21 an *ὅρα* vel *ὁρῶμεν*? Kr. ‖ 26 cf. p. 8, 7 sqq. ‖ 28 *γίνεσθαι* V, em. F.

τούτου χάριν οὗτοι τὴν αὐτὴν τοῖς πλάνησι συντέλειαν
παρεχόμενοι γίνονται, ὁπότε μηδεὶς αὐτῶν τὴν χρείαν
ἀποπληρώσειεν, ὥσπερ δὴ κἀν τῷ καιρῷ τῶν τῆς σε-
λήνης ἐκλείψεων. διὰ τοῦτο καὶ καθ' ἕκαστον δωδε- 62
κατημόριον δύο ἢ καὶ τρεῖς που ἀνατέλλοντες φαίνονται·
καὶ δῆλον ὡς ταὐτὸν ἂν ἐκείνῳ ποιήσειεν, οὗ τῆς
κράσεως ἔσπασεν· οὐδένα δὲ οἶμαι εἰκὸς ἀγνοεῖν, ὡς
οἱ κατὰ τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἐνεργοὶ παρ' ἡμῖν εἰσι
μᾶλλον τῶν τοσοῦτον ἀπεχόντων κατὰ τὸ νότιον. δοκεῖ
δέ μοι καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων εἶναι διαληπτέον.

⟨η'⟩ Τὴν δὲ ἀρχὴν ἀπὸ τῆς σελήνης προσῆκον ἂν VIII
εἴη ποιήσασθαι. ζοφῶδες μὲν οὖν καὶ μανὸν ταύτῃ
τὸ σῶμα διὰ τὴν τῶν ἐπιγείων προσπάθειαν. οὐ γὰρ
μόνον μεταβάλλειν καὶ μεταποιεῖν ἔχει, ἀλλὰ καὶ τῆς
[ἐκ] τούτων φύσεως μεταλαμβάνει τὸ μέρος. καί τις 64
ἀτμώδης ὑγρότης ἄνεισι πρὸς αὐτήν, ἣν ἔσθ' ὅτε μὲν
ἀναλοῦν ἔχει, ὅλῳ τῷ φωτιζομένῳ μέρει πρὸς γῆν
νεύουσα, ἔστι δ' ὅτε προσλαμβάνει, εἰς τοὐναντίον
σχῆμα καθισταμένη. εἰκὸς δὲ καὶ ξηρότερον μὲν τότε
τὸν ἀέρα διατιθέναι, ὑγρότερον δ' ἐν συνόδῳ διὰ τὴν
εἰρημένην αἰτίαν. πῶς οὖν κατὰ πᾶσαν σύνοδον ὑγρό- 65
τητα ἐκ τῆς γῆς ἀνασπῶσα οὐ κατὰ πᾶσαν σύνοδον
αἴσθησιν ἡμῖν ἐναργῆ παρέχεται; οὔτε γὰρ καθ' ἑκά-
στην ὑετὸς καταρρήγνυται καὶ ἐν οὐκ ὀλίγαις οὐδεμία
τις ταραχὴ περὶ τὸν ἀέρα συμβαίνει. τί οὖν; ψεύδεσθαι 66
ἂν φαῖμεν τὴν πρώτην ὑπόθεσιν, ἢ ποικίλων τῶν τοῦ
ὁρίζοντος τόπων ὄντων οὐχ ὁμοίαν κατάστασιν ἐν
αὐτοῖς ὁ ἥλιος διατίθησιν; εἰ μὲν γὰρ καὶ τὰς τῶν
ἀπλανῶν καὶ πλανήτων ἀνατολὰς καὶ κρύψεις αἰτιᾶται

5 τρίς V, τρεῖς H ‖ 8 ἐνεργόν V, corr. in mg. H ‖ 15 [ἐκ] del. F.

τις ἐνταῦθα οὐ μικράν τινα ἐργάζεσθαι τὴν διαφοράν,
ὀρθῶς μὲν ἴσως ἔσται σκοπῶν, ἀνήνυτος δὲ αὐτῷ κεί-
σεται ἡ σπουδή. ληπτὸν γάρ τι αὐτῷ ἐκ τούτων
ἑτοίμως ἔσται οὐδέν, ἢ παντὸς ἂν οὑτινοσοῦν τὰ τοι-
67 *αῦτα εἰδέναι τε καὶ προμηνύειν ἐγίγνετο. ἐπεὶ δὲ ὁ*
ἥλιος πᾶσαν μὲν ὑγρὰν ἐπὶ γῆς σύστασιν ἕλκειν καὶ
διαλύειν φύσιν ἔχων ἐστί, δεῖ δὲ ταύτην διαλυθεῖσαν
κατὰ τὸν τῆς ἰσότητος λόγον κατιοῦσαν αὖθις σύστασιν
σχεῖν, ὑπὲρ γῆν μὲν ὄντος αὐτοῦ τοῦτο γενέσθαι οὐχ
οἷόν τε, ὑπὸ γῆν δὲ γενομένου οὐδὲν ἐμποδών.

68 *Ὁ μὲν οὖν πρὸς ἀνατολὰς τόπος εἰκότως ὑγρότητα*
μετὰ θέρμης ἐφέλκεται, τὸ μὲν ὑγρὸν ἔχων ἀπὸ τῶν
συνισταμένων ὑπὸ τῇ νυκτὶ ἀναθυμιάσεων, τὸ δὲ
θερμὸν ἀπὸ τῆς προσβολῆς τοῦ ἡλίου. τηνικάδε γὰρ
καὶ δρόσοι καὶ πάχναι ἐπὶ γῆν καταφέρονται διὰ τὸ
συνεχῆ μὲν γίνεσθαι τότε μάλιστα ἑαυτῷ τὸν ἀέρα,
69 *ὑγραίνεσθαι δ' ἐπὶ πλέον καὶ ὑγραίνειν ἡμᾶς. ὁ δὲ*
πρὸς ταῖς μεσημβρίαις θέρμης αἴσθησιν εἰκότως προσ-
βάλλει· ὁ γὰρ ἥλιος ἤδη τὴν περὶ γῆν διασκεδάζων
ἀτμίδα διὰ τὸ καὶ κατὰ κάθετον ἔτι τὰς ἀκτῖνας ἐπι-
70 *βάλλειν οὐκ ἀνεκτὴν θέρμην ἐργάζεται. ἀλλ' ὁπότε δὴ*
πρὸς δύσιν ἐξίκοιτο, τοῦ μὲν περὶ γῆν ὑγροῦ τελέως
ἐξικμασμένου, τοῦ δ' ὑπὸ γῆν ἀκινήτου ἔτι καὶ συν-
εχοῦς μένοντος ξηρότατον τὸν χρόνον τοῦτον καθίστησι,
καὶ λοιπὸν ὑπὸ γῆν ἰὼν τῇ ἐς τοσοῦτον ἡμῶν ἀπο-
στάσει τἀναντία διατιθεὶς φαίνεται, ἀποπέμπων μὲν
ἐκεῖθεν τὰς εἰρημένας συστάσεις, ψυχρότερον δὲ καὶ δι'
αὐτὸ συνεχῆ τὸν καθ' ἡμᾶς ἀέρα δεικνύς, μέχρι πρὸς
ἕω γενόμενος τὴν πρώτην αὖθις ἐπαγάγοι κατάστασιν.

---

3 *λεπτὸν* V, em. F. ‖ 17 sq. *ὁ δὲ πρὸς τ. μεσ.* sc. *τόπος.*

⟨θ'⟩ *Ἐπεὶ γοῦν αἱ γινόμεναι σύνοδοι πάντας τοὺς* IX
τοιούτους τόπους ἀμείβουσιν, οὐδὲν ἀπεικὸς ὑγρότερον
μὲν ἐκεῖνον τὸν τῆς συνόδου χρόνον γενέσθαι, ὅστις
ἐν τῷ ὑγροτέρῳ καθ' ἡμᾶς τόπῳ τὴν ἀρχὴν ἔσχηκε,
θερμότερον δὲ ἢ ξηρότερον τὸν ἐν τῷ ὁμοίῳ τὴν
σύνοδον γινομένην ἔχοντα. εἰ γὰρ φύσει, ὡς ἔφημεν,
ὁ πρὸς ἕω τόπος ὑγρότερος ὢν προσλήψεται καὶ τὸ
ἀπὸ τῆς σελήνης ὑγρόν, πυκνότερον καὶ ὑγρότερον
ἐργάσεται τὸν ἀέρα ἐπὶ πολύ. καὶ οὐ δήπου κατὰ 72
πᾶσαν οἴκησιν τοῦτο γίνεσθαι διατείνομαι· οὔτε γὰρ
ὁ αὐτὸς πᾶσι τῆς ἀνατολῆς χρόνος οὔτε μὴν τῆς
μεσουρανήσεως, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην σχεδὸν μοιριαίαν
ἐναλλάττει διάστασιν. ἐντεῦθεν δ' ἂν ὁρμώμενοι καὶ
τὰς καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν εὐφορίας ἢ ἀφορίας ἢ
αὐχμοὺς ἢ ἐπικλύσεις κατὰ τὰς οἰκήσεις μανθάνοιμεν.
καὶ μὴν φύσεως ἡ σελήνη λαχοῦσα ψυχρᾶς εἰκότως 73
καρηβαρίας καὶ ἐπιληψίας ἐπιφέρειν εἴωθεν, ὁπότε
πρὸς τὸ ὑγρότερον μεταβάλλοιτο. τό τε γὰρ ἐμφράτ-
τεσθαι τὰς διεξόδους τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος ἔργον
ὑγροῦ, ἥ τε νάρκη τὴν ἕδραν μονιμωτέραν ποιοῦσα
ψυχρότητος ἴδιον. εἰ δὲ μὴ πᾶσι ταὐτὸ πάθος ἐπάγοι,
αἴτιον τὸ μὴ προσφυῶς ἔχειν καὶ συμπαθῶς τὰς τῶν
ἐγκεφάλων κοιλίας τὴν ἴσην μεταβολὴν δέξασθαι. ἀλλ' 74
οὐδὲ μέντοι τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἐν οἷς ἂν ἐπάγοι,
τηρεῖ. οὗτοι δέ, ὡρισμένοι κατ' ἄλλους λόγους ὄντες
τε καὶ φαινόμενοι, μόνου ἂν εἶεν εἰδέναι τε καὶ
φυλάττεσθαι τοῦ σοφοῦ. καὶ δῆτα, ὅσα μὲν ὑγρότητος
καὶ αὐξήσεως δεῖται, ταῦτα τὸν χρόνον τοῦτον τρέφει
καὶ πρὸς ἐπίδοσιν ἄγει· ὅσα δὲ θέρμης καὶ ξηρότητος,

---

18 *τότε* V ‖ 20 *μονιμοτέραν* V.

ταῦτ' ἂν ἴδοις τὸν ἕτερον τελειούμενα, καθ' ὃν ἔφημεν
75 ὅλῳ τῷ φωτιζομένῳ μέρει νεύειν εἰς γῆν. καὶ μὴν καὶ
τῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει γινομένων πλημμυρή-
σεων καὶ αὖ ἐπαναχωρήσεων εἰκότως ἂν αὕτη τὴν
αἰτίαν φέροιτο, Ἰβήρων τε καὶ Λιβύων παῖδες οὐδα-
μόθεν ἄλλοθεν τὴν νουμηνίαν τεκμαίρονται. ἅμα τε
γὰρ σύνοδος ἀκριβὴς καὶ ἅμα ὁ κατὰ τὰς στήλας
πορθμὸς ἔξω ῥεῖν ἄρχεται φύσιν ἐχούσης, ὡς ἔφημεν,
τότε τῆς σελήνης ἀνιμᾶσθαί τι γῆθεν ὑγρόν· μετὰ
μικρὸν δὲ εἰς κύκλον ἧκε τὸ φῶς καὶ τὸ ῥεῦμα εἴσω
76 πρὸς τὴν Λιγυστικὴν θάλατταν φέρεται. παράδειγμα
δ' ἂν εἴη λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἐπικεχυμένων ἐν ἀγγείοις
ὑγρῶν· μικρὰ γάρ τις ἐν αὐτοῖς ὤθησις τελείαν κίνησιν
εἴργαστο καὶ οὐ πρότερον κατὰ χώραν ἐπάνεισι, πρὶν
ὁ τὴν ὤθησιν πράττων παύσηται.

X ⟨ι'⟩ Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ μεγάλην ἐν τοῖς γεννητοῖς
δύναμιν εἴληχεν, οὐκ ἀλόγως ἄν τις φαίη καὶ πρὸς
νόσον καὶ ὑγείαν τοῖς ζῴοις συμβάλλεσθαι· ἢ πῶς
τοσαύτας ἑλίξεις καὶ μεταβολὰς ἂν ὑφίστατο, εἰ μὴ
78 καὶ ταῦτα εἶχε διατιθέναι οἰκείως αὐτῇ; ὁ μὲν γὰρ
[τὸ] ἥλιος τὸ εἶδος, αὐτὴ δὲ τὴν ὕλην παρεχομένη
συνιστῶσι τὰ περὶ γῆν, μόνη τε ἐφ' ἑκάτερα τοῦ διὰ
μέσων τῶν ζῳδίων πλέον τῶν ἄλλων ἀφίσταται καὶ
μόνη πλέον τῶν ἄλλων πάσχουσα φαίνεται, οὐ μόνον
ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκάστην ὡς εἰπεῖν
79 τὸ αὐτῆς σῶμα ποικίλλεται. τοῦτο δ' οὐδὲν ἄλλο ἢ
τὴν πρὸς τὰ ἐπίγεια σημαίνει συμπάθειαν. ὃ γὰρ ἐν
ζῴοις θάνατος, τοῦτ' οἶμαι ἔκλειψις παρ' αὐτῇ, καὶ ὃ
80 νόσος, τοῦτο τοῦ φωτὸς μείωσις. εἰ δὲ ταχέως ἐπανα-

---

6 ἄλλοθε V, ἄλλοθεν Bl. ‖ 8 ἐξ ὠρεῖν V, ἔξω ῥεῖν Bl. ‖ 21 [τὸ] del. F. ‖ 26 ἑαυτῆς V, αὐτῆς F.; an ποικίλλομαι medium est? Vk.

*σώζει τὸ φῶς, διὰ τοῦτο καὶ πλέον ὕλης ἀφίσταται
καὶ μᾶλλον ἐκείνων νοερᾶς οὐσίας μετείληφε. καὶ τὸ
ἀκριβῶς δὲ ἀμφοῖν τοὺς κύκλους ἡρμόσθαι τάχα μὲν
ἂν καὶ ἄλλον τινὰ λόγον ἀπορρητότερον ἔχοι, δηλοῖ
δ' οὖν, ὡς ἡ ἕνωσις αὐτῶν καὶ συνάφεια συνίστησι
καὶ διεξάγει τὰ περὶ γῆν. οἱ μὲν οὖν τόποι, ἐν οἷς* 81
*τὸ τῆς ἐκλείψεως πάθος ὑφίσταται, βλαβεροὶ καθάπαξ
εἰσίν· ἐὰν δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς τύχῃ ἐκλείπουσα, λοιμοὺς
καὶ αὐχμοὺς καὶ νόσους καὶ θανάτους παρὰ φύσιν καὶ
πόλεων ἀναστάσεις καὶ δυναστῶν ὀλέθρους σημαίνει,
καθ' ὁποῖά ποτ' ἂν ᾖ κλίματα· ὅπου δὲ πλέον τούτων
ἀφίσταται, οὐκ ὀλίγα δοκοίη λυσιτελεῖν. ἀλλ' ἵνα μὴ* 82
*κατὰ παντὸς χρόνου ἐν ἑνὶ τόπῳ μένοντες † ἀμέθεκτον
τὴν βλάβην παρέχωσι, διὰ τοῦτο ἰδίαν τινὰ καὶ οὗτοι
ἐπὶ τὰ ἡγούμενα πεποίηνται κίνησιν, ὅπως τοὺς τόπους
ἀμείβοντες ἐπίσης καὶ κατὰ τὰς οἰκήσεις ἀμείβωσι τὴν
ἐνέργειαν.*

⟨ια'⟩ Ἐπανατείνονται μὲν γὰρ σαφῆ βλάβην, ἐν XI
*οἷς ἂν κλίμασιν ὅ τε ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐκλείποντες
φαίνωνται, οὐ μήν γ' ἀπαραίτητον ταύτην ἐπάγειν
εἰώθασιν. ἢν μὲν γὰρ σωφρονήσωσιν οἱ ἐν αὐτοῖς
οἰκοῦντες, ἀπειλῆς χάριν μόνον ἐπάγεται· ἢν δὲ καὶ
οὕτως οἱ αὐτοὶ μένωσιν, ὁ τῆς ἀπειλῆς τρόπος εἰς
ἔργον μεθίσταται· τοῦτ' οἶμαι τῆς προνοίας πανσόφως
τεχνησαμένης ὑπὲρ τοῦ μηδ' ἡντινοῦν εὐπρόσωπον
ἀπολογίαν ἔχειν αὐτούς. ἢ τί σημείων ἔδει τὴν ἐκεῖ* 84
*προερούντων φθοράν, εἴπερ φανέντα τε καὶ μὴ ταὐτὸν
εἶχον δύνασθαι; βέλτιον δὲ ἦν ὅλως μηδὲ γενέσθαι, εἰ
μηδεμία τις ἀναβολὴ μηδὲ φυγὴ τοῦ κακοῦ ἐντεῦθεν*

---

13 *ἀμέθεκτον* V, *ἀμετάθετον, ἀνήκεστον* vel similiter emenda ‖ 20 *δ'* V, del. Bl., *γ'* Kr. Wendland ‖ 25 *ὀντινοῦν* V, em. Bl.

85 ἔμελλεν ἔσεσθαι. καὶ οἶδα μὲν ὡς ἀντιπέσοι τις καὶ
αὖθις ἐνταῦθα φάσκων, ὡς αἱ μὲν ἐκλείψεις περιόδοις
τισὶ γινόμεναι φαίνονται, τὸ δ' αὖ κακύνεσθαι καὶ διὰ
τοῦτο βλάπτεσθαι τὸν βίον οὐ τεταγμένοις χρόνοις
ὁρίζεσθαι. πῶς οὖν εἰκὸς τὸ τεταγμένον τῷ ἀτάκτῳ
ἕπεσθαι; εἰ γάρ τι καὶ τοιοῦτον εἰκός ἐστιν ἐπινοεῖν,
ἄμεινον εἶναι τοὐναντίον τῷ πρώτῳ τὸ δεύτερον ἕπεσθαι.
86 ἴστω δ' οὖν, ὡς οὐδ' αἱ γινόμεναι ἐκλείψεις τὰς αὐτὰς
ἀεὶ περιόδους φυλάττουσιν, ἀλλὰ τεταγμένας μὲν ταῖς
ὁμαλαῖς τούτων κινήσεσιν, ἀτάκτους δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν
ἀναμετρουμένας χρόνον. οὕτω γὰρ ἐν ταῖς αὐταῖς
οἰκήσεσι δὶς τοῦ ἔτους ἡ σελήνη ἐκλείπουσα φαίνεται,
ἄλλοτε δ' ἅπαξ, ἤδη δὲ καὶ διὰ δύο καὶ τριῶν ἢ καὶ
87 πλειόνων ἐτῶν. ὥστε τὸ τεταγμένον οὐκ οἶδ' ὅπως
ἄτακτον κατ' ἄλλον τρόπον φανεῖται, ἄλλως τε δὲ καὶ
ὁ ταῦθ' οὕτως ὑπὲρ λόγον δημιουργήσας τὸ ἐσόμενον
ἐπίσης οἶδε τῷ ἀπιόντι, καὶ εἰ τοῖς ἀπὸ τῶν περιοδικῶν
ἐκλείψεων τούτων σημείοις ἀνέφηνέ τι τῶν κατ' ἄγνοιαν
τοῦ βελτίονος συμβαινόντων ἡμῖν, διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον
δίκαιος ἂν εἴη τῆς σοφίας θαυμάζεσθαι.

88 Ἀλλ' ἐνταῦθα ἀνάγκη σκέπτεσθαι τὸν σοφόν, πῶς
ἂν καὶ πότε κἀπὶ ποίᾳ τῶν οἰκήσεων εἰς ἔργον ἄγοιτο
τὸ φανθέν· λήψεται δὲ σημεῖα μὲν ἐναργῆ τῶν καθ'
ἕνα ἀπὸ τῶν τότε ἀνατελλόντων τε καὶ μεσουρανούν-
των, ὡς ἔφημεν, τῶν πόλεων δὲ ἀπό τε τῶν περὶ
ἑκάστου τῶν κλιμάτων κατὰ μῆκος εἰρησομένων ἡμῖν
89 καὶ ἀπὸ τῶν κατὰ πλάτος αὐτῶν θέσεων. ἀλλ' οὐδὲ
τοῦτο χρὴ παριέναι, εἰ τελεία τις ἡ ἔκλειψις εἴτε καὶ
μὴ γέγονε καὶ εἴτε ἀπὸ βορρᾶ εἴτ' ἀπὸ νότου τὰ σώματα

2 an ⟨ἐν⟩ περιόδοις? Kr. ‖ 5 ὁρίζεται ci. Kr. ‖ 22 ποίας ci. Bl.

σκιάζεσθαι ἤρξαντο. καὶ μή με οἴου ταῦτα ἄλλως λέγειν 90 *τερατευόμενον. ὅπου γὰρ διάττων ῥυεὶς πνεῦμα ὅθεν ἐρρύη ἐμήνυσε καὶ κομήτης φανεὶς αὐχμούς τε καὶ ἄρχουσιν ἀπαίσιά τινα προεσήμανε, πῶς εἰκὸς τὰς ἐκλείψεις εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε φάσκειν γίνεσθαι; ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς περὶ τὴν σελήνην ἅλως δρῶντες ἐν εὐδίᾳ σταθερᾷ τοῦ ἀέρος ὄντος ὑετοὺς ἢ χειμῶνας προλέγομεν· καὶ διοσημεία τοῦτο κατ' ἀνθρώπους ἐστίν, ὅθεν ἔστι τὸ ἐσόμενον εὐστόχως σκοπεῖσθαι καὶ τῇ ἀπὸ τούτου βλάβῃ ἀπροόπτως μὴ περιπίπτειν. ἀλλ' εἰς τόδε μὲν ὑπὸ τῆς τοῦ λόγου συνεχείας οὐκ οἶδ' ὅπως ἐξήχθημεν.*

⟨ιβ'⟩ *Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη περὶ τῆς τῶν κλιμάτων* XII *θέσεώς τε καὶ τάξεως τοὐντεῦθεν διαλαβεῖν, ἵν' ᾖ ἐξειργασμένη ἡμῖν ἡ περὶ ταῦτα σπουδή. τὸ μὲν οὖν ἐξελέγχειν τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα σχολάζοντας, εἶτα μηδὲν σαφὲς μηδ' ἐναπόδεικτον δεδυνημένους εἰπεῖν οὔθ' ὁ καιρὸς δίδωσι καὶ τοῖς ὅλως νοῦν ἔχουσιν ἐξετάζειν τὰ τοιαῦτα παρίημι. οὔτε γὰρ καρκίνον μὲν* 92 *λέγουσιν Ἀρμενίας καὶ Ἀφρικῆς κυριεύειν οὔτ' αὖ αἰγοκέρωτα Συρίας καὶ Ἰνδικῆς, ἔτι δὲ καὶ Θρᾴκης εὖ φρονῶν ἄν τις πιστεύσειεν. εἰ γὰρ τοσοῦτον ἡ Θρᾴκη τῆς Ἀρμενίας ὅσον † ὅρον βορειοτέρα, πῶς ἐναλλὰξ τὸ μὲν νοτιώτατον τοῦ βορειοτάτου σχεδὸν δεσπόσειε, τὸ δὲ βόρειον οὐ τοῦ μετέχοντος τῆς αὐτῆς αὐτῷ θέσεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ νοτιωτέρου πολλῷ; ἢ πῶς* 93 *τὸ αὐτὸ καὶ ἓν ζῴδιον Ἰνδικῆς ἅμα καὶ Θρᾴκης ἐφέξει τὴν ἐφορείαν; οὔτε γὰρ ταὐτοῦ κλίματός εἰσιν οὔτε*

---

1 *μήτε* V, *μή με* Bl. ‖ 2 *διατάττων* V, em. Bl. Cf. Diels, Doxogr. p. 366, 4 ‖ 17 *νῦν* V, *νοῦν* H ‖ 21 *εὐφρονῶν* V ‖ 22 *τῆς Ἀρμενίας* V, *τῆς Ἀφρικῆς* ci. Vk. In L post *Ἀρμενίας* additum, sed postea deletum est *καὶ Ἀφρικῆς* ‖ *ὅρον* V, *δρῶμεν* ci. Kr. ‖ 24 *οὐ τὸ μετέχον* V, *οὐ τοῦ μετέχοντος* vel *μετόχου* Vk. Kr.

ὑπὸ τὸν αὐτὸν παράλληλον πίπτουσιν, εἴ γε Θρᾴκη
μὲν τοῦ ἰσημερινοῦ τὸ μέσον ἀπόστημα πέντε καὶ
τεσσαράκοντα μοίρας ἀφίσταται, Ἰνδικὴ δὲ τὸ μέγιστον
94 πεντεκαίδεκα. ἐῶ γὰρ λέγειν, ὅτι οὐδὲ ὁ διὰ μέσων
τῶν ζῳδίων μέχρι τοῦ κατὰ κορυφὴν τῆς καθ' ἡμᾶς
οἰκουμένης ἥκει, εἴ γε τὸ βορειότατον αὐτοῦ δωδεκα-
τημόριον κατὰ κορυφὴν τοῖς ἐν Συήνῃ ἐστίν. ἀλλὰ
ταῦτα μὲν οὐχ ἁπλῶς οὕτω καὶ εὐήθως παραδεξόμεθα.
95 Ὃ δὲ ἡμῖν κατὰ λόγον εὕρηται, τούτῳ βέλτιον
οἶμαι πείθεσθαι. ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἥλιος ἐν κριῷ γενό-
μενος ἄρχεται ζῳογονεῖν καὶ τρέφειν ζῷά τε καὶ φυτὰ
κατὰ τὸ βόρειον ἡμισφαίριον, εἰκότως ἂν ἀρχὴ τοῦτο
τοῦ πρώτου καὶ ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν κλίματος λέγοιτο,
ὅπερ ἀρίστης πάντων καὶ πρώτης θέσεως ὂν ἄοικον
μὲν δοκεῖ εἶναι διὰ τὸ μὴ ἐκεῖθεν ἀφικνεῖσθαί τινας.
Ἕλληνες δὲ οὐκ ἄοικον παντάπασιν ἐπεφήμισαν· ἐκεῖ
γὰρ τὸ Ἠλύσιον πεδίον εἶναι παρέδοσαν καὶ τοὺς
καλοὺς κἀγαθοὺς τὸν βίον καταλύοντας ἐκεῖσε εὐθὺς
96 ἀπέρχεσθαι. καὶ οὐδὲν ἴσως ἄτοπον ὕλῃ ψυχὴν μιγεῖσαν
καὶ τὸ οἰκεῖον κάλλος ἀμιγὲς κηλῖδος φυλάξασαν διὰ
τέλους παραμένειν ἐκεῖ. τόν τε γὰρ δημιουργὸν οὐδὲν
ἧττον κἀκεῖθεν ἐποπτεύσει καὶ γνώσεται, ὅτι μηδὲ πᾶν
διάστημα ἐμποδὼν οἷόν τε γενέσθαι αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ
τὰ ἐν ποσὶ καὶ τὰ ἐκτὸς οὐρανοῦ καὶ ἔτι τὰ νέρθεν
γῆς ἐπίσης τε καὶ ὁμοίως ὄψεται· ὅ τε χῶρος ψυχαῖς
ἀθανάτοις ἐμβιοῦν παντὸς μᾶλλον ἐπιτηδειότερος καὶ
97 σεμνότερος. καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν, ὅπου γε καὶ οἱ
καθ' ἡμᾶς ἐκεῖ τιθέασι τὸν παράδεισον καὶ τὴν πρώτην
διαγωγὴν ἐκεῖ φασι τὸν ἄνθρωπον σχεῖν, κατὰ μικρὸν

---

16 ἐπευφήμισαν V, ἐπεφήμισαν Bl. ‖ 19 sq. ὕλῃ ψυχῇ μιγεῖσα καὶ — φυλάξασα V, em. Bl.; ⟨μὴ⟩ μιγεῖσαν ci. Kalbfleisch.

*δὲ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν εἰς τὸ πᾶν κύτος διασπαρῆναι
τῆς γῆς καὶ γεγονέναι τὴν ἀρχὴν οὐχ οἷός ἐστι νῦν,
ἀλλὰ τοιοῦτον ὁποίον γ' ἂν ὁ τοσοῦτος χρόνος εἰκόνα
τὸν νῦν παράσχοι. κάλλιστον δ' οὖν καὶ πάμφορον* 98
*ἐκεῖνο τὸ χωρίον ἐστίν. ἀεὶ γὰρ τῶν αὐτῶν ὡρῶν οἱ
ἐκεῖ, οἵτινές ποτ' εἰσίν, ἀπολαύουσι καὶ τῆς ἴσης καὶ
παραπλησίας θέρμης, ἔτι δὲ καὶ καθαρωτάτου πνεύματος
ἐμπίπλανται. δὶς δὲ ἡ γῆ καρποφορεῖ κατ' ἐνιαυτόν,* 99
*μᾶλλον δὲ πάντα τὰ κάλλιστα καὶ τιμιώτατα αὐτομάτως
ἀνίησιν. οὐ γὰρ γῆς αὔλακας τέμνουσιν οὐδὲ κατὰ
τὸν ποιητὴν εὐρέα πόντον περόωσιν, ἄσπαρτα δὲ καὶ
ἀνήροτα πάντα φύεται καὶ τὸν τοῦ χρυσοῦ γένους
βίον, ὃν Ἡσίοδος ὕμνησεν, οὐκ ἄλλοθί που τὴν ἀρχὴν
δείκνυσι σχεῖν. ἀλλὰ τούτοις μὲν οὐκ ὀλίγοι καὶ τῶν
θείων ἀνδρῶν ἐοίκασι μαρτυρεῖν. ὅτι δ' ἐκεῖ τὴν* 100
*οἴκησιν καὶ διαγωγὴν ἔχειν γέγονεν ἄνθρωπος, οὐκ
ἀσαφεῖ ἄν τις τεκμηρίῳ χρώμενος γνοίη. ὁμολογεῖται
μὲν γὰρ οὗτος οὐ μόνον τῶν ἄλλων ζῴων ⟨οὐκ⟩ ἐλάττων
γεγονέναι, ἀλλὰ καὶ πολλῷ γε βελτίων, καὶ οὐ
τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ δεσπότης καὶ ἡγεμών. ὁρῶμεν* 101
*γοῦν πανταχοῦ φυσικοῖς ὅροις τε καὶ θεσμοῖς τοῦ
ἀρχομένου τὸ ἄρχον αὐταρκέστερον ὂν καὶ διὰ τοῦτο
καὶ κυριώτερον· κἀκεῖνο μὲν τούτου δεόμενον πρός τε
σύστασιν καὶ τὴν κατὰ τὸν βίον χορηγίαν, τὸ δ' ἡγούμενον
πρὸς τῷ μὴ δεῖσθαι, οὗ ἐστιν ἡγούμενον, καὶ
μεταδίδωσιν αὐτῷ τῆς οἰκείας δυνάμεως. τούτου δὲ* 102
*οὕτως ἔχοντος τοὐναντίον ὁρῶμεν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου
συμβαῖνον. πλέον γὰρ χρῄζει τῆς παρὰ τῶν ἀλόγων*

---

1 *κῦτος* V ‖ 3 *ὅποῖον* corr. in *ὁποίον* V ‖ 11 *ποιητὴν* sc. Homerum, cf. e. c. Od. XXIV, 118; Od. IX, 109: *ἀλλὰ τά γ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται* ‖ 18 ⟨*οὐκ*⟩ add. F.

ζῴων συντελείας ἢ μεταδίδωσιν ἐκείνοις τῆς παρ' αὐτοῦ
103 *χορηγίας. ἐῶ γὰρ λέγειν, ὅτι ἐκεῖνα μὲν αὐτάρκη τε*
καὶ ἀνενδεᾶ, αὐτόματον τὴν τροφὴν καὶ οἴκοθεν σκέπην
ἔχοντα· ὁ δ' ἄνθρωπος πρὸς τῷ μυρίων ἑτέρων
δεῖσθαι καὶ τούτων, ὧν ἄρχειν γέγονε, τοσοῦτόν ἐστι
προσδεής, ὥστε μηδ' ἂν ζῆν ὅλως ἔχειν καὶ περιεῖναι
104 *ἐπιλιπόντων αὐτῶν. ἆρ' οὖν οὕτω καὶ πρὸς τοιαύτην*
κατάστασιν γέγονε τὴν ἀρχὴν ἢ χρόνῳ ὕστερον εἰς
τρυφὴν καὶ ῥᾳθυμίαν ἐκπεσὼν καὶ τούτων ἐδεήθη, ἃ
μᾶλλον αὐτοῦ δεῖσθαι γέγονεν; ἐγὼ μὲν τούτῳ πλέον
105 *ἢ 'κείνῳ τίθεμαι. καρπῶν γὰρ παντοῖα εἴδη καὶ ὡραίων*
καὶ λαχάνων αὐτόματος χορηγία, ἔτι δὲ καὶ πρὸς ποτὸν
αἱ πηγαὶ ἀφθόνως πανταχῇ γῆς ῥέουσαι ἀπραγμάτευτον
τούτῳ πανδαισίαν παρείχοντ' ἄν, εἰ σωφρονεῖν ὅλως
ἐβούλετο, καθαρός τε ἂν ἦν καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ζῴων
τροφῆς. ἥ τε γὰρ τοῦ στόματος καὶ τῶν ὀδόντων
κατασκευή, οὐ τοιοῦτον αὐτὸν ἀποφαίνουσα, ἥ τε τοῦ
ἀνθρώπου προσηγορία, οὐκ ἀφ' ὧν ἑτέροις εἴρηται
παρονομασθεῖσα, τῶν λεγομένων μάρτυρες ἀξιόχρεῳ.
106 *Ἐπὶ δὲ σκέπης ἴσως ἄν τις ἡμῖν ἀντιπέσοι φάσκων*
μὴ οἴκοθεν ταύτην ἔχειν ἀρκοῦσαν, ὥσπερ ἱκανὴ τοῖς
ζῴοις ἐστὶν εὐθὺς ἐκ γενέσεως, δεῖσθαι δ' ἐπεισάκτου.
107 *καὶ ἴσως ἂν εὐστόχως ὁ τοῦτο προϊσχόμενος ἐπιβάλοι.*
οἱ γὰρ ἐν τοῖς βορειοτέροις μέρεσι τὴν οἴκησιν ἔχοντες
οὐ μόνον οἴκοθεν αὐτάρκη τὴν ἑαυτῶν σκέπην παρέ-
χονται, ἀλλ' οὐδὲ παρ' ἄλλων λαμβάνοντες μένειν ἐκεῖ
108 *καὶ ζῆν ὅλως ἂν δύναιντο. τί οὖν; μόνον τοῦτ' ἀπᾷδον*
τῇ φύσει τῶν ὄντων τῷ τῆς προνοίας λόγῳ γέγονεν,

---

17 *ἀποφαίνουσιν* V, em. Vk. ‖ 18 cf. Plat. Crat. 399 b
22 *ἐπείσακτον* V, em. Bl. ‖ 24 *ταῖς* V ‖ 28 ⟨*ἐν*⟩ *τῇ* Bl. Possis etiam ⟨*καὶ*⟩ *τῷ* vel ⟨*ἢ*⟩ *τῷ*.

ἢ καὶ τοῦτ' εὔλογον ἂν παράσχοι τὴν αἰτίαν καλῶς
θεωροῦσιν; ὁ γὰρ τοῦ παντὸς δημιουργὸς μέχρις ἐκεῖσε
τοῖς ἀνθρώποις τὴν οἴκησιν ἔχειν ἔταξε, μέχρις ἂν
σκέπης δίχα διάγειν οἷοί τε ὦσι καὶ ἀπραγμάτευτον
τὴν τῆς τροφῆς χρείαν ἔχωσι. καὶ τοῦτο δείκνυται 109
μὲν καὶ ἀπὸ τῆς εἰρημένης αἰτίας, δείκνυται δὲ σα-
φέστερον καὶ τῷ τὰς οἰκήσεις ταύτας παντὸς καλοῦ
χορηγίαν ἔχειν, ὅσα τε πρὸς τροφὴν καὶ ὄψιν καὶ
ὄσφρησιν, καὶ αὐτομάτως φύειν οὐ μόνον τοῖς ἀν-
θρώποις ἀρκοῦντα, ἀλλὰ καὶ πᾶσι σχεδὸν ζῴοις τοῖς
ἐπὶ γῆς. ἐῶ γὰρ λέγειν, ὅτι καὶ τῶν ζῴων τὰ τιμιώ-
τερα αὗται φέρειν εἰλήχασι. τὰς δὲ βορειοτέρας ταύτας 110
οἰκήσεις παρὰ τὸ εἰκὸς ἔσχομεν. διὰ τοῦτο καὶ ἡ γῆ
τῇδε τῇ τοῦ ἡλίου ἀποστάσει τοσοῦτον ἐλάττω τὴν
παρ' αὐτῆς παρέχεται συντέλειαν, ὡς καὶ ἄγονος σχεδὸν
μένειν παρὰ μικρόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

Μετὰ δὲ τὸν ἰσημερινὸν καὶ τὴν θέσιν ἐκείνην 111
ἱστορεῖται εἶναι ἡ Ταπροβάνη νῆσος, καὶ μετ' αὐτὴν
τὸ διὰ Μερόης κλίμα, ὅπερ ἐγνωσμένον ὂν πρῶτον
εἴρηται. οἶμαι δὲ πάντας συμφῆσαι, ὡς οὐχ οἷόν τ' 112
ἦν πλείω θέρμην ἔχοντα τὸν ἥλιον ζῳογονεῖν καὶ
τρέφειν τὰ περὶ γῆν· ἀλλ' οὐδὲ μὴν τὸν διὰ μέσων
τῶν ζῳδίων καὶ μετ' αὐτοῦ κἀκεῖνον τῇ ἑαυτοῦ κινήσει
ἐπὶ πλέον λελοξῶσθαι καὶ πρός τε τὰ βόρεια καὶ τὰ
νότια ὁμοίως πλέον ἐγκλίνεσθαι. εἰ γὰρ πρὸς μικρὸν
ὅλως νοτιώτερος ἡμῶν ἐγεγόνει, αὐτίκα ἂν πάντα τῇ
ἀμετρίᾳ τοῦ ψύχους καθ' ἡμᾶς ἀπολώλει, καὶ ζῷα καὶ
καρποὶ καὶ φυτά. ὡς δ' αὔτως ἂν συνέβαινε καὶ κατὰ 113
τοὺς ἀντοίκους ἡμῶν, εἴπερ ὅλως εἰσίν· ἡ γὰρ φύσις

---

24 γε V, τε Kr. Vk. cf. 56, 4 ‖ 25 παρὰ μικρὸν ci. Kr. ‖ 26 pro ἡμῶν ἡμῖν ci. Wendland, ἢ νῦν Kr. ‖ 28 ὡς δ' αὔτως V.

114 καὶ πρὸς τοῦτ' οὐκ ἀπείρηκε. διὰ γοῦν τὴν τοιαύτην
αἰτίαν ἁπάσαις μὲν ταῖς οἰκήσεσιν οὐ γίνεται κατὰ
κάθετον, οὐ μὴν τῆς ἀπ' αὐτοῦ συντελείας παντάπασιν
ἀπολείπονται. μέχρι δὲ τοσούτου πρός τε τὰ βόρεια
καὶ τὰ νότια τὴν πορείαν αὐτοῦ ὡρίσατο, μέχρις ἂν
τὸ μὲν λυσιτελοῦν τῆς οἰκείας δυνάμεως παρέχεσθαι
δύναιτο; τῆς δ' ἀπὸ τῆς ἀποστάσεως τοῦ θερμοῦ βλάβης
ἀνωτέρους τηροίη.
115 Τὴν δ' οὖν τοιαύτην τοῦ ἡλίου πορείαν καὶ οἱ
ἄλλοι ἀστέρες διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐφύλαξαν. ἀλλ'
ἐπεὶ ἀμήχανον ἦν γνῶναι, πῇ δὴ καὶ πότε γινόμενος
εἰς ἕκαστον τῶν κλιμάτων τὴν ἑαυτοῦ ἐνίησι δύναμιν,
ἔτι δὲ καὶ ὁ τῶν ἄλλων ἀστέρων ὅμιλος, ἐναργὲς σύμ-
116 βολον ὁ δημιουργὸς καὶ τούτου πᾶσι παρέσχετο. ἐπειδὴ
γὰρ πρῶτον καὶ κυριώτατον τῆς ἐν ἡμῖν ξηρᾶς τροφῆς
ὁ σῖτός ἐστιν, αὕτη δ' εἰς αὐτὸν ἀνατέθειται, ἔδειξεν,
ὡς ὁπότε ἐν ὁποιῳδήποτε κλίματι τοῦτον πεπαίνει καὶ
τελειοῖ, τότε καὶ τοῦ κλίματος ἐκείνου μάλιστα δεσπότης
καθίσταται, ἐνιεὶς μὲν καὶ πρότερον τὴν δύναμιν τὴν
117 αὐτοῦ, οὐ τοσοῦτον δέ. σκοποῦμεν γοῦν ἀρχόμενοι
πρῶτον ἀπὸ κριοῦ καὶ εὑρίσκομεν, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ
τρισκαιδεκαμοιρίᾳ αὐτοῦ κατὰ τὸ πρῶτον κλίμα τοῦθ'
ὅπερ ἔφημεν διατίθησι, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ κατὰ τὸ
δεύτερον καὶ ἐν τῇ τρίτῃ κατὰ τὸ τρίτον καὶ ἐφεξῆς.
118 διὰ τοῦτο καὶ οἱ φάσκοντες τὸν κόσμον τὸν τοῦ ἔαρος
παρῆχθαι καιρὸν οὐχ ἁμαρτάνουσι τἀληθοῦς. δέδεικται
γὰρ ἐντεῦθεν σαφέστατα, ὡς, ἔνθα τὴν ἀρχὴν γέγονεν
ἄνθρωπος, ἐκεῖ πάντα καὶ φυτὰ καὶ καρποὶ τέλεια ἔφυ.
XIII ⟨ιγ'⟩ Ἐπεὶ δὲ καὶ ἄνευ ἀκριβοῦς ἐπιστήμης ἕκαστον
οὐχ οἷόν τε ἦν διελέσθαι κλίμα, πόσας μοίρας κατὰ
πλάτος ἐπέχει, ὁ λόγος ῥᾳδίαν καὶ πρὸς τοῦτο ἐξεῦρεν

ἔφοδον. ἐπειδὴ γὰρ αἱ νοτιώτεραι οἰκήσεις κατά τε 120
πλάτος καὶ μῆκος ἐπὶ πλέον τῶν βορειοτέρων ἐκτείνονται
διά τε τὴν θέσιν τῆς γῆς καὶ τὸ τῶν διαστημάτων
μέγεθος, δεδώκαμεν τῷ μὲν πρώτῳ κλίματι κατὰ πλάτος
μοίρας ὀκτὼ ἤτοι ἀπὸ τῆς τρισκαιδεκάτης μοίρας τῆς
κατὰ πλάτος ἀποστάσεως τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι τῆς
πρώτης καὶ εἰκοστῆς, καὶ τῷ δευτέρῳ ἑπτὰ καὶ τῷ
τρίτῳ ἓξ καὶ τῷ τετάρτῳ πέντε καὶ τῷ πέμπτῳ τέσ-
σαρας καὶ τῷ ἕκτῳ τρεῖς καὶ τῷ ἑβδόμῳ δύο· ὡς ἅμα
τά τε κλίματα τέλος ἔχειν καὶ τὰς ὀκτὼ καὶ τεσσαρά-
κοντα ἔγγιστα μοίρας μέχρι Βορυσθένους καὶ τῶν
ἐκβολῶν τοῦ Ταναΐδος. σκοπεῖν γοῦν ἐντεῦθεν χρή, 121
κατὰ ποίας τῶν πόλεων οἱ ἀστέρες ἐφορῶντες ἑκάστοτε
γίνονται. εἰ μὲν γὰρ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς τρισκαιδεκα-
μοιρίας τοῦ κλίματός ἐστιν ὁ ἀστήρ, λέγομεν ἐφορᾶν
τὰς πόλεις κατά τε μῆκος καὶ πλάτος, αἵτινες ἐν ἀρχῇ
τῶν μοιρῶν εἰσι τοῦ πλάτους τοῦ κλίματος· εἰ δὲ
κατὰ τὸ μέσον ἐστὶν ὁ ἀστήρ, τὰς πόλεις αὖθις τὰς
ἐν τῷ μέσῳ τῶν μοιρῶν τοῦ πλάτους τοῦ κλίματος·
εἰ δὲ κατὰ τὸ τέλος, τὰς ἐν τῷ τέλει. καὶ οὕτω καὶ 122
τὰς ἐκλείψεις ἡλίου τε καὶ σελήνης, εἰς ὁποίας τῶν
πόλεων τείνουσι, καλῶς ἂν στοχαζοίμεθα. ταῦτα μὲν
οὖν διὰ βραχέων ὧδε ἡμῖν ὑποτετυπώσθω. πάντως 123
ὅ γε συνετὸς καὶ ἀγχίνους οὐ μίκρ' ἅττα πρὸς τὸ
μέλλον ἐντεῦθεν θηράσεται, καὶ λοιμοὺς δὲ καὶ αὐχμοὺς
καὶ πόλεων ἀναστάσεις χρόνῳ ὕστερον ἀφιξομένας
ἄριστα ἂν προειδὼς φυλάξαιτο. εἰ δ' ἀνακεκαλυμμένα 124
τις ταῦτα λέγεσθαί τε καὶ δείκνυσθαι ἀξιοῖ, πρῶτον
μὲν συγχέαι ἂν τὴν τάξιν τῶν μυστηρίων, ἐφ' οἷς

---

24 ἅττα V.

νόμος ἐξεῦρε προκαλύμματα καὶ προσκήνια· ἔπειτα, εἰ
ῥαδίως οὕτω καὶ ἑτοίμως ἐξέσται οἱ εἰδέναι περὶ τοῦ
μέλλοντος, ἀγύμναστον τὴν ἐπιβολὴν ἕξει καὶ συμβή-
σεται εἰδέναι διϊσχυριζομένῳ κατ' ἄλλον τρόπον οὐχ
125 ἥκιστα ἀγνοεῖν. ἄλλως τε οὐδ' ὁ δημιουργὸς παντὶ τῷ
βουλομένῳ σαφῆ καὶ προὖπτα ταῦτα ἐξέθετο, ἀγῶνα
δέ τινα οὐ μικρὸν καὶ ἱδρῶτα ταῖς ψυχαῖς τούτων
ἔθηκε καὶ δεῖ τινα ἱκανῶς προγυμνασάμενον οὕτω ἤδη
ἐπὶ ταῦτα χωρεῖν.

XIV ⟨ιδ'⟩ Μέχρι μὲν οὖν τούτου καθ' ἡμᾶς ἡ τῆς
ἀστρολογίας ἐπιστήμη προῆλθεν, ἔοικε δὲ καὶ τῶν
ἀπορρητοτέρων ὁ λόγος ἐφάψεσθαι καὶ ἀπορῶν οὔπω
παύεται, τί δήποτε οἱ πλάνητες ἄνωθεν κάτω φερόμενοι
καὶ αὖ τοὐναντίον ἴσην καὶ ὁμοίαν τὴν τάξιν κατὰ
127 παντὸς τοῦ χρόνου φυλάττουσιν. ἐγὼ μὲν οὐδεμίαν
ἄλλην αἰτίαν εἶναί φημι τοῦ πρὸς ὕψος ἥκειν ἢ ὅπως
ἕλκωσιν ἐκεῖθέν τι θειότερον, κατιέναι δέ, ἐφ' ᾧ με-
ταδοῖεν τοῖς ἐπὶ γῆς.

XV ⟨ιε'⟩ Πάντων γὰρ τῶν ἐν τῇ γῇ γινομένων ἀρχάς
τινας καὶ σπέρματα ἐν τῷ οὐρανῷ εἶναι μικρῷ πρόσθεν
ἐλέγετο· τί δ' ἂν ἀρχοειδέστερον τῇ ὕλῃ ἢ δύναμιν
ὁπωσοῦν καὶ κίνησιν σχεῖν; καλῶ δὲ δύναμιν μὲν καὶ
κίνησιν ἐν φυτοῖς τὴν κρᾶσίν τε καὶ τὴν γένεσιν, ἐν
δὲ ζῴοις αὐτά τε ταῦτα καὶ τὴν καθ' ὁρμήν τε καὶ
129 αἴσθησιν. τὸ δὲ ἐξ ὑγροῦ καὶ θερμοῦ καὶ τῶν ἐναντίων
τούτοις τὰ τῇδε πάντα κεκρᾶσθαι καὶ ἄνωθεν καθήκειν
ταύτας καὶ μίγνυσθαι τὰς ποιότητας εἴρηται μὲν καὶ
πρόσθεν, φυτὰ δ' ἅττα καὶ βοτάναι καὶ καρποὶ ἑκάστην
αὐτῶν ἀμιγῆ φυλάττοντα πείθουσιν ἡμᾶς ἐναργέστερον.

7 τοῦτον ci. Kr.; cf. Hes. op. 287 ‖ 17 ἐφῶ V ‖ 24 sq. τὴν καθ' ὁρ. τε κ. αἴσθ. sc. κίνησιν, cf. 62, 1 sq. ‖ 27 cf. 6, 13 sqq. ‖ 28 ἅττα V.

ταῦτα δὲ σκοπουμένοις οὐ μόνον ἔστιν εὑρεῖν ἕκαστον 130
τῶν τῇδε, ὅτῳ τῶν ἐν οὐρανῷ κεκοινώνηκεν, ἀλλὰ καὶ
ὅσα μικτὰ καὶ σύνθετα ὄντα ἀναλόγως ἐκεῖθεν εἴληφε
τὴν πρώτην μεταβολήν. καὶ μὴν καὶ τὰ τῶν ἑπτὰ
μετάλλων εἴδη καὶ τὰς ἴσας διαφορὰς τῶν χρωμάτων
καὶ τῶν ἰσαρίθμων χυμῶν τὰς ποιότητας κάλλιστα ἄν
τις ἐντεῦθεν εἰδείη. ἴσως δ' ἄν τις πρὸς ταῦτ' ἀπο- 131
ρήσειεν. εἰ γὰρ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ θερμὸν συγκρίνειν
καὶ ποιεῖν οἷά τ' εἰσί, τὰ δ' ἕτερα δύο τοὐναντίον
διατιθέασιν, οὐκ εἰκότως οὔτ' ἐν οὐρανῷ τοιαύτην τινὰ
δύναμιν κατ' ἀστέρας ἔδει συνίστασθαι οὔτε δὴ πρὸς
γῆν φέρεσθαι· βέλτιον γὰρ εἶναι καὶ θαυμαστότερον
ἀμιγὲς μένειν τὸ κρεῖττον ἢ μῖξιν μετὰ τοῦ χείρονος
σχεῖν. ἓν μὲν οὖν καὶ πρῶτον ἐκεῖνο λέγειν ἔστιν, 132
ὡς οὐδὲν ἂν ὅλως τῶν ἐπιγείων συνέστη, μὴ διὰ τῆς
τῶν ἐναντίων ἀνθολκῆς οἷον καὶ ἀντιθέσεως τῶν
οἰκείων ὅρων ἐντὸς συνεχόμενον. ἥ τε γὰρ φθορὰ
ἀντικειμένως ἔχουσα τῇ γενέσει διὰ ταύτης τὴν σύστασιν
ἔσχηκε· τοῦ τε βαρέος μὴ γενομένου οὐδ' ὅτι ἂν ἦν
τὴν ἀρχὴν κοῦφον εἰδέναι εἴχομεν. ἔπειτα, εἰ μὲν 133
ἄφθαρτον ὁ δημιουργὸς ὑφίστη τὸν κόσμον, εἶχεν ἂν
λόγον ἀμιγὲς εἶναι τὸ τὴν γένεσιν παρέχον τοῦ πρὸς
φθορὰν ἐκκαλουμένου παντός· μᾶλλον δὲ χωρὶς τούτου
οὐδ' ἂν ὅλως ἐπεχείρει παράγειν αὐτόν. νῦν δ' αὐτὸ 134
τοῦτο καὶ μάλιστά ἐστι τὸ τὴν ἀνάγκην παρασχὸν τὰς
ἐναντίας μερίδας πρὸς τὴν τούτου κατασκευὴν ἐπισπά-
σασθαι, ὅπως δι' ἐκείνων μὲν τοῖς ἐγκοσμίοις ἡ γένεσις
ἕπηται, διὰ δὲ τῶν ἐναντίων εἰς φθορὰν συνελαύνηται·
χρόνοις δὲ τεταγμένοις ἑκατέρων τὴν πάροδον καὶ

---

19 *οὐδ' ἂν ὅ,τι ἦν* ci. Wendland ‖ 27 *δ' ἐκείνων* V, em. Bl.

135 ἀπουσίαν ὡρίσατο. διὰ τοῦτο ἡ τῶν ζῴων καὶ φυτῶν
φύσις ἴσην ἔσχε ῥοπὴν ἐφ' ἑκάτερα· καί μοι δοκεῖ
σαφῶς ἐντεῦθεν εἶναι μαθεῖν οὐ τῆς δημιουργικῆς
αἰτίας εἶναι τὸ γῆρας καὶ τὴν φθοράν, τοῦ δὲ τῆς
ὕλης λόγου, ἐξ ἧς τὸ ἔργον ὑφίστησι. ταύτην μὲν γὰρ
μὴ ἐν τροπῇ καὶ μεταβολῇ εἶναι οὐχ οἷόν τε ἦν, τὸ
δὲ ἐκ ταύτης συγκείμενον καὶ τοιοῦτον ἀποβαίνειν οὐκ
136 ἀπεικὸς ἦν. σκοπῶμεν δὲ πάλιν, ὅπως τῇ διαμονῇ τοῦ
γένους ἡ διαδοχὴ κατάλληλος οὖσα φαίνεται. τῇ γὰρ
ἐπιθυμίᾳ τῶν σιτίων τε καὶ ποτῶν δέλεαρ ἡ φύσις
τὴν ἡδονὴν ἔμιξεν· δι' ἐκείνων δὲ ἡ τῶν ἀφροδισίων
ὄρεξις περιγίνεται, δι' αὐτῆς δὲ εἰς γένεσιν ἡ φύσις
137 ἐπείγεται. ἐπειδὰν δὲ ταύτην κατὰ τὰ ξυγκείμενα
ἐκτελέσῃ, λοιπὸν ἤδη πρὸς γῆρας καὶ φθορὰν ἀπιδεῖν·
παρέσχετο γὰρ ἑτέρῳ τὸ ἑαυτῆς. καὶ οὕτως ἀεὶ κατὰ
μέρος μὴ οἵα τε οὖσα σῴζειν κατ' ἄλλον τρόπον σῶν εἶναι
τὸ γένος τηρεῖ. ταῦτα μὲν οὖν ἅλις ἔχει παρὰ τοῦ λόγου.
XVI ⟨ιϛ′⟩ Τοῖς δὲ ψυχὰς τοῖς ἄστροις ἰσαρίθμους εἰσά-
γουσι προβιοτὴν ψυχῶν ὁ λόγος καὶ μετεμψυχώσεις
αἰνίττεται· τούτου δὲ οὐ χαλεπὸν παντάπασιν ἀπελέγξαι
139 τὴν ἀτοπίαν. εἰ μὲν γὰρ καὶ ἀλόγων ζῴων, οὐκ ἂν
εἴη μεταξὺ τούτων διάφορον· εἰ δὲ τὰς τῶν ἀνθρώπων
μόνας φασί, πῶς εἰκὸς εἰσδύεσθαι ταύτας τὰ σώματα,
τίς δὲ κλῆρος κατάγει πρὸς γένεσιν; κατὰ μίαν μὲν
γὰρ ἥκειν οὐχ οἷόν τε· πολλαὶ δ' αὖ πλάνην ἂν καὶ
140 σύγχυσιν ἔπασχον. πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' εἰκὸς τὰς
ἄλλας ἀργὰς οὕτω καὶ ἀπράκτους προσμένειν, μέχρις
ἂν ἐκεῖναι τὰς σφῶν περιόδους ἀποπληρώσαιεν. χωρὶς
δὲ τούτων καὶ παντάπασιν ἄτοπον φάσκειν πανταχῇ

2 δοκῶ V, em. Bl. ‖ 15 an ⟨τὰ⟩ κατὰ? Kr. ‖ 18 cf. Plat. Tim. 41 d ‖ 19 μετ' ἐμψυχώσεις V.

περιιέναι ζητούσας οἴκησιν, ὁπότε μῖξις ἐν ζῴοις γένοιτο·
εἰ μὴ αὖθις πάντα ψυχῶν πλήρη φαῖεν, ὃ δὴ πρὸς τὸν
πρότερον λόγον αὐτοῖς ἀντιπίπτει. τῶν δὲ σωμάτων 141
ἐξελθούσας λείπεται αὖθις ἐπανήκειν ἐπὶ τὴν γένεσιν·
οὐδὲ γὰρ ἄλλας καινοτέρας παρ' αὐτὰς γίνεσθαι. τούτου
δὲ οὕτως ἔχοντος ἀνάγκη τὰς αὐτὰς ἀγαθάς τε καὶ
φαύλας ἀποβαίνειν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ σώματος. πῶς οὖν 142
εἰκὸς ἢ ποῦ δίκαιον ἐν τῷ προτέρῳ μὲν βίῳ χρηστὰ
πράξασαν μηδεμίαν λαβεῖν ἀμοιβήν, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ
βίῳ πρὸς κακίαν τραπεῖσαν ἀτιμώρητον αὖθις εἰς
ἄλλον μεταχωρεῖν, εἰ μὴ κἀνταῦθα τὴν μὲν ἀγαθὴν
τοιαύτην ἀεὶ μένειν κἂν τοῖς σώμασιν εἴποιεν ἄν,
φαύλην δὲ ἀεὶ τὴν κακήν; οὕτω δ' οὖν τιθεμένων 143
ἔχειν οὐδεμία τις ἀμοιβὴ τοῖς ἀγαθοῖς εἰκότως ἂν
ἕποιτο, ὥσπερ οὐδὲ δίκη τοῖς πονηροῖς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
καὶ τοῖς κομιδῇ μειρακίοις πλατὺν παρέξεται γέλωτα.

⟨ιζ'⟩ Ἕπεται δ' εὐθὺς λέγειν περὶ γενέσεως, ἐπει- XVII
δήπερ ἀπορίαν ἔσχον οἱ παλαιοί, πότερον τὴν σύλληψιν
ἀρχὴν χρὴ τίθεσθαι ἢ τὴν εἰς φῶς τοῦ τεχθέντος
πρόοδον. εἰ μὲν γὰρ ἔξωθέν τις φαίη ψυχοῦσθαι, 145
ταύτην ἂν μᾶλλον οἰκείαν ἀρχὴν εἰκότως ὑπόθειτο·
εἰ δ' ἔνδοθεν, πάλιν ἔχει καὶ τοῦτ' ἀπορίας, πότε δεῖ
τοῦτο νομίζειν γίνεσθαι. οὐ γὰρ δὴ παντάπασιν ὡρι-
σμένος ὁ καιρὸς οὗτος φαίνεται. δόξαι μὲν οὖν ἐκ 146
παίδων διάφοροι κατέσχον ἡμᾶς· λέγει δ' ὁ μέν τις μὴ
ζῷα εἶναι τὰ ἔμβρυα διὰ τὸ φυτικῶς αὐτὰ μόνον ζῆν,
ὁ δέ τις ζῷα διὰ τὸ μέλλειν ἔξω προελθόντα ζωοῦσθαι.

---

3 δὴ pro δὲ ci. Kr. ‖ 5 excidisse videtur εἰκὸς vel simile ‖ 12 [ἂν] del. Bl. ‖ 17 cf. ad c. XVII Pseudo-Galeni πρὸς Γαῦρον περὶ τοῦ πῶς ἐμψυχοῦται τὰ ἔμβρυα (v. praefationem) ‖ 20 sqq. cf. ibid. II, 4 ‖ 22 ἀπορίαν ci. Wendland ‖ 25 sqq. cf. Ps.-Gal. l. c. I, 1 ‖ 26 φυσικῶς V, em. Bl., cf. etiam Ps.-Gal. l. c.

147 ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν τὸ τῶν ζῴων ἴδιον καθ' ὁρμήν τε καὶ αἴσθησιν καὶ φαντασίαν ἐστί, μάλιστα πάντων πέπεισμαι· ὅτι δὲ οὔπω πρὸς ταῦτα ἧκε τὰ ἔμβρυα, διὰ
148 τοῦτο μηδὲ ζῷα ἀξιοῦν εἶναι τῶν ἀτόπων ἡγοῦμαι. εἰ γὰρ οἷον ἐμφωλεύουσα τῆς ψυχῆς ἡ δύναμις ἀναγκαίως ἔτι πρὸς βραχὺ κρύπτεται, ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἀνακύψει καὶ τὸ ἑαυτῆς τέλειον χορηγήσει. καί τοι φαίην ἄν, ὡς καὶ τὸ ἀτρεμεῖν τότε βουλομένης ἦν τῆς ψυχῆς καὶ
149 τοῦτο ταῖς ὑπ' αὐτὴν ἐπιταττούσης δυνάμεσιν. ἀλλά φασιν, ὥσπερ παρὰ τῷ πατρὶ μένον ἔτι τὸ σπέρμα ζῷόν τις οὐκ ἠξίου καλεῖν, οὕτως οὐδ' ἐν τῇ μήτρᾳ γενόμενον τοιοῦτον ἔσται, εἰ μὴ ἐνεργείᾳ τοιοῦτον
150 γένοιτο. καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος ἐνταῦθα ἐναργὲς εἰς ἀπόδειξιν, ἀόρατα ὑπὸ σμικρότητος καὶ ἄπλαστα ζῷα καλοῦντος τὰ ἔμβρυα· τὸ γὰρ ἄπλαστον οὐδέπω ζῷόν φασι· καὶ Ἀριστοτέλης δὲ ὀψὲ φάσκων τοῖς ἀνθρώποις τὸν νοῦν παραγίνεσθαι καὶ οὐδὲ πᾶσιν ἁπλῶς, σπάνιον δὲ εἶναι, εἴ τις ἐπιτηδεία ψυχὴ πρὸς τὴν αὐτοῦ συνου-
151 σίαν γίνεται, τοῖς λεγομένοις ὁμολογεῖν ἔοικεν. ὅλως τε κυβερνήτῃ τοῦτον εἰκάζουσι μετὰ τὴν τῆς νεὼς τελέαν δημιουργίαν τοῖς πηδαλίοις ἐφισταμένῳ καὶ τὸ διϊθύνειν ἀναλαμβάνοντι. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ταῦτά τε καὶ τοιαῦτα, πολὺ τὸ εὐπρόσωπον ἔχοντα.

152 Ἐγὼ δὲ ἥδιστ' ἂν ἐροίμην αὐτούς, πῶς ἢ πόθεν ἥκουσαν εἰς τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν ὡς ἀπὸ μηχανῆς θεὸν ἐπεισάγουσιν. εἰ μὲν γὰρ διϊπταμένην καὶ περιφερομένην διὰ

10 sqq. cf. Ps.-Gal. l. c. III, 1 ‖ 13 sqq. cf. Plat. Tim. 91 d et Ps.-Gal. l. c. VIII, 3, ubi ἀδιάπλαστα, Ps.-Gal. IX, 2, ubi ἄπλαστα legitur ‖ 16 sqq. cf. Ps.-Gal. l. c. XII, 2 (v. praef.), cf. Arist. de an. I, 2 p. 404 b 5; Nemes. p. 37, 1; Stob. I, 48, 8 p. 318, 5 sqq. W. 19 sqq. cf. Ps.-Gal. l. c. X, 4 ‖ 20 cf. Plat. Crit. 109 c, Phaedr. 247 c 24 sq. cf. ibid. XVI, 4 ‖ 26 sqq. cf. ibid. XI, 3.

τοῦ ἀέρος στρουθίου δίκην ζητεῖν φασιν εἰς σῶμά τι
διὰ στόματος καὶ ῥινῶν εἰσελθεῖν, μυρίου ὄχλου ψυχῶν
πλαζομένων ἄλλως τὸν ἀέρα ἐμπλήσουσι καὶ τοῖς τὰς
μετεμψυχώσεις φρονοῦσιν ἀφορμὴν ἀρίστην τοῦτο
παρέξουσιν. εἰ δὲ τὰ ἤθη τῶν φυσάντων τὰ γενόμενα 153
ἀναμάττεται καὶ εἰς ἡλικίαν ἥκοντα ἔτι μᾶλλον ἐναργέ-
στερον δείκνυσι, δῆλον δήπου, ὡς καὶ αἱ τῆς ψυχῆς
δυνάμεις τῷ σώματι συνυφαίνονται. φαίη τις ἂν ἴσως 154
οὐκ ἀπεικότως γίνεσθαι τοῦτο, κἂν ἔξωθεν εἰσεκρίθη·
ταῖς γὰρ τοῦ σώματος κράσεσιν αὐτῆς τὰς δυνάμεις
ἕπεσθαι. πότερον οὖν ἄμεινον τῷ σώματι συνυφαινο-
μένην τοῦτο λέγειν ὑφίστασθαι ἢ ἔξωθεν ἥκουσαν;
οὕτω γὰρ οὐ μᾶλλον ἄρχειν ἢ δουλεύειν ταύτην
κατιοῦσαν ὁμολογήσομεν. πάντων δὲ ἀτοπώτατον, εἰ 155
τὴν μὲν ἐκ πυρὸς τῆς θρυαλλίδος ἔξαψιν ἔξωθεν
γενέσθαι οὐκ ἂν φαίημεν, ἐπειδὴ ἔξωθεν ἐκ τῆς τῶν
λίθων συγκρούσεως τὴν ἔναυσιν ἔσχηκεν, ἐμψύχων δὲ
ὄντων τῶν προϊέντων τὰ σπέρματα τὰ γινόμενα ἐξ
αὐτῶν ἔξωθεν τὴν ἐμψύχωσιν ἔχειν δεξαίμεθ' ἄν. ὅλως
τε οὐδ' ἰδεῖν μοι δοκοῦσι πῦρ ἐν δαλῷ φωλεῦον καὶ
μένον τὴν τοῦ ἔξωθεν ἀέρος προσβολὴν ἀναρριπίσουσαν
καὶ ἀνεγεροῦσαν τὴν φλόγα. ἀεὶ δὲ τὸ ἐπιτήδειον πρὸς 156
τοὺς καιροὺς διακρίνεται πρότερον. διὸ χρείας πω μὴ
οὔσης ἐν τῇ κυήσει ὁρμῆς καὶ φαντασίας ἡσυχάζουσιν
ἐν τῷ ὅλῳ ὄγκῳ οἱ τῶν δυνάμεων λόγοι· καὶ οὐδὲ
πάντα ἅμα συμπεριλαβεῖν οἷόν τε ἦν, ὅπου γε οὐδὲ τὸ
σῶμα τέλειον εὐθὺς εἴργασται, δεῖται δέ τινων καὶ μετὰ
τὴν κύησιν, καὶ ἀναπληροῖ ταῦτα ἡ φύσις ὕστερον.

2 μυρίον ὄχλον V, em. Bl. ‖ 15 θρυαλίδος V; cf. Ps.-Gal. l. c fol. 22v l 2 sqq. ‖ 19 sqq. cf. ibid. fol. 23v l. 26 et 24 ‖ 22 sq. cf. ibid. fol. 22v l. 24 sqq.

157 οὑτωσὶ δὲ καὶ αἱ τῆς ψυχῆς δυνάμεις ὁδῷ τινι καὶ
τάξει προβαίνουσαι ἐν καιροῖς τὰς οἰκείας ἐνεργείας
ἐμφαίνουσι. κινεῖται δὲ τὸ ζῷον πρῶτον μὲν θρεπτι-
κῶς καὶ αὐξητικῶς οἰκείως τῷ σπέρματι, αἰσθητικῶς
δὲ προκῦψαν καὶ μετὰ μικρὸν λογικῶς· πάντα δὲ ἔχει
δυνάμει ἐκ τῆς σπερματικῆς γονῆς καὶ οὐδενὸς εἰσκρι-
θέντος ἔξωθεν.
158 Ἀλλ' ἀποροῦσι, πῶς οὐχ ἅμα πάντα ἐν αὐτῷ φαίνεται.
ἀλλὰ πρῶτον μέν, εἰ οὕτως εἶχεν, ἕκαστον ἄτακτόν τε
159 καὶ ἀδιάκριτον ἦν· ἔπειτα ὡς ἐπὶ πλεῖστον τῷ ἑτέρῳ τὸ
ἕτερον ἀντιπίπτει. καὶ ἐν τῇ τῶν καρπῶν δὲ βλαστήσει
πάντα ὁμοῦ συγκέχυται, οἵ τε λόγοι καὶ αἱ δυνάμεις, καὶ
αὖ ἐν τῷ πυρῷ οἱ λόγοι τῆς καλάμης τοῦ φύλλου καὶ τῆς
ῥίζης ἥνωνται· παραπλήσιον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων ἐν
ἀτελέσιν ἤδη καὶ ἀδιακρίτοις ἀπταίστους καὶ ἀσφαλεῖς
160 ἡ φύσις τηρεῖ τοὺς οἰκείους θεσμούς. εἶτα πυρὸς μὲν
πυρὸν καὶ ἵππος ἵππον, προσθήσω δὲ ὅτι καὶ ὄρνις ὄρνιν
ἀποτεκεῖν οἷός τ' ἐστίν· ἄνθρωπος δὲ οὐκ ἄνθρωπον
γεννᾷ, ἀλλ' ἀνθρώπειον σῶμα; καὶ μὴν ψυχὴν ὁ τεκὼν
εἶχεν, δεῖ δὲ καὶ τὸ γενόμενον ἐξ αὐτοῦ ψυχὴν ἔχειν· ἣν
εἴτε λόγους εἴτε δύναμιν ἐθέλει τις καλεῖν, οὐ διοίσομαι.
161 ἡ δὲ παρουσία αὐτῆς ἄχρονος καὶ διόλου ἅμα τὸ ὑπο-
κείμενον ἐμψυχοῦσα· ὥσπερ καὶ τὴν κάθειρξιν οὐχ ὡς
ὑπὸ χειρὸς ἢ δεσμοῦ γινομένην προσήκει καλεῖν, ἀλλὰ
κατὰ μόνην τὴν τοῦ ὑποδεχομένου αὐτὴν ἐπιτηδειότητα,
ὡς καὶ τὸ πῦρ κατὰ τὴν τῆς ὕλης ὁρῶμεν κρατούμενον.
ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς ἡμῖν εἴρηται.

---

1 sqq. cf. ibid. fol. 22ᵛ l. 9 sqq. ‖ 11 sqq. cf. ibid. fol. 22ʳ l. 15 sqq. ‖ 13 φλοιοῦ V, φύλλου em. ex l. c. ad 11 ‖ 16 sqq. cf. ibid. fol. 22ʳ l. 17 sqq. ‖ 20 δὲ V, δὴ ci. Kr. ‖ 22 sq. cf. Ps.-Gal. l. c. XI, 3 ‖ 23 sqq. cf. ibid. XIV, 4.

Εἰ δέ τις τὸ Μωσαϊκὸν ἡμῖν ἐπιφέροι, τὸ σῶμα 162
μὲν πρότερον λέγων πεπλάσθαι, εἶτα τὸ πνεῦμα ὕστερον
εἰς ψυχὴν ζῶσαν τὸν δημιουργὸν ἐμφυσῆσαι, πρῶτον
μὲν εἴποιμεν, ὡς οὐκ ἦν εἰκὸς ἄλλως γενέσθαι. οὐδὲ
γὰρ κατὰ χώραν μενούσῃ τῇ ψυχῇ ἔξωθεν προσπλάττειν
τὸ σῶμα καὶ προσαναχωννύειν ἐχρῆν. ἔπειτα εἰ τῶν 163
σωματικῶν ὄγκων καὶ πόρων τὰς οἰκείας κατασκευὰς
τελείας ἀπειληφότων οὕτως ἐχρῆν ἐπεισελθεῖν τὴν
ψυχήν, οὐχ ὁρῶ, πῶς ἄλλως γεγονέναι ἐχρῆν τὴν ἀρχὴν
ἢ πῶς οὐ τοῦθ' ὅπερ λέγομεν τούτοις τοῖς λόγοις
ἐοίκασι βεβαιοῦν. εἰ γὰρ πεπλασμένου τοῦ σώματος
καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν ἀπειληφότος ἡ ψυχὴ
ὁθενδήποτε ληφθεῖσα εἰσέδυ, τί μὴ κἂν τοῖς ἐμβρύοις
γίνεσθαι τοῦτό φαμεν, ὅτι καὶ τούτων ἐν τῇ ὑστέρᾳ
τελέως ἤδη κατεσκευασμένων τὸ σῶμα αὐτίκα ἡ ψυχὴ
ἐπιλάμπει καὶ τὰς οἰκείας δυνάμεις ἀνακαλύπτειν πει-
ρᾶται; καὶ οὐ δήπου ἄλλως βουλόμενος ἀπόλογον 164
κατατείνειν Ἀλκίνου ἀπέτεινα ἐς τοσοῦτον τὸν λόγον,
πολλὰ δὲ καὶ ἄτοπα τῆς δόξης ταύτης ἐξέχεται, καὶ εἰ
μὴ τελέως τις τὴν ἀρχὴν ἀναιρήσει, ἀσθενής τις εἰς
τὰ ἀπὸ ταύτης φαίνεται.

⟨ιη'⟩ Λοιπὸς δὲ ὁ περὶ τῶν πνευμάτων λόγος τῆς XVIII
τοιαύτης θεωρίας ἐχόμενος εἰκότως ἂν ἐντεῦθεν περαί-
νοιτο. οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ κρυστάλλου καὶ ἀπὸ χιόνος
πᾶν πνεῦμα ἔχειν τὴν σύστασιν τὴν ἀρχὴν ἐδόξασαν,
οἱ δὲ ξηράν τινα ἀναθυμίασιν ὑπὸ ψύχους ὠσθεῖσαν
φέρεσθαι καὶ τοῦτ' εἶναι τούς ἀνέμους τε καὶ τὰ πνεύ-

---

1 sqq. cf. Septuag. Genesis 2, 7 et Ps.-Gal. l. c. XI, 1 ‖ 18 cf. Spengel ad Arist. rhet. p. 440 sq. ‖ 20 *τελέωσις* V, *τελέως τις* Kr. Wendland ‖ 23 ne ⟨ὃς⟩ post *ἐχόμενος* addas, cf. Gal. VIII, 535, 15 Procl. in remp. 375,30 B. etc. Kalbfleisch ‖ 24 *κρυστάλου* V.

166 ματα. ὡς μὲν οὖν αὐτόθεν εὐθὺς διάφοροι οἱ λόγοι
αὐτῶν, οὐκ ἄλλου τινὸς δεικνύντος δεόμεθα. αἴτιον
δὲ † ἄμφω τοῖς μὲν τὴν πρώτην ὑποστησαμένοις ὑπό-
θεσιν τὸ ἀπὸ τῶν δύο μερῶν τῶν πόλων ἰσχυρότατα
δρᾶν ῥηγνύμενα πνεύματα τόν τε νότον καὶ τὸν
βορρᾶν μεγέθει τε καὶ ῥώμῃ πολλῷ τῶν ἄλλων προ-
167 έχοντας φαίνεσθαι. αἱ γοῦν ὑπὸ τοῖς πόλοις, φασί,
χιόνες καὶ κρύσταλλοι ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου προσβολῆς
ἀτμίδα τινὰ ἀφιᾶσι, καὶ ὅποι ἂν αὕτη πλείων ῥυῇ,
168 ἐκεῖ ἄνεμος συνίσταται. ταύτης δὲ τῆς γνώμης καὶ
Ἱπποκράτης ἐστίν, ἀνὴρ τοῦ παντὸς ὢν ἐμοί γε ἄξιος
καὶ τοῖς αὑτοῦ λόγοις σφόδρα, εἴπερ τις ἄλλος, αἱρῶν·
τῶν δὲ τὸ δεύτερον προτεινόντων καὶ Ἀριστοτέλης
ἐστί, φίλος ἀνὴρ καὶ οὗτος καὶ τῆς φιλοσοφίας αὐτὸ τὸ
169 κεφάλαιον. καί μοι σκοπουμένῳ, πῶς ἂν οἱ ἄνδρες ὁμο-
λογήσωσιν, ἔδοξεν Ἱπποκράτης μὲν περὶ τῆς καθόλου
ἀρχῆς τε καὶ συστάσεως τῶν πνευμάτων εἰπεῖν, Ἀριστο-
τέλης δὲ περὶ τῆς κατὰ μέρος γινομένης ἐν ταῖς οἰκή-
170 σεσιν. οὕτω δὲ καὶ μετὰ τοιαύτης γνώμης τοῖς λεγο-
μένοις προσέχοντες σύμφωνα εὑρήσομεν τὰ λεγόμενα.
αἵ τε γὰρ ἀρχαὶ τῶν καθόλου ἀνέμων τοιαῦταί εἰσιν,
οἵας Ἱπποκράτης ὑπέθετο· αἵ τε κατὰ μέρος γένοιντο
μὲν ἂν ἴσως ἀπὸ κρυστάλλου τε καὶ χιόνος, μάλιστα
171 δὲ ἀπὸ τῆς λεγομένης ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως. ὁ γὰρ
ἥλιος τὰς ἀκτῖνας προσβάλλων τῇ γῇ ἕλκει μὲν τὸ ἐν
αὐτῇ ἐπιπόλαιον ὂν ὑγρόν, συνεπισπᾶται δὲ καί τινα
σύμφυτον ἀτμίδα τῇ γῇ, ἣ πάντως κατὰ τὸ οἰκεῖον
τῆς γῆς ξηρά τέ ἐστι καὶ πολλῷ μᾶλλον μετεωρισθεῖσα

3 ἀμφοῖν ci. F. ‖ 9 πλείω V, em. Bl. ‖ 12 αὑτοῦ V ‖ 17 cf. Arist. meteor. II, 4 ‖ 22 cf. Hippocr. π. διαίτης II, 38, vol. VI, 530 Littré ‖ 27 ἦ V, ἧ Bl.

ἀνικμοτέρα γίνεται. διὰ τοῦτο αἱ τῶν ἀέρων διαφοραὶ 172
ταῖς τῆς γῆς μάλιστα συνεξομοιοῦνται διαφοραῖς. με-
λαίνης μὲν γὰρ οὔσης αὐτῆς εὔκρατος ὁ ἐπιπολάζων
ἐστὶν ἀήρ· τὴν δὲ ἀργιλώδη τε καὶ λυπρόγεων ξηρός
τις καὶ πνιγώδης ἀὴρ περικέχυται· καὶ ὅλως ὁ περί-
γειος οὗτος ἀὴρ ἀμέσως τῇ γῇ μιγνύμενος συμπάσχει
τε καὶ συνδιατίθεται. ὁπόταν οὖν ἐκείνη εἱλουμένη 173
περὶ τὸν ἀέρα λάβῃ μὲν ὤθησιν ὑπὸ ψύχους, ὑγρότητα
δὲ ἱκανὴν πρὸς τροφήν, ῥεῖ μέν, ἔνθα ἡ τῆς ὠθήσεως
βία κινεῖ, οὐ πρότερον δὲ παύεται, πρὶν συνεκλίπῃ γε
τὸ τρέφον αὐτήν· ὅθεν εἰκότως καὶ πρὸ τῶν ὑετῶν ἢ
μετ' αὐτοὺς οἱ ἄνεμοι πνέουσιν. εἰ δέ τινι γῇ τοσοῦτον 174
ξηρότητος μέτεστιν, ὥστε καὶ τοιοῦτον πνεῦμα ἐπιπο-
λάζειν ἀεὶ ἐπ' αὐτῆς, ἴδιον ἐξ αὐτῆς ἄνεμον καὶ συνεχῶς
πνέοντα παρέξεται. βλάπτει δὲ οὐχ ἥκιστα ταῦτα τὰ κατὰ
μέρος, ὅσῳ τὰ καθόλου λυσιτελεῖ ζῴοις τε καὶ φυτοῖς.

⟨ιθ'⟩ Καὶ μὴν καὶ αἱ τῶν μετεώρων σημειώσεις XIX
χρήσιμοι ἂν εἶεν πρός γε τὴν παραυτίκα χρείαν ἡμῖν
καὶ μάλιστα αἱ περὶ τὴν σελήνην γινόμεναι. „λεπτὴ
μὲν“ γὰρ

„καθαρή τε περὶ τρίτον ἦμαρ ἐοῦσα
εὔδιός κ' εἴη, λεπτὴ δὲ καὶ εὖ μάλ' ἐρευθὴς
πνευματίη· παχίη δὲ καὶ ἀμβλείῃσι κεραίαις,
ἢ νότῳ ἀμβλύνεται ἢ ὕδατος ἐγγὺς ἐόντος.“

καὶ τὰς φαινομένας δὲ περὶ αὐτὴν ἅλως οὐκ ἀμελῶς 176
γε δεῖ σκέπτεσθαι. μιᾶς μὲν γὰρ οὔσης καὶ αὐτῆς

---

1 ἀκμαιότερος V, em. Kr. ‖ 7 ἐκείνη sc. ἀναθυμίασις ‖ 16 ὅσω V, ὅσον ci. F. ‖ 19 sqq. cf. Arati Phaenomena ed. Maaſs 783—785 et 787 ‖ 23 παχείη corr. in παχίη V ‖ 24 versus corruptus: καὶ pro ἢ posuit F., Maaſs legit: ἠὲ νότωι ἀμβλύνετ' ἢ ὕδατος ἐγγὺς ἐόντος ‖ 26 cf. Heph. Theb. 100, 15.

καθαρᾶς καὶ ἠρέμα ὑπομαραινομένης εὐδιεινὴν κατάστασιν χρὴ προσδοκᾶν καὶ ῥηγνυμένης ἄνεμον κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ὅσον οὐ κινούμενον.

„αἱ δύο δ' ἂν χειμῶνι περιτροχάοιεν ἀλωαί·
μείζονα δ' ἂν χειμῶνα φέροι τρισέλικτος ἀλωή."

καὶ τἆλλα δὲ σαφῶς καὶ κατὰ λόγον ὁ ἀνὴρ οὗτος
177 ἐξήγγειλεν. αἱ δὲ καθ' ἑβδομάδα ταύτης περίοδοι καὶ δι' ἄλλων μὲν πλείστων, ἀτὰρ καὶ ἐν τοῖς εἰς νόσους καταπίπτουσι διάδηλοι γίνονται· καὶ ἡ τετρὰς ὡς οἰκεία οὖσα τῆς ἑβδομάδος μόνη ταύτην προσημαίνει,
178 ὁποία τις ἂν ἀποβαίη. εἴτε οὖν ἑτέρας ἀρχῆς ὥσπερ ἡ φύσις λαβομένη ἐξαλλάττειν ἔοικε τὴν προτέραν διάθεσιν, εἴτε καὶ αὐτὸ τοῦτο φύσιν ἐχούσης μεταβολήν τινα ἐργάζεσθαι ἐν τοῖς σώμασιν ἡ τοιαύτη γίνεται
179 κίνησις, βαθείας πάνυ καὶ σοφῆς δεῖται φρενός. δι' αὐτῆς δὲ καὶ ὁ δημιουργὸς τὰ κυριώτερα τῶν δημιουργηθέντων ἐπεσφραγίσατο, μᾶλλον δὲ ὑπὸ ταύτῃ τὴν κτίσιν πᾶσαν ἄριστα τελεώσας παρήγαγεν. ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ φύσις τοὐνδόσιμον δεξαμένη μιμεῖσθαι καὶ ἀνακαινίζειν ἔοικε δι' αὐτῆς τά τε τῶν ζῴων γένη καὶ τῶν
180 φυτῶν. καὶ ὁ μηνιαῖος δὲ χρόνος διὰ τῆς ἑβδομάδος ὡς εἰπεῖν συνιστάμενος τὸν τοῦ ἔτους χρόνον ἀποπληροῖ, ὃν δὴ τελείαν ἀνάπλασιν τοῦ παντὸς φαίην ἂν γίνεσθαι. καὶ δῆτα αὕτη μὲν εἰκότως ἂν ἀρχή τις
181 καὶ τέλος τοῦ ἔτους νομίζοιτο. τὸ δὲ ἐξ οὐδεμιᾶς σαφοῦς ὑποκειμένης ἀρχῆς, ἀλλὰ κἂν τῷ μέσῳ τοῦ τῆς

4 sq. cf. Arati Phaen. 815—816 ed. Maaſs qui legit:
ταὶ δύο δ' ἂν χειμῶνι περιτροχάοιντο σελήνην,
μείζονα δ' ἂν χειμῶνα φέροι τριέλικτος ἀλωή.

12 ἐξαλάττειν V.

περιόδου χρόνου καὶ αὖθις ἐπὶ τὰ τέλη καὶ ὅλως
ὁπόθεν τις ἄρξηται, τὴν οἰκείαν δύναμιν τῆς ἑβδομάδος
ἐμφαίνεσθαι, τοῦτο μέγα τί μοι δοκεῖ καὶ θειότερον.
οὐ γὰρ σοβοῦσα καὶ μεταβολαῖς ἀλλεπαλλήλοις καὶ
σφοδραῖς συγχέουσα καὶ ταράττουσα οὕτως † ἔπειτ'
ἀμείβειν τὰ ἐπὶ γῆς πέφυκεν, ἀνεπαισθήτως δὲ ὥσπερ
καὶ ἀψοφητὶ κατιοῦσα ταῖς τῆς φύσεως κινήσεσιν
ἑνοῦται καὶ περιπλέκεται. κᾆτα κινεῖ μὲν αὕτη, ἕπεται
δὲ ἐξ ἐκείνης τὸ τοιόνδε τι τὸ κινηθὲν ἀποβῆναι.

⟨κ'⟩ Ἔνθεν ἡ τῆς ἀστρολογίας ἐπιστήμη ἑπτὰ μὲν XX
σώματα σφαιρικὰ ὑποτίθεται, ἑπτὰ δὲ διαφορὰς οἶδεν
αὐτῶν καὶ τὰς περιόδους αὐτῶν καθ' ἑβδομάδα μετρεῖ.
καὶ ἔγωγε τὸν περὶ τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην ἐγρηγορότα 183
ἄγαμαι τῆς τύχης καὶ μακαρίζω καὶ μόνον καλῶ σοφὸν
καί, εἰ βούλει, φιλόσοφον· ὃς τῷ φυσικῷ τῶν συμβα-
μάτων ὀπαδοὺς πειρᾶται διδόναι λόγους καὶ τῆς μὲν
ὑλικῆς προσπαθείας καθᾶραι τὸν νοῦν ἐσπούδακε,
ζητητικὸς δὲ ἀεὶ καὶ μνήμων ἐστὶ κἂν τοῖς οὐρανίοις
τὴν γνώμην περιπολεύειν ἐθίζει καί που τῷ προγνῶναι
καὶ προειπεῖν θεῷ ὁμοιοῦσθαι κατὰ τὸ δυνατὸν βού-
λεται. τοὺς δ' ἑκόντας τοῦθ' ὑπερορῶντας οὐ πάνυ 184
μέμφομαι· οὐ γὰρ ἴσασιν, οὗπερ οὐχ ἥψαντο· ὃ δὲ οὐκ
εἶδον, πῶς ἂν ἀντέχεσθαι δύναιντο; ἐγὼ δὲ οὐδὲν 185
ἐνδοιάσας εἴποιμι, ὡς ἐκ μόνων ἢ πρώτων τούτων τὸν
δημιουργὸν ἔστι καταμανθάνειν καὶ τὴν φύσιν τῶν
ὑπ' αὐτοῦ γεγενημένων θεᾶσθαι, τάς τε ἐμφανεῖς πάσας
τοῦ κόσμου μερίδας καὶ τὰς ἀφανεῖς ἐν αὐτῷ δυνά-
μεις, καθ' ἃς ἡ ἐν τῷ κόσμῳ συμπάθεια τῶν μερῶν

---

4 ἀλλ' ἐπαλλήλοις V ‖ 5 ἔπειτ' V, ἐκείνη ci. Vk. ‖ 8 καινεῖ corr. in κινεῖ V ‖ 18 καὶ V, κἂν Vk., καὶ—συμπεριπολεύειν ci. Kr.

ὑφέστηκε, καὶ μὴν καὶ τὰ ἄρρητα καὶ ῥητὰ τοῦ κόσμου
συνθήματα, δι' ὧν τὰ ἔσχατα τοῖς πρώτοις συνάπτεται
καὶ αὖ τοῖς μέσοις ἀμφότερα, ἐντεῦθέν τις εἰλικρινῶς
ὄψεται καὶ τῆς τοῦ πατρὸς καὶ δημιουργοῦ δυνηθείη
ἂν αὐτοφανείας τυχεῖν· ὅτε καὶ τοὺς ἐπιστημονικοὺς
λόγους μύθους ἡγήσεται, τῇ αὐτεπιστήμῃ καὶ αὐταλη-
θείᾳ συνὼν καὶ συνεστιώμενος ἐκ τῆς ἐναργείας τῶν
ὄντων καὶ ἐν αὐγῇ καθαρᾷ ὁλόκληρα καὶ ἀτρεμῆ θεώ-
186 μενος φάσματα. τὸ γοῦν πρὸς τοιαύτην ἔλλαμψιν ἐπι-
τήδειον γεγονέναι καὶ τῆς μακαρίας καὶ ἀκηράτου αἴγλης
ἐμφορηθῆναι, πόσου τινὸς ἄξιον; ἢ ποίους ἂν ἔρωτας
ἴσχοι ὁ τοιοῦτον κάλλος κατοπτεῦσαι δεδυνημένος,
ἄφθαρτον, ἄκρατον, μὴ ὑφ' ὕλης θολούμενον, ἄτρεπτόν
τε καὶ ἀναλλοίωτον, ἀφ' οὗ πᾶσα καλοποιὸς αἰτία καὶ
πᾶν καλὸν πρόεισι καὶ τὰ μετασχόντα κοινωνεῖ δυνά-
187 μεως ἀμειλίκτου; οἶμαι τὴν θείαν σιωπὴν ὑποστήσεται,
λέγειν περὶ αὐτοῦ οὐχ οἷός τε ὤν, πασῶν τε τῶν
σωματικῶν αἰσθήσεών τε καὶ κινήσεων ἐπιλαθόμενος
ἀτρεμήσει· ὃ δὴ διὰ τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης ἡμῖν
188 μάλιστα περιγίνεται. ὁ δὲ ἄνευ ταύτης ἐπὶ τὴν θεωρίαν
ἐκείνην ὁρμῶν ἀτελέστερος ἂν εἴη εἰκότως καὶ ἀμαθής,
οὐκ ἔχων εἰδέναι τρίβον, καθ' ἣν ῥᾳδίως ἐπ' αὐτὴν
ἄνεισιν· εἰ δέ που μόχθῳ καὶ χρόνῳ μακρῷ ἀνελθεῖν
τὴν φύσιν βιάσεται οὐκ ἐπιστάμενος, ὅθεν αὖθις πρὸς
τὴν ὕλην ἐπιστραφείη καὶ τὴν ἔμφασιν ἀσφαλῶς εἰλι-
κρινῆ φυλάξαι, ἄκων ὡς εἰπεῖν καὶ κατὰ κεφαλὴν κάτεισι
καὶ πάλιν ἑτέρου πόνου καὶ παρασκευῆς μείζονος δεή-
σεται πρὸς τὴν ἄνοδον. ἐχέτω δὲ ἡμῖν καὶ ὁ λόγος τέλος.

2 cf. Kroll de or. chald. p. 50 ‖ 8 sq. cf. Plat. Phaedr. 250c ‖ 16 ὃς ante *οἶμαι* add. F. ‖ 17 cf. Hermes Trism. 70, 13, Philol. 53, 423 ‖ 21 *ἀτέλεστος* ci. Kr. ‖ 22 *ἔχον* V.

— *Εἰ μὲν Κασταλία πηγή τις ἦν ἐν Δελφοῖς* 189
μαντικοὺς δεικνῦσα τοὺς ἀρυσαμένους αὐτῆς,

„ἡμεῖς τοι κλέος οἶον ἀκούομεν οὐδέ τι ἴδμεν·“

ἃ δὲ αὐτός, ὦ Ἕρμιππε, νῦν διῆλθες, ἔνθεα καὶ 190
βακχικὰ πάντα καὶ οὐκ ἄνευ ἐπιπνοίας θειοτέρας οἶμαί σοι κατὰ νοῦν ἐπελθεῖν. ὥστε ἐρρώσθων μὲν ὁ τρίπους καὶ ἡ Πυθία, ὄντες ποτὲ ἴσως καὶ μὴ ὄντες τῶν μελλόντων ἐξηγηταί, σιγάσθω δὲ καὶ τὰ Τροφωνίου ἄδυτα καὶ μετίωμεν εἰς τὸ μέλλον τὴν ὑποδεδειγμένην ὁδόν. ἐγὼ δὲ καὶ βιβλίον ταῦτα, ὥσπερ ἔφησθα, ποιησάμενος ἀείμνηστα φυλάξω παρ' ἐμαυτῷ τῶν βασκαίνειν πειρωμένων φροντίζων οὐδέν.

---

3 *οἶον* V, *τοι* pro *τι* V, cf. Hom. Il. II, 486, ubi *ἡμεῖς δὲ* legitur.

INDEX.

Stellula praefixa est vocabulis adhuc incognitis.